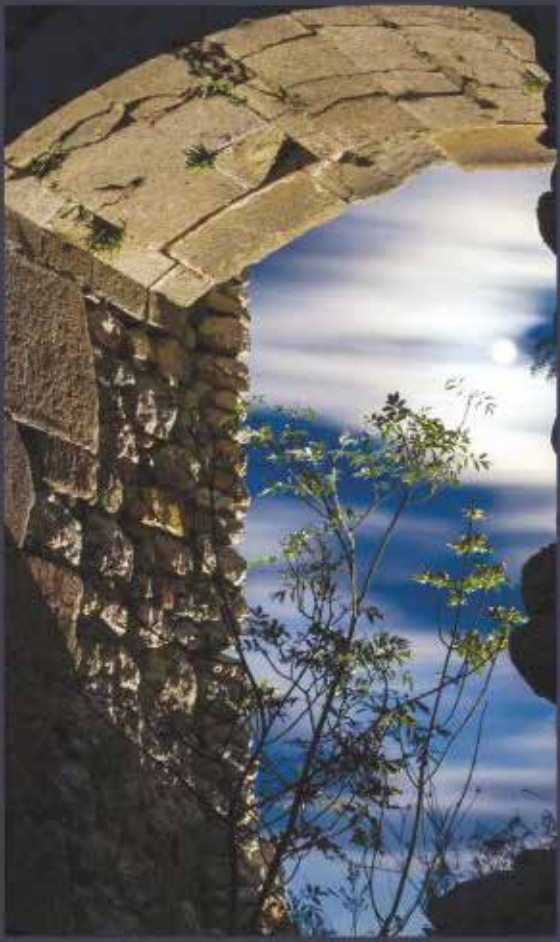

Ivo Kalinski

Agnes, Dock Duck i ostali

Ivan (Ivo) Kalinski rođen je u Črečanu kod Sv. Ivana Zeline. Studij, magisterij i doktorat humanističkih znanosti završio na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Znanstvenik i književnik. Objavio 70-ak znanstvenih i stručnih radova s područja dijalektologije, leksikografije i povijesti jezika. Sustavno se bavi proučavanjem jezične i estetske strane suvremene kajkavske književnosti. Urednik Male biblioteke »Dragutin Domjanić« [69 knjiga/zbornika], biblioteke »Susreta riječi« [10 knjiga/zbornika], jedan od urednika Male biblioteke »Ignac Kristijanović«, jedan od urednika časopisa KAJ.

Ivo Kalinski

Agnes,
Dock Duck i ostali

Zagreb, studeni 2015.

Mala biblioteka
“Dragutin Domjanić”
knjiga 79.

Nakladnik:
Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina

Za nakladnika:
Ivica Kukovačec

Urednica
Božica Pažur

Autor fotografije na naslovnici:
Tomislav Šarec

Grafičko i likovno oblikovanje:
POU Sv. Ivan Zelina

Tisak i uvez:
Tiskara Zelina d.d.
CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000917276.

ISBN: 978-953-6540-66-2

Svima
izgubljenima,
napuštenima
i zaboravljenima

Ivo Kalinski

Agnes,
Dock Duck i ostali

ATOMIUM

Dio životopisa Mariofila M., Dock Ducka, iz izvještaja Sigurnosne službe

Godina 1958. bila je nezaboravna u mnogočemu.

Mariofil M. prvi put je kao dvadesetogodišnjak polaznicima predvojničke obuke – u zgradi tik uz vojničke kasarne – održao predavanje iz političke pedagogije. Predmet je kao nasušnu potrebu izmislio sam. Nadređenima se dopalo pa su ga angažirali za vrijeme ljetnih praznika.

Ne samo da je vjerovao nego je i tvrdio kako u mnogim stvarima genetika igra važnu, možda i presudnu ulogu. Između ostalog tvrdio je kako su svi njegovi s očeve strane ranoranioci, što je bila, dokazano je, puka laž.

Za predvojničke obuke ustajalo se u pet sati ujutro, nikom nije bilo teško, štoviše osjećali su se bodrima i prije jutarnje gimnastike koju su nakon umivanja hladnom vodom ipak s negodovanjem obavljali.

U sedam sati doručak! Kao neka vrst povlaštene osobe s ostalim *višim* kadrom – dva kapetana i tri vodnika – hranio se u oficirskoj kantini. Iz kantinske kuhinje posluživale su dvije drugarice, mati i kći: Barica i Jagica. Za Jagicu, ni ljepoticu ni rugobu, govorilo se da je prilježnica vodnika Irfana. I taj glas, tu optužbu proširio je on, Mariofil. Poslije doručka polaznici predvojničke nastavljali su s praktičnom nastavom. Mariofil je bio slobodan sve do sedamnaest sati popodne. Do tog vremena čitao je i tobože proučavao literaturu o socijalizmu, o komunizmu, o Marxu i Engelsu, a posebnu pozornost, tvrdi, obraćao je drugu Titu, onom što je napisao, što je rekao, čak i o onom što je mislio. Uživjeti se u to, kaže u svojoj obrani, uopće mu nije bilo teško jer je kao dječarac godinama ministrirao u crkvici svog rodnog mjesta, što je u daljoj obradi predmeta i potvrđeno.

U istrazi nije utvrđena svrha ove njegove insinuacije.

Ipak, istraga je nedvojbeno utvrdila da je on, Mariofil M., deveti dan u četrnaest sati i deset minuta u gostionici izvan predvojničkog kruga naručio i ispio tri konjaka potuživši se konobaru da je to zato što boluje od aerofagije, nedostatka zraka. Konobar je ovaj podatak dojavio prvom oficiru, uz napomenu da se sigurno radi o čovjeku, prepredenom špijunu, koji po njegovom uvjerenju radi za neku, ne zna koju, agenturu. Nadalje, konobar tvrdi da se taj čovjek, a riječ je o Mariofilu, interesirao o nedalekom rasadniku borova, jela i smreka, što mu je odmah bilo vrlo sumnjivo. Pratio ga je, kaže, nakon odlaženja, sumnjivac je uskoro zašao među najgušće borove, u petnaest sati i trinaest minuta iz dovoljne udaljenosti uslikao ga je, slika je iz objektivnih razloga dosta nejasna, kako gazi i guzi žensku osobu. Siguran je, kaže, da je to bila Jagica jer samo ona pri spolnom činu tako vrišti i jauče, zna iz ličnog iskustva.

U početnoj i završnoj istrazi Mariofil i Jagica nisu priznali svoj gnjusni čin, sve dok mama Barica ne mogavši otrpjeti svoju ljubomoru nije bez imalo srama i grižnje savjesti priznala da je ona a ne kćer Jagica osumnjičeniku raširila noge jer je tako već prije bilo dogovoreno. A dogovoreno je, rekla je Barica, da Mariofil prije popodnevna predavanja dobije još jedan par kobasica, koje je i inače obožavao.

Iz razumljivih razloga Mariofilu M. je zabranjeno da polaznicima predvojničke i dalje predaje političku pedagogiju, štoviše izbačen je iz vojničkog kruga. Međutim, sigurnosne službe nastavile su pratiti njegovo djelovanje i u civilnom životu. Tako je ubrzo utvrđeno da se te iste, 1958. godine na francuskom dopisivao s određenom Regine Patris, dvadesetogodišnjakinjom iz Namura u Belgiji i da se s njom te godine našao na otvorenju izložbe *Atomium* u Bruxellesu, što je, kako se zna, bila svjetska senzacija. Kako se već prije iz pisama i kasnijeg druženja s Regine Patris nije mogla utvrditi njegova eventualna podrivačka aktivnost protiv socijalizma – Sigurnosna služba dobila je zadatak da ga prestane pratiti.

Što je s Mariofilom M. bilo dalje – ovoj službi nažalost nije poznato!

TALOG U AORTI

Pred blagajnom megamarketa

U poduljem redu pred blagajnom megamarketa sve to malo, uz ispriku da se odmah vraća, što je doduše bilo točno, blagajnica bi iznenada napustila radno mjesto. Nitko nije znao zašto to radi, koji je razlog takvu njezinu ponašanju. Mnogi su zbog toga glasno negodovali, neki i psovali.

Jedino se čovjek, peti ili šesti u redu pred blagajnom, smješkao. Tu i tamo prinio bi monokl lijevom oku i tiho zapjevušio: *To je bio mali pas, aha, aha! Vau, vau, aha, aha!*

Ispod ogromnog šešira čovječac u redu iza njega, nikako da mu se razabere lice, oštro je protestirao.

„Božji čovječe, koji te je vrag napeo! Najprije blagajnička fufa, a sad ti! Podgrijavaš situaciju, je li?! Jebote tvoj monokl!“

Onaj čovjek, peti ili šesti u redu, kao da se ama baš ništa nije dogodilo, pjevušio je i dalje *To je bio mali pas, aha, aha! Vau, vau, aha, aha*!

Jedina vidljiva promjena bila je kad je monokl s lijevog prinio desnom oku.

„Tebi pas mater, da znaš! Aha, aha! Idiote jedan!“, čovječac u redu iza njega nije odustajao. Ljudi su se smijali.

Uto se pojavila blagajnica. Sjela za blagajnu, otvorila je, poravnala kosu, podigla grudnjak. Ona prva dvojica-trojica u redu na to su slatkasto i glasno uzdahnula.

„Problemi s diureticima, znate!?“, rekla je vrlo ležerno. Malo je zastala i dodala: „Zapravo i nisu problemi s diureticima, diuretici su lijek. Problemi su u meni, znate!? Osim toga, molim vas, nemojte se sprdati s Marekom. Marek je moj otac i gluh je, ako baš hoćete znati, i voli pjevušiti, ako i to baš hoćete znati“, slagala je da smiri napetu situaciju.

Ali ni to, čini se, nije bilo dovoljno da se onaj narogušeni čovječac smiri.

Marek je tik pred blagajnicom još jednom zapjevušio, ovaj put skraćenu verziju svoje omiljene pjesme: „Aha, aha, aha!“. I, kao da se ništa nije dogodilo, platio račun i otišao.

Ispred supermarketa onaj čovječac bundžija i svađalica u redu pred blagajnom, zaustavio je slučajnog prolaznika. Slučajni prolaznik imao je odjeću vrlo sličnu policijskoj.

„Gospon polismen, nemojte misliti da sam cinkaroš za ovo ili ono, ali, molim vas, ona fufica na blagajni i onaj kreten u redu ispred mene koji namjerno pjevuši nekakvu blesavu arijicu – sve vam je to vrlo razrađena strategija…razumijete?“

„Nemam ja ništa s time“, rekao je čovjek. „Ja vam nisam polismen, kako mislite. Morate se obratiti zaštitaru. Market, supermarket, banka, salon, bilo kakav salon danas, čak i pošta, čak i poštanska banka – svi imaju zaštitare, njima se morate obratiti, ne meni. Ja nisam nikakav vanjski suradnik – da vam slikovito prikažem. Osim toga, nije ni lijepo ni kulturno da blagajnicu, kakva bila da bila, zovete fuficom, a čovjeka kretenom.“

„Nije mene osobno nitko napao, razumijete? Krivo ste razumjeli. To što su oni radili to je samo izgledalo samoinicijativno. Ali nije! Sve je unaprijed dogovoreno, razumijete? Lijevo – desno, gore – dolje, svejedno, razumijete? To je isto. To je razrađena taktika, razumijete? Kao da ja ne znam što su namjeravali izvući iz mene. Sad se čini glupim o tim stvarima razgovarati. Nije glupo, nego opasno, razumijete? Mogu vam nasamo objasniti o čem se radi.“

„Ništa vas ja ne razumijem“, rekao je slučajni prolaznik.

„Onaj kreten u redu ispred mene bio je uporan i dalje, to vam hoću reći. To sigurno nije bez vraga, razumijete? Osim što je natezao tobože kao da pjeva, govorio je i govorio, bože moj, to su bile tirade. Srećom, iznenada napeo bi ga smijeh, strašan smijeh, onako pun tempa, u predasima bi se zagrcnuo, pa opet dalje, razumijete.“

„Oprostite, ali ja vas ama baš ništa ne razumijem. Uostalom, ja nemam blage veze s tim.“

„E, vidite“, rekao je čovječac, „u tom i je poanta. Tragična poanta. Ja vama objašnjavam, vi ništa. Ja vama da približim situaciju, vi ništa. Razumijete?“

„Ne, ne razumijem.“

„Pa kako ne razumijete, zaboga! Ja – da se iskomuniciramo, vi ništa! Ja vama hoću dočarati jednu vrlo sumnjivu situaciju, to nije nikakva metafora – da se razumijemo, da su ponekad prečaci do cilja pogubni, nego treba duljim stazama, tako se lakše osvješćuje čovjek, kad traje dulje on će, pretpostaviti je, i dulje razmišljati o problemu, razumijete? Ne ide mi u glavu zašto su ljudi tako blesavi? Nitko se, na primjer, ne pita zašto je Mali Lukovec veći od Velikog Lukovca, zašto je Gornji Klokočevec u udolini, a Donji Klokočevec na vrhu brda. To kao da nikom nije važno. A ja mislim da je to jedno od sudbonosnih pitanja, razumijete?“

„Ne, ne razumijem! Ali nema problema, uopće nema problema“, rekao je slučajni prolaznik. „Samo vi slobodno filozofirajte i dalje. Žurim“, dodao je.

„Ma kojih to problema nema? Nemojte, molim vas, insinuirati!“, rekao je čovječac bundžija i svađalica preneraženo okrenuvši se oko sebe.

Iskoristivši taj trenutak slučajni prolaznik pravodobno je zbrisao. Čovječac bundžija i svađalica, skinuvši ogroman šešir, naprasno zaustavio je Mareka koji je taman dolazio.

„Ma kojih to problema da nema! Zašto?“, uzbuđeno podviknuvši obratio se Mareku ne prepoznavši ga. Marek, pokazujući rukom na uho i usta, htio je davežu objasniti da je gluh i nijem.

„Ma koji je ovo đavo danas! Sve sami kreteni! Ovaj svijet pun je budala!“

Marek ga je vrlo oštro ošamario.

„Hvala! Čudnog li čuda! Čovjek gluh i nijem, a sve čuje i

razumije. Svijet je potpuno poludio“, rekao je čovječac bundžija, svađalica i davež, okrenuo se, stavio šeširčinu na glavu i otišao kao da se ništa nije dogodilo.

U straćari kraj oronule i napuštene zgradurine nakon povratka iz megamarketa u predasima jutarnjeg podrigivanja, Marek je, neobično – uvijek tako prije doručka, iznova kao i sada, opet zapjevušio svoju *To je bio mali pas, aha, aha! Vau, vau, aha, aha!*

Marica? Marek? Bigi i ostali

Otac Markan, starčić od osamdeset i tri godine, dočekao ga je neobično razdragan, što je bilo čudno jer je zadnjih pet-šest dana kako je hrčak nestao bio vrlo čangrizav i nervozan.

„Marek, da ne povjeruješ, Bigi se vratio!“

„Tatek, nemoj se zezati! Pak rekel si da ga je auto…“

„Je, rekel sam. Ali ono je fakat bio neki drugi hrčak, ne naš.“

„Tatek, tatek! Nemoj farbati! Ako je stradao pod autom, onda je stradao pod autom.“

„Nije stradao. Vidi ga, pije mlijeko. “Hrčak Bigi taman je u kutu oblizavao vlastite šapice.

Marek? Marek zapravo i nije bio Marek, nego Marica. Marica? Da muški stvor ima ime ženskog stvora – je li to moguće? Ipak, moguće je, događa se! Kad su prije pedesetak godina, priča se, za ciče zime 16. veljače tri postarije seoske žene kilometrima prteći snijeg nosile – u obitelji s četiriju već prije rođene ženske čeljadi – sina novorođenca na krštenje u župnu crkvu sv. Ivana Krstitelja, uz svakojake jestvine cijeli se dan prije puta s razlogom slavilo, pjevalo i – puno pilo.

Glava obitelji i otac, gazda Marko, zvan Markan, dugo buljeći ponad komode u katolički kalendar na zidu odlučio je da se novorođenu muškiću nadjene ime Albin jer je upravo pročitao da su 16. prosinca kad je dijete rođeno naznačena doduše tri ženska imena: Adela, Albina i Zorka. Za ime Albin možda se Markan odlučio i zato što je dječja ružičasta kožica u ta dva mjeseca iz dana u dan bivala sve bjelja, kažu svi koji su vidjeli, a 16. veljače kad su dijete spremali na krštenje bila je bijela kao snijeg, koji je neprestano padao i padao.

Kad ih je u crkvi sv. Ivana krstitelja župnik pitao za ime djetetu, pijane žene nikako da se sjete.

„Jaj si ga mene, ne morem se zmisliti!“, rekla je ona koja je držala dijete.

„Kak ne znaš! Zove se Marica!“, rekla je najpijanija.

„Božje djetešce! Krstim te imenom Marica“, rekao je župnik i obilno djetića po glavi polio vodom. Muškić se razderao kao da ga kolju. Ružno rečeno, znam, ali je istina.

Po cijelom kraju brzo se po krštenju razglasilo da Markan i žena mu Jalža zapravo nisu dobili sina nego petu kćer imenom Marica.

Ljudi znaju biti brutalno pakosni, zar ne?

Zato je Markan svima koji su navraćali ili se zatjecali blizu kuće zorno pokazivao muškićev pimpič dokazujući da je pri krštenju došlo do zabune jer Marica nije Marica. Nego Marek, kako su ga svi ukućani kasnije i nazvali.

Hrčak Bigi uspentrao se na stol. Njuškajući lijevo-desno kao da je, moglo bi se reći, bio zabrinut. Kako i ne bi: starog društva, mnogih starih prijatelja beskućnika – nigdje. Bigi ne zna da su u protekla dva-tri mjeseca, za strašne zime otkako ga nije bilo, mnogi od dragih prijatelja beskućnika, bez pompe, nestali s lica zemlje, umrli tiho a da se ni ne zna za njihove grobove.

Nestali tiho, kako su i živjeli.

Ipak, premda u dubokim godinama mnogi su do daljnjega odgodili umiranje: Marko zvan Markan, propali velikoposjednik, sin mu Marica zvan Marek, za kojeg se govorilo da je čudak – možda zato što je u rekordnom roku završio studij čiste filozofije, Ferenc ponekad zvan i Ungar – opsjednut Mađaricama, Šatan ponekad zvan i Vragek – zaljubljen u egzorcizam, svećenik Fabijan zvan Raspop, koji kad se pročulo da je mladoj učiteljici napravio dijete ne priznavši ga, da bi izbjegao kraval ubrzo se po zaređenju raspopio. Bili su tu još: Domoljub od milja i Mileni, koji nije, kao mnogi drugi, pobjegao s prve crte bojišta, Farizej ponekad zvan i Židov, koji je obožavao Stari zavjet, Beatriče zvana Naša Ljepotica, koja je likovnošću, naime umjetničkom fotografijom, kreativno nastojala dosegnuti atulu ili ksims, onaj gornji obrub zida na fasadi, Agnes, zagonetna sfinga.

Suzi, Suzi, Beatriče!

Ja, Dock Duck, novinar bez posla, zvan Patak – kako me je zbog pačjeg hoda ova čudna bratija imenovala – nisam odmah upao u ovo društvo, očito sam bio sumnjiv, morao sam, ta tako kažem, odraditi pripravnički staž.

Suzi, moja bivša – uvijek šršljavo natapirana; široke hlače do poda, nezažnirane bakandže na nogama – tog se dana na tu vijest počela opravdavati.

„Stari, oprosti kaj kasnim, bila sam u bajboku.“

„Ti u bajboku? Nije mi jasno otkud na sve stigneš“, primijetio sam.

„Bila sam kod Starog u bajboku. Imaš kaj za cugu?“

„Imam. Aaa tako! A što on radi u zatvoru? Ima televiziju?“

„Stari je u buksi jer je za godinu dana kupio vikend na moru, neku usranu jahticu i tutač Touareg. Da otkud mu pare. Prvo da odgovorim: ima teve. Drugo, brzo će on van.“

„Suzi, ipak, odakle mu tolike pare? Puno je radio?“

„Koliko je meni poznato – nije radio nikad. Nego, koja ti je ovo cuga? Fenomenalno!“

„To je biska. Iz Istre ili s Hvara.“

„Ma daj, nemoj me jebat! To si sad izmislio samo da me razbucaš.“ Kad Suzi tako govori – *samo da me razbucaš*, znam što hoće. Ali meni nije uvijek do seksa. Drago mi je da ne dramatizira nego shvaća.

„Nego, jesi završio ona dva teksta? Nadam se da jesi. Samo se ne nadam, a to je grozno, da će ih tko objaviti.“

„Koja dva teksta?“

„Pa, o Prometeju, koliko se sjećam, i onaj o nekakvom

Domjaniću. Reko si da je taj zadnji pjesnik. I to kajkavski. I onaj prvi je pjesnik, ne? Bože, ljudi se bave svakakvim glupostima!?“

„Ma nije važno.“

„Važno je, kako nije važno. Tako lakše gutaš strah od cinkanja onih tvojih prodanih novinarskih škrabala koji su se podrepili…No, kaj tajiš to s Prometejom i tim drugim …kako se ono zove!? Daj, moram skoro odgiljati!“

„Dobro! Prometej je iz grčke mitologije, znaš. Ja pišem o tom, pazi – to je alegorija!, kako ga je vrhovni Bog Zeus za kaznu dao prikovati na pećinu. I ne samo to, nego je svaki dan slao orla da mu kljuje jetra. A kako su mu jetra preko noći opet izrasla, možeš si misliti kakve je muke iznova morao podnositi. Konačno, da ne duljim, oslobodio ga je Herkul.“

„Ma daj! Komu to prek noći izrastu nova jetrica!“

„Suzi, ali to je mitologija. I alegorija. I tvoj Stari, koji je u buksi, i to je svojevrsna mitologija.“

Suzi je izučena modistica, ali radila nije nikad. Iz svakog džepa i džepića virio joj je novac. Ponekad i sama iznenađena, znala bi reći: *Fala, tatek! Ti si pravi Jack*! Nije lijepo reći, ružno je, otkad sam ostao bez posla uzdržavala me.

Tako to sa Suzi.

A Beatriče, eh, Beatriče? Beatriče, jedna od dvije žene među nama, osoba od četrdeset i sedam godina, bolesno vapijuća za vitkosti, anoreksičarka koja je jedino lički sir jela – ništa drugo.

Beatriče koja je, kad bi klonula, u snu jaukala zbog iverala, onog materijala za izradu namještaja. Ako je išta istinski mrzila, govorila bi, bio je to namještaj. Nekoć nacionalna ekspertica za građevinarstvo, s debelim kontom na računu, u četrdesetim godinama iznenada napustivši društvene i profesionalne blagodati – muža ni djece nije ni imala – zatekla se u ovom neobičnom „društvancu“.

Beskućnici

Motiv s Bigijem

Ti ljudi, od kojih su neki nekoć imali bogata imanja, neki nekretnine, neki nasljedstva, neki odličan posao, ljudi koji su u svojim sredinama slovili kao netko i nešto, stjecajem životnih okolnosti u raznim marifetlucima, ponajprije nacionalizacijom i ovrhama, izgubili su sve što su posjedovali.

U predvečerja su, tako i danas u predvečerje, u straćari kod Markana i Mareka prebirući po lijepim i opakim uspomenama zajednički dijelili iste ili slične putove sudbine.

No bilo je među njima onih koje nije ošinula zla kob, dapače puni obilja, ali – možda upravo zato – duboko nesretni. Neki od njih među njima, ali i oni kojih više nema, koji su pokojni – lahka im zemlja bila! – napustivši obitelj i bogatstvo tek pod betonskim velegradskim mostovima dosegnuli su cilj svoje žudnje: slobodu drukčiju od slobode ovoga svijeta.

Nikakvo čudo, mislim, u tom nije – nedavno sam pročitao na internetu – kad i mnogi suvremeni antropolozi govore kako jedino istinski globtroterski luzeri mogu osjetiti i doživjeti pravi miris slobode, dok svi drugi izvan toga blaguju zrnca opsjene.

„Samo nemojte previše o politici i nemojte previše izmišljati priče! Možete malo, ali ne previše!“, rekao je i ovaj put Markan rezuckajući kolut jegera i luk. „A kruh? Gdje je kruh? A vino? Gdje je vino? A Beatriče? Gdje je Beatriče?“, dodao je.

„Ona bude došla“, rekao je Raspop, bude nabavila kruh i vino, tako je dogovoreno zadnji put.“

„I sir. Ona jede samo sir“, dometnuo je Domoljub.

Naš hrčak Bigi, poljski glodavac *Cricetus cricetus* vrlo ponosno pokazao nam je kako su mu vrećice kraj usta pune hrane.

Priča prva – Ja, Dock Duck

„Dosta s gluparanjima! Jest ćemo ionako poslije“, rekao je Markan. „Ja večeras vodim igru, pjevat ćete kako ja dirigiram. Sutra – netko drugi, nije važno. Dok sam ja domaćin i šef – slušajte! Vidim da je Dock Duck, naš dragi Doktor Patak, nestrpljiv i nervozan. Neka on bude prvi.“

Napravivši iz svog bogatog repertoara nekoliko frapantno oblikovanih pačjih koraka uokolo stola i zauzevši pozu nedodirljiva gurua, zahvalio sam Markanu.

„Draga gospodo“, bez ikakva uvoda sam započeo, „sve vam na ovom svijetu, ma bio on lijep, ugodan ili blesav, uglavnom započinje iznenadno i slučajno.

Barem tako ja o tom… Tako sam ja, ima tomu godina i godina, prvi put iznenadno zatečen u prijestupu. I nije, što bi se moglo pomisliti, u pitanju moja struka, novinarstvo. U prijestupu? Još i dandanas vjerujem da se doista radilo o prijestupu. A prijestup se kad-tad kažnjava. Htio sam tada, te večeri, proniknuti dublje u polutamnu plohu pred sobom, žarko razaznati što je ono što se u njoj skriva – ipak ništa od toga jer je na me i oko mene sve jače slazio mračak – a da nisam ni pomišljao kamoli znao da me krošnja iz meni nepoznata dvorišta, ono drvo iz nepoznata dvorištu uporno promatra.“

„Ma nemoj! Drvo te promatralo? Koja glupost, ljudi!“, komentarom se ubacio Šatan.

„Šatan, prestani! Dock Duck ne živi na niskoj razini kao ti, njegova ga je majka rodila u svemirskoj orbiti“, tobože da će cinično objasniti Farizej.

Nezainteresiran za zajedljivosti ne treba se dati smesti – nastavio sam kao da se ništa nije dogodilo.

„Baš kad je počelo padati nekoliko listova – zaboga, bila je

jesen, počeo sam misliti. Misliti o tom zašto se nekim stanicama uskraćuju hranjive supstance, a nekima ne, zašto se u samo neke lažnim paketićima umjesto hrane šalje bolest koja izjeda zeleno. E, i zašto pada list po list? I padao je tada list po list.

I nisam našao odgovor. Ipak, shvatio sam da to što vidim i nije bogzna što, nije prava nego vizualna sloboda."

„Markane, ti si šef, eliminiraj ga! Sve što govori laž je, osim toga nedopustivo trabunja o slobodi…a to je politika", jedva čujno opet se oglasio Farizej.

„Ako itko trabunja, onda si ti prva liga, znaš!", oglasio se Domoljub.

Markan, taman da će komentirati Farizejevu upadicu, ušla je Beatriče. U znak poštovanja i dobrodošlice svi su ustali. Normalno, ipak je ona – dama.

Marek joj je poljubio ruku.

„Pametni, moj…". rekla je Beatriče. „Kasnim, oprostite, bila je gužva."

„Beatriče, kako vidiš, mi radimo", rekao je Markan, opravdavajući se.

„Joj, pa vratio si se? A gdje si bio, ha?", hrčak Bigi dodvoravao se uskočivši joj u krilo. „Tko je večeras na redu? Morda Bigi, ha?"

„Nije Bigi nego Patak. Ali…", opet se ubacio Farizej. Htio je nastaviti, ali ga je, podignuvši kažiprst, Markan prekinuo.

„Kad ćemo *papati*? Odmah ili poslije?"

„Poslije", rekao je Markan. „Duck, izvoli."

Hrčak Bigi, vrlo zvučno je prdnuo. Ništa neobično, nakon tromjesečnog lutanja vratio se i tako iskazao svoju oduševljenost.

„Oprostite, možda u znak dobrodošlice?!", javio se Marek.

„Žrtvovanje tog običnog drveta", nastavio sam, „ja još nisam u tom času tako osjećao, tek mnogo, mnogo kasnije – bio je znak da će uskoro doći dan, da će svima nama sigurno nadoći

vrijeme kad nećemo moći zaustaviti sjećanja, kao što ni ja u tom času nisam mogao zaustaviti obrise sjena što su plazile jedna prema drugoj. Bilo je to vrijeme nesnosne tišine, vrijeme nečujnog razgrtanja stvarnog života.

Ne znam ni dandanas zašto sam tada molio da me obuzme bijes, vrisak, ako ništa drugo ono barem završna riječ. Ništa od toga, samo neki neobjašnjiv strah!“

„Ja ovo više ne mogu slušati“, opet se oglasio Šatan.

„A ja mogu. Vrlo interesantno, literarizirano, emotivno“, rekao je Fabijan, zvan Raspop.

„Šatan, Šatan…ako ne možeš stavi si u uši Bigijeva govna!“, vrlo protestno podviknula je Beatriče. Bigi, čuvši svoje ime, veselo je cijuknuo.

„Otada“, nastavio sam, „mnogi su se idioti naseljavali u moj život, najprije tiho, potom vrlo buntovno, na kraju – jer sam se opirao – doslovno tražeći moju glavu. A dobro mi je, iz vlastitog iskustva, koje je bilo gorko i tragično, govorio pokojni otac. Sine ne vjeruj nikome, savjetovao me!

Kad ćeš najviše vjerovati, prevarit će te i izdati.

Pogotovo ne vjeruj vlasti, ljudima na vlasti. Ako nisi s njima, njihov progon – razrađen krajnje perfidno – pratit će te cijeli život. To se i dogodilo! Kad me je istražitelj ispitivao da zar zbilja mislim da je politika kurva, jer da sam, tako se može shvatiti, u svom zadnjem ekspozeu tako napisao i objavio, odgovorio sam da nikad nisam javno govorio ili napisao da je politika kurva.

Tako mnogi kažu, ali ja ne mislim tako.

Kurve pošteno zarađuju svoj kruh, rekao sam.

Po kratkom postupku dobio sam otkaz. Bez mogućnosti žalbe.

Danas, dragi prijatelji, tu i tamo pod pseudonimom objavim pokoji člančić, neko zapažanje. I skupljam prazne boce. Također bez mogućnosti žalbe.“

„Bravo, bravo! Ovo je bilo tako dobro! I lijepo! I poučno“,

povišenim tonom s oduševljenjem rekla je Beatriče. I spontano zapljeskala. Što su prihvatili i drugi. Čak i Farizej. Jedino je Marek netremice i dalje gledao u ruiniran zid, ni oduševljen ni razočaran.

Hrčak Bigi bacio se na leđa, uvijek tako kad je radostan.

Ja se doduše nisam bacio na leđa, ali bio sam vidljivo razdragan.

„Marek, a što ti misliš?“, upitala ga je Beatriče.

„Što ja mislim? Mislim – bilo je dobro.“

„A ja mislim da je vrijeme za večericu“, pucnuvši jezikom oglasio se Šatan. Kraj stola, uspravivši se na zadnje noge, Bigi je nanjušio sir. Bože, koji nos!

„Nikad dosad nisam znao da hrčak voli sir“, rekao je Domoljub. Domoljub koji je uglavnom šutio.

„Točno. Hrčak ne voli sir. Ali ovo nije taj hrčak“, objasnio je Marek.

Priča druga – intermezzo s Fabekom

„Oprostite, dozvolite, moram nešto reći“, oglasio se Fabijan zvan Fabek.

„Pa, ajde, kad te je napelo…samo nemoj dugo“, rekao je Markan.

„Mudri bi rekli“, počeo je Fabek, „ergo. Jer, kažu, da je čovjeku glava u torbi ako mu na bilo koji način egzekutori na putu za Europu ukažu – jer on to navodno ne zna i kako to ne zna bespotrebno ulijeće u krletku – kad treba prikočiti ili čak stati. Historija ima nešto – kako je davno govorio poznati vitiznanac – krvavo komedijaško u naravi: posvećenje, kletvu, glavu na helebardi, moć, silu. Nudi dobitak i gubitak?! Nudi korovno cvijeće i djetinju cmizdru?! Dragi moji, historija ima svoje, ne tuđe, mrtvace.“

„Fabek, mislim da bi ove gluposti trebalo prekinuti. Pa nisi ti božji namjesnik!?“, vidljivo uzrujano opet se javio Farizej. „Osim toga ime Fabijan, ne znam razlog zašto, uvijek me podsjeti na Afriku, zapravo ne baš toliko na samu Afriku koliko na pavijana koji me je zamalo razderao.“

„Nisam božji namjesnik“, rekao je Fabek, zvan Raspop, „a pavijan je tvoj. I baš zato mogu reći, naime mislim tako, da historijska Praktika podučava nas da je živi stvor, ma bio i tvoj pavijan, zapravo nešto i – ništa. Isprdak koji gura historijski kotač ne bi li jednog dana, jedne godine, jednog stoljeća za rep ulovio veliku i glavnu, spasonosnu Ideju. Čemu, a što, a zašto? “

„Bože, koja gužva s majmunima! Dosta je! Vrijeme – večera“, rekao je Markan i pojačao radio.

Taman je pjevala Morne, Cesaria Evora.

Priča treća – božanska spravica

Sjetio sam se da je Fabek ili Raspop isti onaj čovjek kojeg sam, ne znajući kud sa sobom, jednom slušao, namah po zaređenju, na propovijedi u omalenoj crkvi, u crkvici, sv. Augustina. Uvijek u za se nosim, zlu ne trebalo, aparatić – zovem ga parostroj za snimanje, što sam ga i taj put upotrijebio.

Fabek, pokazao sam na aparatić, smijem li…Fabek je shvatio odmah o čem se radi. Kako da ne, čak štoviše, rekao je. Uključio sam aparatić, božanstvenu spravicu, vrlo nadahnuto otpočeo je svoje slovo Fabek, tada svećenik u punoj formi.

„*Ni nakraj pameti mi nije*“ *nešto bitno nova izreći o tome što je zapravo duhovnost, što je duša, ni nakraj pameti mi nije razbuđivati stare prijepore o tome što je anima, a što animus, i razglabati, draga braćo i sestre, o tome, jer je u religijskim i filozofskim tradicijama, dakle do danas, toliko toga izrečeno, čak i nekih dijaboličnih misli izneseno, čak upleće se i pojam ljubavi – a ljubav je svašta i štošta, upleću se u to estrogeni, požude, možda čak i Erida, božica svađe i intriga, što samo govori da monopol nad duhovnosti nema nitko.“*

Netko je tada iz pastve oštro podviknuo, nije se razabiralo što je i zašto protestirao. Mladi svećenik Fabek odmahnuo je rukom, osmjehnuo se, poravnao reverendu, nastavio dalje.

Bio je to trenutak u kojem sam osjetio neku neobjašnjivu bliskost s tim čovjekom, božjim namjesnikom, s čovjekom kojeg dotad nisam poznavao, čak ni čuo nisam za nj.

„*Ako duhovnost“* nastavio je, „*ako duhovnost, draga braćo i sestre, nije ni religija ni vjera nego individualiziran svake jedinke put unutrašnjeg iskustva do prosvjetljenja, ako je žudnja za izvantjelesnosti, možemo se s pravom priupitati što bi onda imala biti poezija.“*

„Nevjerojatna stvar! Koja su ovo blebetanja? Poezija?

Pa nisam ja ovdje da slušam prodike o poeziji, Raspop je očito pobrkao lončiće!“, Fabekovo slovo naprasno je prekinuo Šatan.

Bilo nam je, mnogima, neugodno. Beatriče, Agnes i Marek hvatali su se za glave.

Bigi je zacvilio.

Agnes, koja je cijelo vrijeme šutjela, replicirala je razmišljanjem koje nije bilo nimalo bezazleno. Nitko od nas, osim mene, nije znao za njezine poetske sklonosti, napose sklonosti poetici.

Agnes je rekla da je Fabekova promemorija o duhovnosti područje mnogih, pa i mnogolikih upita. Ako je duša, rekla je, čovjekova veza između svjesnog i nesvjesnog, zapravo istraživanje duha ali i izvanjske stvarnosti, je li onda i sama poezija natopljena paroksizmom nov način proživljavanja različitih osjećaja unutarnjeg principa čovjekova? U tom smislu, nastavila je, u smislu stanovite kristalizacije duhovnosti također je uočiti višeslojnost. Ponegdje ćete tako u jednom tekstu uočiti naglašenu duhovnost, u drugom refleksivnost, a ponekad preplet obojega. Dakle, u jednom slučaju naglašena upućenost onom teologijskom, u stvari transcendentalnom, u drugom onom ontološkom – traženju bitka i jastva.

Priča četvrta – intermezzo s Agnes

Tko je Agnes? Jedino sam ja znao.

Agnes, koja je odrastanjem shvatila da je posvojče.

Prije četrdesetak godina ostavljena kao bezimena stvar pred crkvenim vratima. Hvala dobrim ljudima koji su je posvojili, ja kažem, pružili joj sretno djetinjstvo, iškolovali. Najveća hvala teti Elzi koja ju je zapravo udomila i odgojila. Omogućila da završi dva fakulteta: pravo i likovnu umjetnost.

Često razmišljam o tom zašto je nekima već od rođenja utisnut biljeg sreće, sveti biljeg – kažu, drugima stigma nesreće, i sam sebi ispadam kao kućanica u prisjećaju na djetinjstvo.

Točno je – ni ja ne znam za biološkog oca i mater, barem nisam siguran, ali me stalno progoni misao kako bi bila prava stvar kad bih mogao i neke osobne impresijske podatke definirati konačnostima. Ali, dosadašnje me skromno životno iskustvo podučava da je impresija čudna kompresija koja nerijetko usmjeruje putovima lažnih putokaza. Tijelo je slabašno, a um se opire! Ipak, duboko u sebi zalogom unutarnjeg sklada koji negdje duboko u meni čuči lakoćom odričem se „bolesnog umovanja“. Agnes, otkad je znam, iz transfernih prostora uvijek je dokidala suprotnost između prošlosti, sadašnjosti i budućnosti i iznova radosno opstajala u svijetu zbilje.

Svako njezino slovo, napisano ili izrečeno, svaka puštuba, littera, graphem, vapila je za smislenim textusom, za rečenicom.

Studirajući pravo, kako mi je pričala, naišla je na rečenicu Ivanuša Pergošića iz 16. st.: *Tako je potrebno njima pravde znati… krive kažnjavati, a nekrive braniti* – i zapitala se, budem li ikada sudac, kako će znati razglobiti krivnju od nekrivnje, kako će znati pravilno tumačiti pravne regule, neovisno o okolnostima: svjetovne ili civilne (jus civile), duhovne (jus canonicum), vojne (jus belli), naravske (jus naturale), božanske (jus divinum) itd., itd.

Kad je konačno postala sudac shvatila je ubrzo, rekla je, da su sve te regule govna od kojih svako zaudara na svoj način.

Sranja!

Jednog dana, došlo je, panično je pobjegla iz udomiteljske kuće. Srećom, uhvatila ju je stara strast, strast fotografiranja. Zahvaljuje svojim skrbnicima na tome, teti Elzi i pokojnom Ferdi. Nikad Elzu nije zvala mamom, ni Ferdu tatom, ocem, često mi je objašnjavala. Neko neobjašnjivo čudo sprečavalo ju je da to učini. Da je to učinila samo jednom, postalo bi navika. Nije voljela navike, ni danas ne voli, ma kakve god bile da bile, jer navika je jedno, osjećaji drugo – često mi ponavlja.

Počelo je čudno, neobične stvari, kažu, i počinju čudno. Ako ne čudno, bar neobično. Novoosnovana likovna grupa, koja se zvala *Explorer,* u kojoj sam se i sam čudnim spletom okolnosti zatekao, slovila je od početka kao velika obitelj. Sve što smo imali, bratski smo dijelili, čak i kanabis. Na nagovor mlađih kolega u više navrata Agnes je izlagala, što se je pomalo kosilo s inicijalnim programom, fotografije gradskih ruina, veduta i rbine starih kaštela. Mislim da se ljudima najviše dopadao njezin specifičan rakurs.

U *Exploreru* upoznala je Stanislava.

Vjenčali se nisu, ali su zajedno živjeli u malenu stanu koji je Stanislav naslijedio od bake s očeve strane.

Ubrzo se rodila Hana, koja je umrla kao trogodišnjakinja. Šteta što nije upoznala svog oca, umro je od predoziranja prije njezina rođenja.

Na jednoj od tih svojih izložbi Agnes je, sjećam se, prvi put vidjela Mareka. Zapravo, netko ih je upoznao.

Možda baš ja.

Marek je bio vrlo simpatičan, možda zato što je, osim mrmljanja sebi u bradu, uglavnom šutio. Kad nije šutio, kad nije mrmljao sebi u bradu, govorio je pomalo nesuvislo o stvarima koje se nisu mogle povezati. Mislim da nije bio za ludaru, ali da je, reklo bi se, bio malo ludast – to svakako.

Agnes i Marek družili su se i izvan *Explorera* i razgovarali o bezveznim stvarima. Bio sam strašno ljubomoran.

Jednom je, vrlo dobro sjećam se, rekao nešto što me je vrlo iznenadilo. „Znaš, Agnes“, izustio je tiho – jedva sam ga čuo, „znam jedan stari kaštel za koji nitko ne zna da postoji. A postoji! U njem ima škulja kojom se može na drugi svijet. Ne lažem, časna riječ! To moraš doživjeti i snimiti! To bi bila tekar prava umjetnost!“ U prvi mah pomislio sam da izmišlja, da pripomaže nekoj svojoj maštariji koja bi na izmaku snaga da oživi, da ponudi aperitiv fikcijskoga, kartu za vlak koji ne postoji.

„Marek, nema toga, nema tih kaštela koje ja ne znam“, odgovorila je tada Agnes.

„Nema toga, nema“, i ja sam se ubacio.

„Možda, možda, ali ovo je jedan sasvim drugi kaštel“, rekao je Marek. „Moraš znati“ nastavio je, „a vjerujem da znaš, da umjetnost, kao i laž, često pripomaže da se lakše izdrži teška narav života.“

Moram priznati, te njegove riječi osupnule su me.

„Marek, jel se ja tebi sviđam“, kao grom iz vedra neba neočekivano je upitala Agnes.

„Ne. Uopće ne! Sviđa mi se tvoja umjetnost, ovo čime se baviš. To mi se sviđa.“

„A što ćemo onda s tim tvojim kaštelom, je li?“

„Jednog dana, jednog dana…“, mrmljao je Marek.

Postali smo prijatelji.

Dio beskućničkog društva.

Premda ni tada nisam bio siguran, a nisam ni danas, da je beskućničko društvo bila najbolja prilika za nas. Možda je život ipak nudio još pokoji izbor – za koji onda nismo znali da postoji.

Priča peta – zašto?

E, bilo bi dobro da nema sjećanja.

Sjećanja znadu biti tako opaka i brutalna!

Kad sam ono … u točno ugovoreno vrijeme na poziv ušao u direktorovu sobu: rustikalan namještaj, po zidovima slike priznanja dobrog poslovanja itd.

Novi direktor primio me vrlo ljubazno.

Novi direktor koji mi je uručio otkaz.

Bio je gad. To kažu oni koji ga znaju bolje od mene. Ja, koji sam pisao o političkoj oligarhiji, poentirao sam iz broja u broj negativne poene. Ispočetka me pozivalo u redakciju na, kako ja i dandanas poslije desetak godina mislim, pranje mozga, bilo je tu na moj račun svakakvih primjedbi i zakulisnih igara, čak i od onih stvari u koje sam dotad slijepo vjerovao. Nezavisne novine i glasila, poštenje, novinarsko pisanje po savjesti – ma dajte, molim vas!

Cenzura i autocenzura? Za cenzuru sam znao od prvog dana u novinarskom poslu; svi urednici, osobito redaktori i najbliži službnici za pokoju dodatnu vrećicu škuda zdušno su lizali politička govna i debljali se. Danas se za to kaže – klijentelizam.

Autocenzura? Autocenzura je strah da ćeš se – ne poštuješ li pravila – kad-tad naći na ulici, eventualno na burzi. I cenzuru i autocenzuru prezirao sam od prvog dana, osobito autocenzuru.

Maša, vrlo dobro sjećam se, tajnica, ili što ti ja znam, glavnog redaktora svaki se put kad sam dolazio na pranje mozga ponašala, još i danas mislim tako, neprirodno.

„Jeste za kavu? Zapravo poslije, mislim“, koketirala je. Nisam shvaćao što želi: što želi ili možda nudi sada, a što poslije. Vjerujem da ni ona nije, možda je bila rutina, pa svakom tako, a

možda je bilo nešto drugo posrijedi. Primijetio sam da je napadno ožbukana puderom, koji nije uspio sakriti ogromne podočnjake. To ti je iscrpljivanje ljubavlju, rekao sam sam sebi.

„Mašo“, redaktor je spustio naočale s očiju, „meni konjak i malo vode. Hladne vode, molim. Koliko znam, Dock Duck ne pije ni žestoko ni kavu.“

„A, pijem, pijem“, rekao sam.

„No, dobro“, uzvratio je redaktor, „onda samo meni konjak i vodu.“

Iako mi uopće nije bilo do toga, nije bilo nikakvog protesta s moje strane, i nije mi bilo zlo, i ne znam zašto, na skupocjen tepih, baš me briga za to!, povratio sam grah s kobasicom koje sam maloprije pojeo. Ni skupocjena tepiha, ni izbezumljena redaktora, ni Maše, nije mi bilo žao, žao mi je bilo, ako možete vjerovati, graha s kobasicom.

„Oprostite“, prošaptao sam.

„Marš napolje! Marš napolje, nitkove! Da nisam dobar čovjek ko što jesam, lizao bi ti jezikom ovo što si zagadio!“, vikao je redaktor.

„Da, ti si zbilja dobar čovjek, duša od čovjeka, hebem ti mater, dobri čovječe!“, sumanuto vikajući nadjačao sam redaktorovu viku. Redaktor je pozvao zaštitarsku službu, izbacili su me na ulicu kao vreću govana. Od trojice zaštitara, onaj jedan kojeg sam otprije poznavao, velikodušno je ponudio ispriku da oni samo rade svoj posao.

Barem nešto, pomislio sam.

Preko sindikata stavio sam protutužbu, za koju vjerujem da je dočim je stigla do mjerodavnih – bačena u koš.

No, nije se s tim činom priveo kraj postupka nego mi je na leđa natovarilo breme grijeha prošlosti. Tako, da sam u vodvilju, koji je izveden u Maloj sceni, u vrlo neugodnu poziciju doveo ne samo sebe, što je manje važno, nego i državu. Bio je to za ono vrijeme u najmanju ruku vrlo čudan vodvilj. Premda vodvilj, ne

zato što sam mu ja autor pa bi se moglo misliti da navijam za njega, odnosno za sebe, bilo je u njem puno empirijskih podataka.

U to vrijeme, naime, miris nafte širio se posvuda, čak i kod nas. Cijena je iz dana u dan drastično rasla. OPEC je zavrnuo slavine na najmanju dnevnu proizvodnju. Ameri, čekajući bolje dane, pohranjivali su je u podzemna skladišta. Mnoge zemlje, tako je bilo u mojem vodvilju, prešle su na ugljen. Naši domaći gospodarstveni gurui likovali su jer da mi ugljena imamo i za izvoz. Pokazalo se da to uopće nije istina. Došlo je do mnogih reformi, na sva usta govorilo se o oporavku i blagostanju, ali je situacija bila sve to gora.

Konačno, pala je i Vlada.

Pao sam i ja, u velikom stilu.

Pao sam političkom igrom, ali i doslovno. Ovo prvo još kako-tako, ali drugo je bilo puno gore. Doslovno, slomio sam nogu, i to lijevu. Što se odmah insinuiralo da me je snašla božja kazna jer da sam okorjeli ljevičar.

Priča šesta – brabonjci

Mnogi su me tada i otad izbjegavali.

Obično su to bili prijatelji iz djetinjstva.

Kad sam ih podsjetio na lijepo zajedničko djetinjstvo, nadajući se da ću ih možda nekako na taj način emotivno pripitomiti, mnogi koji nisu imali pojma o politici i političkim igrama – pri pozdravu okretali bi glavu kao da me ne poznaju.

Ni Flakser, kojeg sam usputno poznavao, ni da bi blizu, ni da bi ruku u znak pozdrava, opravdavajući se da mora čuvati vlastito zdravlje. Flakser je, naime, otkad znam bio provjereni bacilofob i baš zato često sam ga strašio da mu mikrobi i bacili vidljivo plaze po ustima i u hordama izlaze.

Srećom, sa slomljenom nogom prošlo je jako dobro, ako se uopće o slomljenoj nozi može govoriti o dobrom, ali me se ubrzo dohvatila nesnosna bol u leđima, dorzalgija. Ne znam je li ovom zgodom zbog mnogih razloga uopće primjereno reći – ne libeći se komentara na moj račun koji će zacijelo slijediti – plakao sam.

Kad sam se pošteno isplakao – popio sam dva-tri burbona, moje omiljeno piće. Mnogi su mi danima, ne pamtim niti želim pamtiti koliko dugo, štošta spočitavali, što je razumljivo, po njihovom. Ja sam se, premda neuspješno, opravdavao iluminscencijom, treba mi nešto hladno, odgovarao sam, treba mi hladno svjetlo, treba mi nešto što će me uputiti na zavičajnu kulturu od koje se, ma koliko nastojao, nisam uspio nikad otrgnuti.

„Nikad toliko gluposti“, rekao je netko sa strane.

Sjetio sam se nečega za što mi uopće nije drago da sam se sjetio.

Taj pokrov sjećanja bio je, mislim, spasonosni pokrov da se ne sjetim onoga što je bilo, onoga što je boljelo kao što mnoge nove stvari bole sada. Sjetio sam se onih dviju kuća, kuća moga djetinjstva.

Kuće? Što su kuće?

No, neću o tome sada, reći ću kasnije. Ipak… Ona prva kuća, radilo se zapravo u kućici, imala je dva ulaza i, razumije se, dva izlaza, jedan s istočne, drugi sa zapadne strane. U dvorištu, ako se tako može imenovati neograđen prostor, dočekala me Agnes.

„Ja sam Agnes“, rekla je, „poslalo me da ustanovim jel tu neko živi. Ali ne smijem reći tko me poslao.“

„Ja sam Mariofil, zovu me Dock Duck, inače Patak“, htio sam pojasniti jer sam primijetio da je Agnes širom otvorila oči.

„Ne smijem reći tko me poslao“, opet će ona.

„Ne trebaš reći. Znam.“

Ako me sjećanje ne vara, to je bilo drugi put da sam vidio Agnes.

Prvi put, bio sam dječarac, siguran sam bila je ona – davno je bilo, jedva da se normalan čovjek sjeti. Meni, uopće se ne jedim na to, ionako kažu da nisam pri sebi onako kako bi trebalo, onako kako je tobože u ljudi za koje se govori da su normalni.

S istočne strane u tu kuću ulazilo se kroz hodnik, ispravnije reći hodničić, i moglo se birati: s desne strane hodničića mala prostorija, mračna, razumljivo – s prozorčićem oposred zida, s krevetom ili dva kreveta spojena u jedan, nešto kao što je bračni krevet danas – ta prostorija bila je mistična, vrlo mistična. Što tada nisam znao, tek kasnije razmišljajući o svemu pa i o njoj ta me misao pohodila.

I dandanas me pohodi.

Danas nije da me pohodi, danas me progoni.

Da nije tako, ne bih o tom tako emotivno.

Danas, kad mislim ili razmišljam o tome, mislim da u toj prostoriji nikad nitko bio nije, nikad nitko u tom krevetu ili u tim krevetima spavao nije. S lijeve strane od ulaza u hodničić bila je, ajde de, oveća prostorija, moglo bi se reći: i spavaća soba, i primaća soba i soba za ostavu nepotrebnih stvari, u desnom kutu koritašce, pretpostavljam dječja zibeljka, s lijeve strane ogroman

hrastov stol na kojem su bile vidljive crvotočine. Na njem, pri dnu, skorena hrana.

Dječja soba, roditeljska ili soba nekih meni nepoznatih ljudi?

Dalje, kroz hodničić moglo se ući u prostoriju, bila je to središnja prostorija, s ogromnom zidanom peći, s kuhinjom i s neke vrsti blagovaonicom.

Navečer se uz lojanicu okolo velikog drvenog stola kartalo, prepiralo i svađalo. Domaćin, omalen živahni starčić često je, danas mislim potpuno bezrazložno kad to nije bilo potrebno, ponad kartaša podvikivao *va bank!, va bank*! i cerio se.

Ne sjećam se da je starčić ikad karte uzeo u ruke. Otkad je, pričalo se, na kartama izgubio pola svog imetka, zarekao se da u životu više nikad neće uzeti proklete karte u ruke.

I održao riječ. On i žena mu Fana najviše su se ipak zadržavali u pokrajnoj prostorijici, izbici, koju su zvali štiblec. U štiblecu su, često čulo se, naglas molili, nakon molitve pjevali.

„Deca“, Fana uvijek tako premda se radilo o odraslim ljudima, „nedaj vam Bogek tobož slučajno iti vu štiblec! Štiblec je sveto mesto, nije za grešnike i bedake kakšni ste vi“, često je povišenim glasom upozoravala. To je, barem onda, bilo dovoljno da nam nikakva naknadna znatiželja o tome što je tamo ne padne na pamet.

Druga kuća, zidanica, moj je dom. Ali nije rodna kuća. Ona u kojoj sam rođen, pokrivena slamnatim pokrovom, srušena je. Kao što je srušen i život nas troje: matere, oca i mene.

Otac, ako je uopće bio moj otac, tako se govorilo, u snu da je sjekirom zatukao moju mater i zato odležao dvadeset i tri godine, umro je, govori se tako, prije tri godine, govore glasine slučajno došle do mene, i ja sam ubrzo poslije majčina pokopa bojeći se za vlastiti život iz rodnog kraja pobjegao glavom bez obzira. Ipak, još i danas u sjećanju mogu čuti kako u kutu dvorišta uz nekoliko trulih greda pokatkad zacvile dječačke uspomene.

Moje dječačke uspomene.

Kroz poluodškrinuta vrata, koja su, vjerujem u znak dobrodošlice, također zacviljela, razgrnuvši mrak pred očima nakon punih trideset i nešto godina stupio sam u glavnu prostoriju.

Strašan smrad ošamutio me. Desetak kokica iz kutka ogromne starinske peći preplašeno pomolilo izdužene vratove. U polumraku razaznao sam da ima bijelih, crnih i grahorastih. Ogroman pijetao s nevjerojatno ogromnom i jarko crvenom krijestom nepomično me fiksirao, ravno u oči. Uz starinsku peć ležaj sklepan od krupnih dasaka, pokriven ponjavom i ovećim dronjcima netko se meškoljio. Kad se ispod ponjave pomolila glava obradatjela stvora, zamalo da padnem u nesvijest.

„Zaboga, tko si ti, čovječe!? Što radiš ovdje?“ Obradatjeli stvor bez ijedne riječi pridigao se u polusjedeći položaj netremice motreći me. Tek tada ugledao sam izrazito plave oči. Tako plave oči jedino je imao on, moj otac, ako ga ocem smijem zvati.

„Oča, jesi to ti?“, jedva da sam izustio.

Obradatjeli stvor šutio je.

U nelagodi ustuknuo sam korak-dva i zagazio u kokošja govanca, čudeći se kad sam u samom kutku kraj starinske peći ugazio i hrpicu brabonjaka. Zaboga, zar kokoši seruckaju ovčje ili kozje brabonjke, pomislio sam.

„Svinjo jedna bezobrazna! Marš iz kuće!“, podviknuo je obradatjeli i ispod uzglavlja dohvatio sjekiricu.

Sjetio sam se matere i u milisekundi istrčao napolje. Napolju, dvije kozice umiljato su me promatrale. Aha, pomislio sam, barem je jasno otkud oni brabonjci!?

Danas, mislim, je li to ipak bio faktotum, brižna ispomoć drugoga, ispomoć sa strane?

Priča sedma – pakne

Na koncu, premda mi nije uopće bilo drago, pristao sam na pretrage. Pretraga je rekla, kako da kažem, da je moja krvna slika sumnjiva. Odnos hemoglobina, eritrocita i leukocita – u najmanju ruku krajnje je ozbiljan.

Krajem jeseni, upravo sada to je vrijeme, mnogi idioti koje poznajem opet, opet i opet naseljavaju se u moj život, mrzovoljniji nego inače, buntovniji nego inače.

Kao i prije, opet hodam, opet spopala me hodnja, u hodnji vidim štošta, čak kapljicu rose na čelu octara, možda otura – ružina ulja.

Tako, sreo sam Turčina. On gricka sir, smiješi se.

U toj čudnoj hodnji, pred očima ukazao mi se Palacol, opet onaj otočić blizu Lošinja. I onih nekoliko blejućih ovaca koje nikako, jer trave ni travčice više nema, da se naviknu jesti golo i slano stijenje. Njihova stegnanca nabrekla su, snimam ih aerofotokamerom.

Lažna slika, lažan život! Nije prvi ni zadnji put!

Odnekud – tko će znati, dopirala pjesma Dine Dvornika *Pelin i med*. Uporno mislim na Agnes. Dokle? Opipavam prste, bolna infekcija uzrokovana streptokokima ne dopušta da oponašam melodiju: infekcijski panaricij jači je.

Locus sigili, kako slatko onomad rekao je on. Znači, trebalo je utvrditi mjesto, i još štošta, u vezi s mojim napisima u novinama. Blaženi slugan svih režima, pa i ovoga, svi su znali. Nije važno, više nije važno, pomislio sam.

Agnes se pojavila. Kao i obično, u snu. San nije bio dobar. Neki nepoznati ljudi, neke časne sestre, i još neki ljudi koje nikad nisam vidio. Uz put, kojim me san vodio, neki samaritanci, mislim. To što sam u snu mislio, i ne mora biti tako. Pogledao sam, dakako

nakon razbuđivanja, koje je bilo teško i iscrpljujuće za ono malo preostale životnosti, svoje prste na nozi. Gljivice su nestale, bravo! Lijepo sam se, i temeljito, izbljuvao nakon sinoćnje seanse.

Agnes me promatrala.

E, moj Domine, kako je običavao reći Farizej, u prkno, u prkno, sve u njega, sve iz njega. Farizej je i inače oduvijek bio sav u prknu, moram reći. Kad je govorio o životu, na primjer, nije mogao a da ne spomene prkno. Kad sam mu to spočitnuo kao nešto nedolično, odgovorio mi je da od mene i nije očekivao nešto drugo jer da sam i ja najobičnije prkno, i to naglašeno smrdljivo.

Agnes je – ali ovaj put ne u snu nego u naravi navratila poslijepodne kad smo se već nekoliko dana smjestili kod prijatelja skvotera u napuštenoj susjednoj zgradi jer našu je straćaru ili baraku maknulo s lica zemlje – rekla da misli kako s paknama u starom Austinu ipak nešto nije u redu.

Možda me sudbina tjera da se strovalim u kakvu provaliju baš onda kad bi trebalo zakočiti, kad bi trebalo sudbinu zakočiti da ne radi ono što je naumila, rekla je. Čak nije rekla u *mojem* Austinu, nego u *starom* Austinu. To me je začudilo. Da nije opet napravila kakvu spačku?

E, Agnes, Agnes! Zašto opet insceniraš priču, novu priču. Otkud se sada, ovako najednom, stvorio i Austin? Možda se varam, ali ipak… Uostalom, sve je moguće. Ipak, ono što me brine je činjenica da ti znaš o automehanici koliko i koza o bubnju, rekao sam, ne njoj, nego sebi, kao tobože ja znam. Kad čovjek tako o nečemu, bilo čemu, daje sud da je on taj koji zna, a ne nekakvi lajbeki amateri, onda se, u najmanju ruku cijeli problem zakomplicira jer pokrajnji sudionici događanja koji se odmah nađu, kao i ovaj koji se odvijao pred napuštenom zgradom, uglavnom kibici, klimavci glavom u znak potpore, potpiruju vatru da se stvar još više zakomplicira. Čak i stvar s paknama sama po sebi uopće nije komplicirana, ali se može, ako se želi, pošteno zakomplicirati.

Često sam razmišljao zašto ljudi izvrću ono što je očigledno i jasno, dok jednog dana, za nemila događaja, nisam shvatio što je posrijedi da obične stvari nenadano postaju neobične.

Ljudi traže priču!

Dakako, i priča traži ljude.

Oko kakva verbalnog događanja začas se okupi gomila zainteresiranih. Bude među njima i onih koji su u pauzi s posla odgiljali napolje da u trgovinici na uglu nabave pecivo, kakvu reklamiranu žitaricu, možda sendvič ili oni pritajeni alkosi koji kupuju bočicu rakije, lavova, amara ili pelinkovca, i to kupljeno, već u trgovinici, iza poluzatvorenih vrata ili u zakutku ispiju nadušak, jer oni inače kao ne piju.

„Znaš, Agnes“, konačno sam se ohrabrio, „uopće me ne zbunjuje ni tvoj izmišljeni novi ili stari Austin, ni te njegove ili tvoje pakne, baš me briga, ali čemu u to ubacivati sudbinu, nekakav mig sudbine, to je blesavo, čak nepošteno. Sudbina je, ako je vjerovati, nadnaravna sila koja upravlja našim životima neovisno o našoj volji, znači da ona s autima i nekakvim nazovi paknama nema blage veze. Čemu takve igrarije! Zbilja nekorektno i nepošteno!“

Agnes se narogušila.

Tako se nekad u baraci znao narogušiti naš hrčak ili lutalica terijer koji nas je običavao obilaziti. Začudo, ljudi su se počeli razilaziti. Vjerojatno im se učinilo da cijelo događanje odlazi u drugom, nezanimljivom smjeru.

“Dragi Duck, dragi Mariofile, sve što sam rekla – istina je! I Austin, i pakne, i sudbina.“

„Zgodno, baš zgodno. Da ne kažem nešto drugo.“

„Reci što god hoćeš – sve što sam rekla, opet kažem, istina je!“

„Da mi je samo znati otkud ti auto? Komu ili čemu ovakva izmišljanja?“

„Ako baš hoćeš znati, auto je poklon!“

„Ma nemoj! Nisam čuo da ljudi, tek tako kad im se prohtije, bilo kome poklanjaju svoj auto.“

„Ali se događa! Rijetko, ali se događa. Gospođa Eulalija, s kojom se nalazim u gradskoj sauni, zapravo i nije gradska ali nije ni važno, poklonila mi je svoj stari Austin. Nije bezveze i nije

tek tako. Dvaput tjedno analno joj turim lijek i ona je zbog toga beskrajno zahvalna. Kome zahvalna? Meni! Neće valjda tebi. Koji si cinik i beskorisno gunđalo. Ako već nisi gunđalo, onda si – bar to znam – blebetalo. Osim toga, zna se, tvoj interes nikad nisu bile analne preokupacije, tvoja oduševljenost uživa na verbalnom toboganu.“ Agnes se vidljivo uzrujala.

„Agnes, Agnes, čemu uzrujavanje? Moja pitanja, shvati, i ispričavam se, nisu ništa drugo nego znatiželja. Pusti sad, molim te, i rektalne i verbalne tobogane. Vjerujem da taj vražji auto postoji, ali gdje je?“

„Kod Raspopa“, vrlo smireno rekla je Agnes.

„Kod Raspopa? Nije umro? Koji vrag će Raspopu auto?“

„Nije umro. Valjda znaš koji *naši* su umrli, ili nestali. Trebao mu je auto. Kad me je ugledao, a to je bio taj slučaj, trebao mu je. Ništa neobično. Neobično je kad čovjeku, pogotovo čovjeku kojeg znaš, u nuždi ne pomogneš. To nije samaritanstvo, to je prijateljstvo. Ako razumiješ?!“ , rekla je Agnes. Imao sam dojam da je još malo nabrušena.

„Ne razumijem“, slagao sam. „Prvo, ni nakraj pameti mi nije da Raspop ima vozačku, drugo, koji vrag ga je spopao da je bilo tako hitno, da mu treba auto, da mora bježati. Ako već bježi, koja je to nužda morala biti – a pred kime, zašto?“, opet sam slagao. Slagao, jer sam pretpostavio da se radi možda o onom što sam znao.

„Raspop ima dijete“, smireno rekla je Agnes. Nonšalantno, uspavljujućim tonom kakovim nas izvješćuju prognostičari vremenskih prilika i neprilika.

„Ma nemoj“, vrlo uspješno, bar mislim, odglumio sam zatečenost. „Koliko znam Raspopovo dijete i nije dijete pa to je momak …koliko ono…petnaest-šesnaest. Mislim godina.“

„Da, da, ali ovo je tek rođeno, znaš.“

„Koga je opet napumpao? Taj Raspop nije čovjek, pa to je zvijer. Jaguar!“, pojačao sam zabrinutost.

„Ljubav nema granica“, rekla je Agnes onako kako se daju zaključni odgovori.

„To mi je jasno. To je svima jasno. Ali nije uvijek u pitanju ljubav.“

„Dobro. Možda je u pitanju i nešto drugo, dodatno. Naprimjer – erektivnost“. Primijetio sam da su se eritrociti na Agnesinu licu uskomešali.

„Sve to može biti. Ništa čudno. Čudno je da bivši božji namjesnik ima takav snažan potencijal. Taj naš prijatelj svojski radi na području za koje pri bogoslužju nekad možda ni pomišljao nije. Možda ni sanjao nije.“

„Čini mi se da si ljubomoran. Kivan. I jadan. Čini mi se, oprosti. Nekad si bio drukčiji. Nekad. Kad smo ljubovali, nisi spominjao nekakve jaguare. Vjerujem da ti je današnje spominjanje tog životinjskog masiva ispomoćna formula spasa. Premda se, moram priznati, tu i tamo još erektivno osokoliš, fala bogu. Nemoj se ljutiti, ja se samo šalim!“

„Ljubomoran nisam. Jadan jesam. Spasonosne formule nemam. Za sve ono ostalo, kad se već podbadamo, mogu primijetiti: Ni ti nisi više ono što si bila.“

Priča osma – libido?

Srećom, čarke nas ne razdvajaju, nego nas učvršćuju. Kad smo se prije dvadesetak godina upoznali, ni sanjali nismo kamo će nas i dokle životne staze odvesti i dovesti.

Kroatistika je zbilja glupa stvar. Doduše, i u glupavim stvarima ima šokantnih iznenađenja: Staroslavenska gramatika, stilistika s osobitim obzirom na lingvistiku, dijalektologija?

Na predavanjima vesela Agnes uvijek u prvoj klupi. Oni mladi asistenti gledali su je čeznutljivo. Neki su je, pričala mi je kasnije, izmišljajući dodatne seminarske vježbe pozivali u kabinet na tobožnje konzultacije.

Ako je itko znao dodatno dočarati ignoriranje, to je bila Agnes.

Ako je itko znao isprovocirati dodatni libido, bila je to Agnes.

Već na prijelazu iz zimskog u ljetni semestar haljine, suknje i bluze, što ih je često mijenjala, naglašeno pripijene uz tijelo razbuđivale su maštu mladih demonstratora u fakultetskoj knjižnici i asistenata na seminarskim vježbama. No dobro – i nas nekolicine studenata: Mihovil, Miro, Sveto, Zvonko, Mićan, Luka, Tomislav i ja. Bilo je među njima vrlo dobro stojećih gradskih sinova, njegovanih i dotjeranih, odjevenih u skladu s modnim trendom, parfumiranih. Kad su prolazili fakultetskim hodnicima, bahato uzdignuta nosa, djevojke su čujno uzdisale.

I sad se pitam nije li to uzdisanje možda bilo zbog parfema?

Neki od njih već su bili, reklo bi se, stekli ime objavljujući članke, kratke prozne zapiske, feljtone ili crtice u studentskim novinama. Da je to što se estetske vrijednosti tiče bilo bogzna što – nije. Osobito su bili popularni oni koji su objavljivali pjesme.

Ni dandanas ne znam što je to u pjesmi, čak pojedinom

stihu, što raznježuje i otvara ženska srca!

Nakon više pokušaja teškom mukom ubacio sam se među kreativnu družinu studentskog tiska. Pisao sam o svemu i svačemu, nitko ni da bi zapazio, nitko ni da bi se osvrnuo na napisano.

Učinilo mi se, a možda je doista tako i bilo, da me kolegice studentice izbjegavaju, što me je strašno pogodilo. Mislio sam, zapravo shvatio tada da se moram, i to hitno, s proze prebaciti na poeziju. Počeo sam drljati na papir raznorazne ljubavne izljeve, dubeći nazovi strastveno ljubavno korito, uporno kao crv, dodijavao kolegama iz redakcije da objave, njima je bilo neugodno zbog toga, objašnjavali su mi da je poetski slog nešto drugo od onoga kako ga ja shvaćam i stavljam na papir.

Ni to me nije pokolebalo. Štoviše, kao da sam zadobio novi, spasonosni poticaj. Konačno, ne sjećam se koji je to broj lista bio, nije lijepo reći – bilo bi puno bolje da se sjećam – nakon upornog moljakanja redakcijskih ljudi objavljena je moja pjesma pod naslovom *Konjanik i crvi*.

Danas, s pravom mislim da je i sam taj naslov doista stravičan. Inače, htio sam u pjesmi reći, a radi se nedvojbeno o konjaniku kako naslov sugerira, dakako i o njegovu konju, radi se i o crvima koji će mu kad-tad, tom konjaniku, doći glave.

U ono vrijeme, prije dvadesetak godina, možda je, promatrajući danas njezin predmetnotematski svijet, takvo što bilo presmiono zamišljeno, danas vjerujem da bi to bila bezazlena tematska fraza.

Ipak, red je da kažem, što se same pjesme tiče – konjanika su doista izjeli crvi, ali je konj uspješno odmaglio. Koliko se sjećam, pjesma je tako htjela, odmaglio on uz pobjednički hrzaj. Ako mi je išta od te pjesme do danas ostalo, bio je to upravo taj hrzaj. Eto, bar nešto.

Kad je u studentskom listu pročitala tu moju pjesmu, a očito je pročitala, Agnes me u fakultetskom hodniku skoro napadno zaustavila.

„Kolega, samo malo“, šaptala je diskretno, premda me

indiskretno povukla za rukav, „htjela bi, ako nije zanovijetno, porazgovarati.“

„Zašto ne“ odvratio sam, „ali o čemu“, premda sam se ponadao sreći da bi moglo biti riječi o mojem *Konjaniku i crvima*. Zastao sam.

„Ti voliš stravu, zar ne?“, upitala me vrlo izravno.

„Ma ne, otkud to, ma kakvi, čak štoviše, uopće ne“, unaprijed bio sam spreman odgovoriti, za svaki slučaj imao sam nekoliko razrađenih odgovora, „ma kakva strava – ja sam, kolegice, čisti emotivac!“ Primijetio sam, dobro sam pratio, Agnes je poluiznenađeno podigla pogled, imao sam osjećaj da će se njezine ogromne zelene oči razliti hodnikom.

„Zajebaješ, jelda“, tada prvi put sam čuo da zna i prostačiti, „čemu onda one gluposti s crvima. Jebeš konja i konjanika, ali čemu crvi? Ajd reci!“

„Ma, čuj, tako je u pjesmi došlo“, muljao sam, „pjesma je tako htjela.“

„Sereš, jelda. Ali neka“, rekla je Agnes, okrenula se i nestala.

Sljedećih dana željno sam je očekivao, vidjet ću je, nadao sam se, čak ni sljedećih tjedana, čak ni sljedećih mjeseci nisam je vidio, nije se pojavljivala. Predavači su se raspitivali da što je s njom, nitko nije znao odgovoriti kako je. Preko kolegice, koja je imala kolegij njemačkoga, doznao sam – s obećanjem da nikom ne smijem reći – da je Agnes teško bolesna, naime da je bila teško bolesna, da je bila u bolnici, sad da je dobro, ako se tako može reći, da je kod tete na kućnoj njezi, da je obilazi patronažna sestra, i tako to. Dobio sam tetinu adresu.

Agnes nikako da mi iziđe iz glave.

Odlučio sam – posjetit ću je pa bilo što bilo.

Priča deveta – konjanik i crvi, poezija

Bio je prekrasan svibanjski dan, popodne.

Raspitao sam se kad su popodnevni posjeti uobičajeni, valjda postoji kultura posjećivanja. Rečeno mi je da je najbolje vrijeme popodnevna posjećivanja ono između sedamnaest i devetnaest sati.

U šesnaest i trideset već sam u rukama držao buket crvenih ruža, trinaest crvenih ruža, i paketić napolitanki. Gledao sam reklamne ponude, pogledavao na ogroman gradski sat, okretao glavu lijevo-desno, bio sam, što reći, nestrpljiv i vidljivo nervozan.

Adresa Agnesine *tete,* koliko sam proučio, bila je u elitnom dijelu grada. Malo sam se istinski uplašio. Zašto? Košulja mi baš i nije bila osobito čista, cipele prevelike, da ne ispadnu u njih sam pri vrhu ugurao smotuljak novinskog papira; što će oni kojima idem reći, što će komentirati?

Na dobivenoj adresi s vanjske strane zgrade nisam mogao dokučiti koje bi prezime odgovaralo Agnesinoj *teti*. Već u prizemlju s distribucijom lijevo – desno odlučio sam se za prezime Mogly s lijeve strane. Ne znam zapravo zašto, ali me se u odnosu na prezime Fratrič s desne strane ipak dojmilo nekako otmjenije. Nakon nekoliko upornih pritiskanja zvonca, gotovo da odustanem, kad se kroz poluodškrinuta vrata pomolilo žensko biće, vrlo čudno biće s viklerima na glavi.

„Mladi gosponček, kaj trebate? Ah, za boga miloga, kak lijepe ruže!“

„Oprostite, ja se zovem Mariofil, Agnesin kolega sa studija, htio bi…“

„A, tak! Agnes, Agnes. A kaj Agnes študira? Nije mi rekla da nekaj študira. Ona je, znate, bolesna.“ Senilija je gadna bolest, u tren sam pomislio. Kako čovjek u staračkoj dobi može duševno i fizički propadati. Baš jadno.

„Ooo, tko bi reko, jebote!“, u pokrajnjoj sobi s kreveta začuo se Agnesin glas, „onda , kako su crvi? Uživaju? Konjanik je živ ili je odapeo? Šta radi tvoja konjina? Pase travu, ha, ha! Nego, zašto ruže? Pa nisam valjda umrla?! Uzmi onu vazu sa stola, vidiš je, lijepo je u kuhinji napuni vodom, donesi ovdje i, kad je već tako, stavi ove posrane ruže u nju .“

Tek tada rukovali smo se.

I prijateljski poljubili, onako. Agnes ko Agnes. Možda malo bljeđa nego prije, inače u punoj formi pri upotrebi svog poznatog leksičkog fonda.

„Crvi su pokrepali, nadam se. Konj i konjanik, ako te baš zanima, bez pozdrava napustiše ove naše lijepe krajeve. A ti? Što s tobom? Već smo se, stara klapa, pobojali da ćeš nas napustiti. Ali ne zbog bolesti, na bolest nitko nije ni pomislio. Kad se pročulo da je baš ona u pitanju, nitko da povjeruje.“

„Ma kakva bolest, molim te! Nikakva bolest, nego trovanje. Blesavo trovanje! *Teta* Elza nabavila je zeca, ne živog…jebote… nego. Umjesto u friži tip se izležavao na balkonu, razumiješ. O tom nisam imala pojma. Stari ljudi zaboravljaju, znaš. Jele smo ga danima. Staroj ništa, ja se otrovala i završila na Zaraznoj. Mogu ti reći da je Zarazna vrlo uređena i pouzdana bolnica. Mariofile, hrvatski pjesniče, to ti je cijela priča. Nema više. Ende!“

„Agnes“, promucao sam, „imam osjećaj da se sprdaš sa mnom, da me zezaš u pun mozak.“

„Da. Pogodio si. Mogu ti reći da bolje pogađaš nego što pišeš. Ali – ne ljutiš se valjda. Mariofile, nisi mala beba.“

„Ne ljutim se.“

„Ljutiš se, ljutiš. Vidim ti na nosu. Ako priznaš, imam iznenađenje.“

„No dobro, malo se ljutim.“

„Jako se ljutiš. Baš jako? Nemoj lagati.“

„Jako se ljutim, baš sam se sad jako razljutio. Grozno se ljutim. A koje iznenađenje imaš?“

„Hm. Vidim, nisi zaboravio što sam rekla.“

„Nisam zaboravio.“

„A da se opet nećeš naljutiti?“

„Ma kakvi, ni misliti. Sigurno se više neću naljutiti. Časna riječ!“

„Kad je tako, onda dobro“, vrlo ozbiljno rekla je Agnes. Imao sam osjećaj da me s kreveta motre ogromna dva zelena oka.

„Mariofile, jel ti mene voliš, ha?“ Ona ogromna dva zelena oka i dalje su me netremice promatrala. Neki nedefiniran strah me obuzeo. Poželio sam nestati, ali sam samo klonuo. Agnes je primijetila.

„Krivo sam pitala, zajebi krivo pitanje! Pravo pitanje glasi: Jesi zaljubljen? Mislim, u mene zaljubljen? I nemoj muljati!“

„Jesam, jesam. Strašno sam zaljubljen. Tako jako da ne mogu reći ni opisati. Zaljubljen u tebe, da. I ne ljutim se, da. I uopće se više ne ljutim, da.“

„Skini se! Uvuci se kod mene, ajde.“ Ona dva zelena oka još su dublje prodrla u me.

„Da se skinem?!“, mislim da sam malo zajecao.

„Da, skini se. Da, i uvuci se kod mene!“

Ne perem noge često, zapravo skoro da ih i ne perem. Srećom, ne znoje se. Čarape dvoje, šteta. Skinuo sam se i uvukao u krevet. Agnes do mene vruća kao peć.

„Nisam rekla da se svučeš do gola.“

„Nego kako?“

„Možda nisam rekla, mogo si ostaviti gaćice.“

„Nisi rekla.“

„Dobro. Ostavi sad to! Da ti nije palo na pamet raditi gluposti, znaš! Možeš me ljubiti koliko god hoćeš, možeš me dirati gdje god hoćeš, ali ne radi druge gluposti! Jasno?“

“Jasno. Sluga pokoran! A što ako dođe *teta*?“

„Ona ne dolazi ako je ne zovem. Uostalom, sigurno spava.“

„A ako ipak dođe, što onda?“

„Nemoj se bojati! Čak da i dođe, ona te neće zvati u krevet, budi siguran.“

„Onda dobro“, rekao sam i prstima ritualno zaigrao po Agnesinu tijelu. Agnes, Agnes, uzdahnuo sam. Njezine zelene oči postale su još šire, toliko su se proširile da sam se u jednom trenutku pobojao da ću u njima nestati. Slatko nestajanje!

„Jel ti lijepo, Mariofile?“

Priča deseta – talog u aorti

Ljeto! Iz dana u dan strašne vrućine. U napuštenoj zgradi ni skvotera nema, naprosto nestali. Priupitao sam jednog koji je ostao da kako to da gotovo nikog nema, vrlo kratko odgovorio je da je pravo vrijeme najave plaže. More, čovječe, more – bio je rezolutan.

Pod krošnjom oveće platane sjedeći na podestu susjedne zgrade promatram tek postavljene, nove terasne pločice. Izbrojio sam ih pedeset i pet. Na suncu umjetni se mramor ljeska i ljeskanjem prelijeva u raznobojne šare. Farizej je često bio obuzet sjećanjem na arabesku, orijentalni ornament, koji je vidio i posebno doživio u arapskom svijetu.

Islam je ikonoklastika, nema početka, nema kraja, samo uzdizanje duše i ništa više ni ništa manje: prikrivanje i razotkrivanje, često je isticao. Ni Farizeja više nema. Nije ga ubila ona strašna zima kad je većina naše beskućničke družine nestala s lica zemlje, smrtno je stradao u prometnoj nesreći. Nije razjašnjeno, svjedoka nije bilo, je li se namjerno skončao pod kotačima šlepera ili je to bio onaj neobjašnjivi mig sudbine.

Sunce je bilo na zalazu i ja sam, uperivši pogled prema zapadu, prvi put na nebu vidio onu Farizejevu arabesku.

Iz smotuljka izvadio sam komadić pljesniva sira i odložio ga na podest. Samo što sam na tren još jednom okrenuo glavu prema zapadu, mačak je sa sirom odmaglio. Koja bezobraština, promumljao sam. Starčić, sjedeći na susjednoj klupčici, glasno se cerekao.

„Šta se cerekaš, senilac jedan!“

„Tatek ti je senilac, majmune“

„Nemoj vrijeđati! Moj tatek davno je pokojni.“

„Svejedno. Jabuka ne pada daleko od stabla“, starčić je brzo izrekao završni sud.

Podigao sam se s podesta, onako, ne da ga udarim – da ga prestrašim, ali je starčić nestao brzinom koja je zbunjivala. Jebote mačak! Živio mačak!, u trku je podviknuo.

U napuštenoj zgradi, koju smo zvali skvoterskom zgradom, u kutu jedne od odaja onaj skvoter kojeg sam nešto prije upitao da gdje su ostali – poigravao se s dvije–tri ručne bombe i s bazukom, onim ručnim protuoklopnim oružjem. Poigravao se kotrljajući bombe nogama, onako kako se u vožnji biciklom poigravamo papučicama. Tko god da dođe ovamo s namjerom da gleda moj performans mora da plati. Ova predstava nije puko događanje, ona je atelje, rekao je vrlo ozbiljno.

„Dobro, dobro“, rekao sam, „i ja sam skvoterski kolega, ali – platit ću, bez brige. Samo ne znam zašto se plaća strah, moguća smrt, kad se i ako se dogodi zlo, kakva eksplozija, na primjer.“

„Nitko nikoga ne tjera da bude ovdje. E, vidiš, i smrt se plaća. Ništa nije besplatno“, rekao je skvoter, „ako ne želiš – nemoj, izađi!“ Skvoter nije imao više od trideset i pet godina i nikako da njega, bombe i bazuku povežem s Domovinskim ratom prije dvadesetak godina.

„Mladiću“, nikako da otrpim znatiželju, „nisi valjda bio u…“

„Znam da te to muči, kao i druge. Bio sam, bio. Na prvu crtu bojišnice donosio sam metke u zubima. Doslovno tako. Jer nije bilo municije. Bio sam dijete. To je za me bila igra. Nije štos – istina je. Bombe su moje. Bazuku mi je ostavio Stari. On je umro od PTSP-a.“

Sjetio sam se što mi je govorio Domoljub. Branio sam kućni prag, nikog nisam mrzio, branio sam prag. Kad je rat završio, kao branitelj od prvog dana, nisam kao mnogi tražio nikakvu pogodnost, na primjer – novčanu nadoknadu, nisam tražio ni dobio priznanje. Zato sada, da ne krepam od gladi, obilazim pučke kuhinje, i to se zna. Kao što se zna, ja najviše, da ovim svijetom hodam i bauljam čista obraza. Tako – domoljub.

Iz neke od odaja skvoterske zgrade dopirali su čudni zvukovi: čas prigušeni jecaji, čas podvikivanja i urlici, čas zanosni uzdasi. Imalo se što vidjeti! Na sklepanu ležaju Beatriče, do nje, ili na njoj, u polumračnoj prostoriji nisam jasno vidio, Farizej, klečeći uz ležaj Marek, povrh njih Agnes s fotokamerom u rukama.

„Ljudi, pa što to radite?“ Nitko ni da bi trepnuo. Konačno, Agnes je promijenila blendu.

„Radimo skeč seksualne slobode. To radimo, eto“, rekla je bez da se osvrnula. Farizej se uzrujao i gadno opsovao. Psovka je išla na moj račun. Taman sam se uspalio, kad tamo…blesavi Dock Duck, jebote Patak. Ovo je gore nego skrab u australskoj guštari. Tamo sam bar znao tko će me proždrijeti, rekao je.

„Ma nemoj! Za dušu, za naše skvoterske duše, ili…?“

„Za prodaju, za prodaju, mili moj! Imam poslovnu kombinaciju s programskim odjelom tevea.“

„Dobro. A koja je tema? Valjda postoji nekakva tema.“

„Tema? Postoji tema, kako da ne. Radni naslov: *Beskućnička ljubav*“ rekla je Agnes.

„A motiv? Koji je motiv svega toga?“

„Motiv? Motiv je ljubav, Ljubav, stari moj!“, konačno, poravnavši gaćice, oglasila se Beatriče. U cijelu stvar ubacit ćemo i nekoliko prekrasnih fotografija atula naše Beatriče, jel tako, rekao je Marek. Atula i ljubav – pa ima tu nešto, pomislio sam. Agnes me s leđa prezrivo pogledala, osjetio sam. Kad me s leđa, onako tobože u znak dobrodošlice, u rame odalamio Farizej, također sam osjetio, ovaj put fizički.

„Marek, ne moraš više klečati. Imamo pauzu. Kamera se pregrijala. Osim toga moram na zahod. Patak, Mariofile, gdje je zahod?“ Mene, zašto mene pita?

„Oprosti, zašto mene pitaš?“

„Pitala sam kameru, ona ne zna.“ Agnes, kad je u formi, zna biti vrlo cinična.

„Gdje je zahod? Ljudi, gdje je zahod? Jest da sam pametan – to da, ali ipak nisam sveznadar. Zahod? Zahod je negdje – možda u dubini svemira.“

„Nemoj filozofirati, Mariofile! Upišat ću se i usrati pa ćeš osjetiti i dubinu i miomirise svemira“, odbrusila je Agnes.

„Tko će navečer na predavanje?“, pitam da skrenem temu na drugi kolosijek.

„Ja svakako“, rekao je Marek, koji se pridigao, nije više klečao, „to bi moglo biti zgodno.“

„I ja ću“, rekao je Farizej.

„I ja ću“, rekla je Beatriče, „mislim da bi trebalo biti interesantno.“

„Tko je predavač i koja je tema? Znala sam ali mi se pobrkalo“, rekla je Agnes. „Mariofile, ti znaš?“, pitanje je išlo na moj račun.

„Predavač je Steve Lonlein, Englez ili Amer, ne znam tko je on i koje je naobrazbe. Tema: *Moderna komunikacija – dijabolična travestija*? Koliko je meni poznato, bit će simultanac. Cijela stvar je navodno nekakva kulturna razmjena.“ Skvoter, koji je cijelo vrijeme stajao sa strane, grohotom se smijao.

„Što ti je smiješno? Jesi bolestan?“, skvoteru u lice unio se Farizej. Skvoter se smijao i dalje. Nikakve promjene na njegovu licu nije bilo, ali je pojačao smijeh.

„Jebote Amer!“, rekao je, „ovo kaj jedeš ili ždereš – i to je njihova kaša, kužiš, glupane! Naravski da ne kužiš. Nisi autist i ne kužiš stvar. Autisti kuže stvar. I ovo predavanje, kužiš, ovo predavanje večeras – sve ti je to velika mišolovka. Velika mišolovka za male ljude, kužiš.“

„Mladiću“, vrlo pomirljivo opet se javio Farizej, “mislim da tvoja aluzija s mišolovkom baš nije korektna. Da se razumijemo: Jebe mi se za Amere i sve druge, no ovo s mišolovkom …“

„Bravo“, ushićeno će skvoter, „naravski da je mišolovka simbol, to kužiš, vidim.

Ali kad te u mišolovki za jajca uhvate cvikcangama i kad ti sve živo iscijede iz erogenih zona, skužit ćeš da je u svakom simboličnom govnu ogromno govno stvarnosti.“

„Ja bi rekel – on je morda ipak bolestan. To je to. Mlad a bolestan. Moj odgovor.“

„Dečki, nemojte tako! Skvoter je naš prijatelj“, oglasila se Agnes, „njegovo razmišljanje čini mi se poučnim. Osim toga dobro je čuti drugu stranu.“

„Slažem se“, pridodala je Beatriče.

„Onda se i ja se slažem“, Marek je ipak popustio.

Priča jedanaesta – Steve Lonlein

Navečer, u Domu kulture, skupilo se dosta ljudi, uglavnom mlađarija. Bez neke posebne pompe moderatorica, ujedno i prevoditeljica, predstavila je predavača. Steve Lonlein, nizak čovjek, skoro čovječuljak, ležerno odjeven, pozdravivši prisutne – odmah je, bez ikakve kurtoazije, započeo svoje slovo, glasom piskutavim, no kad se dva-tri puta nakašljao fonacija je dohvatila vrlo dobru sonornu razinu.

Kad sam bio mali u napuštenoj prostoriji na ujakovoj farmi uzgajao sam zečeve, kuniće orijaše.

To me je strašno veselilo.

Bio sam sretan, sve do onog dana, onog jutra, i inače bio je tmuran dan, kad zečeva više nije bilo. Ujak Jack, bez da me je išta pitao, prodao ih je mesaru, vlasniku susjedne farme. Kad sam ga pitao zašto to, rekao mi je da je normalno da ih kolju. Ni tada ni kasnije u odrastanju nisu mi bili jasni razlozi zbog kojih ljudi ubijaju ne samo nedužne stvorove, na primjer životinje, nego se ubijaju i međusobno.

Rano sam, kažu, ostao bez matere, oca nisam poznavao. I danas dvojim da je i mater znala tko mi je otac. Ujna i ujak odgajali su me u krajnjoj strogosti.

Morao sam ići u crkvu, moliti i klečati. Satima i danima tako.U crkvi i izvan nje psovao sam naglas sve živo. Bio sam, što da kažem, krajnje neposlušan i svojeglav. Do svoje šesnaeste godine promijenio sam tri popravna doma.

U prvom domu kao dvanaestogodišnjak na mrtvo ime izudarao sam čuvara zgrade jer me je iz dana u dan bez riječi uporno i podcjenjivački odmjeravao – ma izvršavao ja zadaće najbolje što sam mogao i znao, u drugom sam vilicom izbo upraviteljicu jer mi je – kad sam odbio očistiti nužnik koji je svakog dana inače bogatim proljevom namjerno zagađivala – vrlo zajedljivo rekla da sam

nezahvalni faćuk, nezakonita fukara, u trećem sam, radeći jedno vrijeme u domskoj kuhinji, upravitelju – koji je bio gad i svinja jer nas je iživljavajući se već izjutra sve odreda drvenim metrom tukao do besvijesti – u gulaš sasuo staklenu prašinu i on je za tjedan–dva definitivno napustio ovaj svijet, dabome i upraviteljsko mjesto.

Bio sam maloljetan, ali me strpalo u neke vrsti zatvorskog preodgoja, pet godina. To me je, moram priznati, opametilo. Zapravo ne to, opametio me Debeli. Debeli je u zatvoru završio dva fakulteta. On mi je objasnio mnoge životno važne stvari i ja sam prionuo samoobrazovanju. Bogata zatvorska knjižnica možda je bolje opremljena od onih civilnih, vjerujte mi. Nisam ja bio jedinstven slučaj, bilo je dosta takvih kao ja. Ispiti, dakako iz područja koja smo odabrali, polagali su se pred članovima komisije koji su u skladu sa državnim uredbama i zakonima bar jednom mjesečno dolazili s visokoobrazovnih učilišta.

Završio sam psihologiju na filozofskom fakultetu i, posebno još, komunikologiju. Već nekoliko godina gostujem u raznim zemljama svijeta i ljudima govorim svoja životna iskustva. To nisu predavanja, premda ih tako mnogi zovu, to su prije svega razgovori, interakcije.

Interakcije s aplikacijama.

Eto, ako bilo tko od vas prisutnih želi postaviti koje pitanje, možda dati svoj odgovor na neke moje nedoumice koje je takvima prepoznao – molim lijepo, stojim na raspolaganju!

Odmah se podiglo nekoliko ruku. Skvoter, od nekih tridesetak godina, bio je najuporniji. „Ja, ja, ja! Jako je važno!“, vikao je. Dobio je riječ. Moderatorica, ujedno i prevoditeljica, bila je spremna.

„Imao sam deset godina, razumijete, oca i mater i jednu jedinu koku koja je svaki dan snesla jaje. Imao sam žarku želju pojesti bar jedno jaje, kuhano ili pečeno – svejedno, ali mater, stara škrtica, nije dopuštala. „Ne mere, siromaki sme“, rekla je. Otac je držao moju stranu, ali mater je bila gazda kuće, zapravo i nije bila kuća nego kućerak, bolje reći baraka.

Jednog jutra dok je mater bila u vrtu, iz komorice sam

tajom iznio i skuhao ne jedno, nego dva jaja. Skuhao, jer mast, onu finu domaću, nikako da nađem. Taman kad sam im skinuo lupinu, eto ti matere. Dobio sam strašne batine, remenom po goloj…Pred mojim očima jaja je pojela ona. „Da ti više nigdar ne dojde na pamet ovakvo zlo“, rekla je.

Cijele noći sanjao sam jaja – kuhana i pečena. Danima smišljao osvetu. Konačno sam koki, dobroj staroj koki, zakovrnuo vratom i bacio je u susjedino dvorište. „E, stara vještica, nema više jaja, nema više stare koke, nema više batina!“, uvjeravao sam sebe. Naravno opet sam dobio poštene batine. Dobivao sam ih iz dana u dan. Susjeda Mica, raspuštenica i pomalo ludasta, uvijek me, kao i otac, branila.

Iz meni inače dragog kućerka pobjegao sam i nikad se više na staro ognjište vratio nisam. Nikad nitko nije me tražio niti se raspitivao za me. Živim kao protuha, skitnica i lopov. Kradljivac. Ne znam što je to i zašto je to tako, iz seoskih kokošinjaca godinama kradem jaja. Najviše jaja. Kuham ih i pečem, kako kad. Jedem. Ništa drugo ne jedem, razumijete. Ujutro, u podne, navečer. I sve su mi bolja i bolja.

Mater i otac pomrli su, tako sam čuo od drugih, svijetom lutam sam i drago mi je da je tako. Odnedavno sam zajedno s dragim skvoterima. Takaj odnedavno nam se priključila i ludasta Mica, evo je tamo dolje. Prem je natukla pedeset i oho godina ona jako voli muškarce, razumijete.

Prepoštuvani gospon predavač, znam da svašta bi se moglo o mom životu, mene pak najviše zanima kaj su to jaja u mom usranom životu, razumijete? “

Gospodin Steve Lonlein neprekidno je kimao glavom, što bi se moglo, s jedne strane, shvatiti kao dio kulturnog odgoja i, s druge strane, da je kimanje glavom potvrđivanje dobrog prijevoda. Možda će ipak biti ovo drugo jer se u moderatorice i prevoditeljice onaj čipkasti žabo pri kraju skvoterove tirade na njezinim prsima počeo iznenađujuće brzo izdizati pa spuštati, izdizati pa spuštati.

„*Moram priznati, ovakvo što još nisam čuo*“, otpočeo je Steve. „*Bio sam, gostovao sam u mnogim zemljama, ali ovakvo*

što, čak ni približno ovomu, nisam čuo ni doživio. A doživljaj je, pustimo emocije, vrlo važan. Znam, mnogi svjetski umovi govore da je emotivni čovjekov život najvažniji, ali, oprostite, ja mislim, istina je, važan je – ali nije najvažniji. Svaki trenutak, onaj javan, onaj tajan ili zatajen, ma učinio se i nevažnim, jako je važan, dio je da bi mozaik bio potpun, živ. Koji mozaik, pitate se? Mozaik našeg života. Mnogi kažu, slažem se s njima, ne u cijelosti…ali ipak…da je jaje, pojam o jajetu, univerzalan simbol iz kojeg će se zapravo razviti svijet. Nisam siguran, možda se radi o prisutnosti božanskoga, možda se uopće o tom ne radi, nego o nečem o čem pojma nemamo, a debelo je pitanje, razumijete, hoćemo li ikada na to pitanje dati prave odgovore.

Vaše jaje, dragi gospodine, bolje reći vaša jaja, doista osupnjuju. Mene, moram priznati, ne. Čini mi se da bi negdje u početku mogla, u početku moga života dakako, ali sada, danas – više ne. Sigurno ne! Bili ste, kako sami kažete, vrlo siromašni, i to je ono činjenično. Jaja, uskrata hrane, ne treba tu posebna filozofija!

Nisu, mislim, problem vaša jaja, razumijete, zar ne, čak ni koka, koju ste voljeli, prem ste ju ubili – problem bi se mogao skrivati u vašoj mamici, nju ste sigurno voljeli manje nego koku, uostalom mamica nije, kako da kažem, proizvodila jaja.

Daklem – mamica!

Oprostite, molim vas, moram vas nešto upitati, možda će biti neugodno, možda neće, možda će biti olakšanje – nadam se da će biti tako. Daklem, opet ću reći daklem, rekli ste da ste koki, kako da kažem, onako… s vratom, je li, čak sumnjam da se opirala, no što je bilo kasnije, mislim, što je bilo kasnije s vama i s mamicom, jeste li – ne tvrdim da jeste ali ipak, oprostite – i njoj… ono s vratom ili kako drukčije?

„Čujte“, skvoter se uopće nije zbunio, činilo se tako, „očekivao sam drugo, nešto drugo, mene uopće ne interesiraju ni jaja, ni kokoš, ni mater, ni to jesam li je sredio ili nisam, jebeš to gospon doktor, mene interesira zakaj ja ne samo oduvijek volim jaja nego zakaj ja sve više i više volim jesti jaja, ne gade mi se, sve

su mi bolja i bolja, kužite?

„*Mislim da ćete vi, dragi gospodine“,* Steve nije ostao dužan*, „i dalje jesti jaja, to je, rekao bih, vaš stil, stil vašeg života, i ja to poštujem. Pitanje je, možda, koje se u potaji nameće – hoće li biti dovoljno jaja, jaja koja vi obožavate, bit će ovih industrijskih, dakako da će biti, liberalizam bjesomučno napreduje, znate i sami, ali ovih prirodnih…možda će ostati, ljudima preostati, samo sjećanje, na kraju balade – samo sjećanje.“*

Pri kraju ovog dvostrukog solilokvija, skvoterova i Steveova, Agnes me vrlo oštro u lijevu slabinu podbola nogom, taman u mjesto s velikim operativnim rezom, posljedicom kad mi je nakon brzinskog agresivnog virusnog napadaja likvidiralo lijevi bubreg i kad ga je, vjerujem, umjesto u kontejner bacilo psu lutalici. Bogu hvala, ma bio i moj, to je i zaslužio.

„Ti si, Mariofile moj, zaboravio da večeras, a to je upravo sada, i ja imam, doduše sat kasnije, svoj performans, svoju izložbu. Jebe se tebe za me, tebi je važniji neki američki muljator i neki tamo sprovod!“

„Ma nije on zaboravio“, oglasila se Beatriče, „on je samo zaljubljen, naravno u tebe, u ljubavi se, poznato je, bezglavo baulja.“

„Nisam zaboravio, nipošto! Ljubav? Ružno je kad se s ljubavi insinuira u bogtepitaj koje svrhe. Žao mi je, Agnes, baš u to vrijeme imam sprovod.“

„Bože, jebeš mi mater, zbilja nisam znala da si umro?“, rekla je Agnes.

Steve Lonlein, primijetio sam, u dva je navrata dodirnuo svoje žućkaste brčiće i zagledan u moderatoricu dva-tri puta napadno uzdahnuo.

Onaj skvoter otprije smijao se. Njegova Mica na stol pred Stevea stavila je dva, možda tri jaja. Steve je, kao da je on koji je otkrio Ameriku, iznenađeno blenuo. Mica je, namjerno ili nenamjerno, pridigla suknju. Mislim, možda se varam, Steve je, u očima mu se vidjelo, zaboravio na riječi koje je izgovorio.

Skvoter, mogu slobodno reći – jajoman, neprestano se češkao u međunožju. Izgrdio sam sam sebe, možda sam pretjerao. Kad je izustio *Znači, ipak, jaja*!, moja zabrinutost nije našla ogovarajući odgovor.

Sjetio sam se da je tako nesmotreno s moje strane bilo davno prije kad sam prijatelja – koji je ne svojom krivnjom bolovao od blenoreje, kad se je ni kriv ni dužan zarazio prijenosom bacila gonoreje – optužio za razvrat, iako je zapravo bilo i običnim laicima jasno da se radi o nečem drugom, što je kasnije nedvojbeno utvrđeno, naime da se radi o Bazedovljevoj bolesti, što je, morate priznati, poprilično daleko od seksualnih implikacija, ma kakve one bile.

Priča dvanaesta – Agnes, opet

Staroj prijateljici Marici Flisk, prijateljici iz novinstva, sprovod je kasnio dvadesetak minuta. Svećenik se opravdavao da je to zato što u zadnje vrijeme ljudi umiru kao muhe kad nadođe mraz.

Iz bivše redakcije govor oproštaja održao je novi redaktor, koji, mislim, zapravo o Maričinu radu nije imao pojma. Maričine kolumne o šumama, o planinarenju i planinarstvu, govorio je on, nisu imale ni trunka slatkorječivosti, one su pred našim očima bile, i još jesu, čisti realitet. U njima je, uznosito je i otužnim glasom nastavio novi redaktor, ipak bilo one tako specifične lepršavosti, čak i onda, čak i ondje, kad se očigledno radilo o traumama osjećaja; naša pokojnica Marica bila je naime zaljubljenica u ekologiju. Njezini zapisi, nastavio je, prije svega su refleksivno-filozofična reakcija na onu vrstu utamničenja koje je zadano nebrigom sustava za naše svakodnevne egzistencijalne probleme.

Mnogi su plakali. Ne znam samo da li zbog iskrenog žalovanja za pokojnom Maricom Flisk ili zbog filozofskog tandrkanja novog redaktora. Na kraju sprovodnog ceremonijala novog redaktora pozvao sam na kavu. Pristao je nakon kratkog nećkanja.

„Ja sam Viktor“, predstavio se.

„Ja sam Mariofil“, rekao sam.

„Aha“, rekao je Viktor, „skopčao sam odmah, oprostite, po vašem hodu da ste vi onaj ili taj, kako se kaže, Dock Duck, kako sam vas prispodobio iz priča koje sam često slušao od starijih kolega. Poznato vam je, zar ne, u redakcijama i na kolegijima svašta se priča. Navodno da se redaktor, koji vam je uručio otkaz, dobro uhljebio u političkim vodama. Navodno, kažem navodno, da u glasilu jedne jake političke stranke čereči ne samo političku oporbu nego i svaku pomisao na slobodarski duh.“

„Ma nemojte“, tobože čudeći se rekao sam, „tko bi takvo što pomislio“, premda sam sve to znao, čak detaljnije! Na kraju pohvalio sam Viktorov oproštajni govor. On je platio naručene kave. Koje su – gola splačina – ostale netaknute, nepopijene.

Još sam se jednom vratio na Maričino grobno mjesto. Bio je to intimni oproštaj. Davna njezina slikovita priča o tom kako ju je u gorskokotarskoj borovoj šumi zamalo upucao lovočuvar, često mi se vraća pred oči. Zamisli, pričala mi je, taman kad sam uslikala onih nekoliko najljepših borovih stabala i ono meni najljepše zagrlila, začuo se pucanj i potom psovka. Lovočuvar se poslije opravdavao da mu se učinilo da medvjed grebe po borovu deblu. E, draga Marice Flisk, neka ti bude blaga šuma kojom ćeš odsad i dalje slobodno hoditi.

Već prije – računajući na gotovo istovremenost pokopa Marice Flisk – u mojem dogovoru s predstavljačem, Agnesina izložba umjetničke fotografije u kombinaciji s performansom započet će nešto kasnije od vremena naznačena na plakatima. Malo sam zakasnio, nisam čuo kurtoazno pozdravno slovo ravnatelja galerije, što i nije bio osobit propust. Mercer, likovni kritičar, stari znanac iz novinstva, namignuo mi je, što je bio znak da će započeti sa svojim slovom. Nakašljao sam se, što je također bio ugovoreni znak mojeg pristanka.

„Dragi uzvanici, poklonici umjetnosti“, započeo je Mercer, „moram reći da me je ova Agnesina najnovija izložba umjetničke fotografije posve iznenadila. Prije svega, uopće nisam očekivao da će nam ovaj put podariti duhovno-refleksivnu prezentaciju, naime da će nam podariti svetačku ikonografiju. Ali, poznato je, Agnes uvijek iznenađuje.

Prije dva-tri dana bilo mi je rečeno da će izložbeno prezentirati retuširane snimke odabranih detalja iz špilje – nemam pojma iz koje to špilje! – ili odabrane snimke atula, onih gornjih rubova zida na fasadama starih zgrada – također pojma nemam kojih to starih zgrada! – sve u svemu ništa od toga. Srećom, na ovo me događanje autorica pozvala sat prije otvaranja i zato je to, kako sam uvodno rekao, iznenađenje. Kako i sami vidite, ove pogoleme fotografije jednog te istog Svevišnjega, snimane s različitih rakursa,

daju nam naslutiti poruku i nakanu da se njezino značenje usvoji. Što je, moramo se zapitati, ovo likovno obraćanje Svevišnjemu, je li to traženje nade i utjehe, traženje spasa, duhovnoga i fizičkoga? Rekao bih, autorica kao da nas želi otrgnuti od konvencionalnoga, zapaziti je diskretno nijansiranje, i baš se njime, mislim, nastoji uspostaviti put do dubokog refleksijskog poniranja u vlastitost, u osobnost.

Agnes je cijelo vrijeme Mercerove eskapade ispod slika Svevišnjega izvodila rukama, ponekad i nogama ritmizirani performans. Ništa napadno, skoro nezainteresirano. Mnogi su predano buljili u njezine pokrete, svakako više nego u Svevišnjega. Neki, premda su šaptali, ipak se čulo komentare da ima fantastične noge i guzu i da je to jedina prava stvar na izložbi.

Nekoliko skvotera podvikivalo je *bravo, bravo*!

Bio sam vraški ljubomoran. Mercer je to primijetio, Agnes također, bogme i Beatriče.

„Stari, vidim da si se jako uspalio. Što će tek biti kad ja postavim svoje atule! Bojim se, izgubit ćeš i želju i dar za kontemplacijom, a to tako obožavaš!“, rekla je.

„Beatriče, Beatriče, ti si stara profinjena dama – čemu cinizam!“

Sutradan smo pohodili zajedničko grobno mjesto naših pokojnih prijatelja beskućnika. Zajedno s nama i nekoliko novih prijatelja, skvotera.

Sirotinja nema pojedinačno grobno mjesto, kamoli grobnicu. I poslije smrti sirotinja se drži zajedno, na okupu. Mislim da je to u redu, najbolje. Pomolili se.

Beatriče je komentirala neke stvari o kojima nismo imali pojma. Raspop se vidljivo uzrujao, rekavši da to što govori nije istina, da izmišlja. Beatriče se razljutila.

„To što govorim – istina je, istina je kao što su istinita tvoja djeca. Ako nije istina da su tvoja, onda i ovo što sam spomenula nije istina“, rekla je.

„Čemu svađanje, pa nismo došli ovdje da se čerečimo“,

vrlo razgovijetno intervenirala je Agnes.

„Meni je ovo glupo. Meni je neugodno. Raspop voli podbadati, ali ovo mjesto nije prigoda za to!“, uključio se Marek.

„Znaš što, Marek! Bolje da šutiš. Ako ja načnem pravu priču, onu o tebi, priču s druge strane, smijeh će se razlijegati po svim grobovima“, rekao je Raspop, zagledan u malu kapelicu s desne strane.

„Nije bio dogovor, koliko znam, da insinuiramo. Možemo i to, ali ovo nije mjesto za to. Bio je dogovor da Raspop za ovu prigodu u kapelici održi skromnu, malu misu. Bar malo pijeteta prema pokojnim prijateljima“, rekao sam.

„Predivno“, uključio se jedan od skvotera, najvjerojatnije skvoterski kapo, „nije skromna mala misa nego je misica, kaj ne! Nemojte srati, samo nemojte previše srati. Ako mislite i dalje srati, mi ćemo glat odgiljati, jasno!“ Trojica skvoterovaca koji su dotad šutjeli, kimanjem glava potvrđivali su da se s time slažu.

„Mariofile, ti si tako pametan, tako staložen, baš sam ponosna. Uvijek, u pravom času, nađeš rješenje“, rekla je Agnes i onako sneno, kako samo ona zna, pogledala me krajičkom oka. Nisam dokučio šali li se ili doista misli ozbiljno.

Pred kapelicom, jer je bila zaključana, Raspop je bez pogovora izrekao vrlo kratko ali dojmljivo slovo. Ovaj put bio je krotak, umiljat kao janje, osobito kad je u par navrata spomenuo jaganjce božje. Skvoter, onaj od malo prije, iznenada je pri kraju Raspopova uznosita slova zapjevao čudnu melodiju, nešto kao *country.* Agnes se, kao i inače kad čuje glazbeni ili pjevni ton, počela izvijati kao zmija.

Ubrzo se, prem aritmično, priključio i Marek.

Ogledavajući se lijevo-desno, pridružio se i Raspop.

Beatriče i ja, ne znajući kud bi sa sobom, zaplesali smo, nakon poduljeg usklađivanja početne nespremnosti, klasičnu polku, bar mislim da bi joj se mogla prispodobiti.

Agnes je i dalje solirala, pojačavajući pokrete svog specifičnog performansa.

Priča trinaesta – Milo

Vrlo sam se iznenadio kad mi je drugi ili treći dan po sprovodu Marice Flisk i Agnesine izložbe nekako predvečer hvatajući me za rukav pristupio skvoter kojeg sam, ne da je bio posebno uočljiv – ali tako, već prvi dan u skvoterskoj zgradi zapazio. Oči! Da, ipak su to bile oči! Oči koje nisu kao u mnogih vrludale lijevo-desno, nego su netremice buljile u, činilo se, jednu jedinu točku, onako kumulativno.

U prvi mah pomislio sam da je čovjek slijep, da ima staklene oči – od te pomisli brzo sam odustao jer da je jedno oko stakleno – ajde de, ali oba? No možda je čovjek najprije zbog bolesti, tumora na primjer, izgubio vid na jednom pa mu je po oporavku ugradilo stakleno, a onda se ista stvar kasnije ponovila s drugim okom. Ništa od toga! Čovjek je imao potpuno zdrave oči, ali nije treptao očnim kapcima.

„Trebam te!“, obratio mi se bez okolišanja.

„Da, izvoli.“

„Milo.“

„Da, pa i meni je milo“, rekao sam.

„Moje ime je Milo.“

„Moje ime je Mariofil.“

„To se zna. To se zna zbog Agnes.“

„A tako! Onda dobro. Što zapravo trebaš?“ Milo očima nijednom i dalje nije trepnuo. Iz gornjeg džepića izvadio je i stavio na dlan komadić nečega što me je u prvi mah zabljesnulo prekrasnom ultramarinskom bojom, možda malo zatvorenijom.

„Našao sam ovo. Nisam ukrao. Našao sam u smeću. Zanima me što bi to bilo. Možda ti znaš? Nekako mi došlo da bi ti mogao znati što je ovo.“

„Pha, baš se i ne razumijem bogzna koliko u drago kamenje, ako se o tom radi, a možda se o tom uopće ne radi, ne znam. Bilo kako bilo, ovakve stvari uopće me ne zbunjuju, kamoli da me uzbuđuju. Milo, meni ovo sliči na azurit, onaj bakreni mineral tamnoplave boje, ali možda se varam, možda je nešto drugo. Možda vrlo vrijedno. Trebalo bi, da budeš siguran, otići k onima koji otkupljuju zlato, srebro i slične dragosti, oni će sigurno znati što je to."

„Bilo bi dobro da idemo zajedno", rekao je Milo, „jer ako idem sam, svašta će se misliti."

„Može. Nego otkud ti, Milo?"

„Ja sam ti, dragi moj, iz Istre. Moji su, kako se kaže, ezuli. Znaš to. Znaš kako je bilo. S godinama u Italiji su se snašli. Čak obogatili. Ja i sestra pohađali smo najbolje škole, završili fakultete, Sestra se udala za industrijalca. Koliko znam on je umro i ona je naslijedila sve. Ona i ja nikad se nismo slagali, osobito poslije njene udaje. Kako ćeš se slagati sa sestrom koja se u tridesetoj godini života udaje za čovjeka od sedamdeset i pet."

„Možda ljubav, Milo. Ljubav nema granica."

„Ma kakva ljubav! Čisti interes! Lova. Lova, moj Mariofile, lova!"

„Pa dobro", rekao sam, cijela priča me zainteresirala, „kažete, bogati ste bili, koliko sam shvatio, onako familijarno, mislim, pa kako si to i još s dobrim školovanjem završio ovdje, nije mi jasno?!"

„Čudno je sve to", Milo se zakašljao i nikako da prestane, „jako čudno. Dogurao sam ja vrlo visoko. Čak do diplomatskog predstavnika u Čileu. Imao sam agreman, pristanak vlade, istinu da kažem – živo mi se jebalo za sve. Obavljao sam neke diplomatske posliće, kurvao se, živio na visokoj nozi, sve do onog dana kad mi je prekipjelo. Kad sam shvatio da sve je laž, dragi Mariofile. Da sam običan pijun u rukama političke elite, političke mafije zapravo jer to je pravo ime za nju, da sam čistač govana koje oni seru u ime svojih interesa. Narod? Ma koji narod! Narod je pigra masa, tijesto koje mijesiš kako hoćeš. Obećanja da će biti bolje, da će se živjeti

u zemlji blagostanja, kad tamo svaka mandatno nova politička garnitura izmišlja sve to perfidnije načine kako da to tijesto naroda izmijesi u svoju korist.

U Čileu javno sam se priklonio ljevičarima, prem ni ljevičari tamo nisu bili bogzna što. Možda ni drugdje nisu, ali drugdje nisam bio. Vlast me brzo povukla, zapravo je prava istina da sam dobio izgon. Bila je to poprilična afera. Stvar je nekako zataškana."

„Tko bi rekao da ćete tako", primijetio sam, „imali ste sve, a sad – ništa."

„To, dragi Mariofile, nije točno. Imao sam – ništa, a sad imam – sve! Trebalo mi je dugo da to shvatim. A shvatio sam tekar one godine kad mi se otac Mauro, lažni tvorničar, objesio. Objesio jer nikako više da pronađe način kako da i dalje iscrpljuje one koji su već u šest ujutro za strojem dok je on, dakako kad se probudio, svako jutro iznova iskontrolirao stanje svog konta u banci na bodenskom jezeru. A kad je jednom svanulo jutro i kad je ustanovio da se zbog nagomilanih dugova, simbolički govoreno, konto urušio u bodensko jezero i on je odlučio otići s njim."

Saslušao sam Milovu tiradu. U intervalima kad je prestao s kašljem, očekivao sam da će trepnuti očima. Ništa od toga. Ono što je poslije stišavanja kašlja ostalo, bio je napor kojim je nastavljao. U tom trenutku nisam znao kako taj neobičan događaj sebi da objasnim. Nije mi bilo jasno da li bih trebao tog čovjeka žaliti ili mu se diviti. Milo je to primijetio. I ne samo da je primijetio nego je prvi i jedini put trepnuo očnim kapcima.

„Žao mi je, Mariofile, zbilja mi je žao", nastavio je, „da sam te oneraspoložio svojim bivšim problemima, bolje reći opteretio problemima iz svog bivšeg života."

„Ma ne, nikako ne, štoviše, tvoje kazivanje nekako me pridiglo, kao uzvisilo. Doista ne foliram, istina je. Ipak, nije mi jasno, imao si sve uvjete za lagodan život i – odustao. Zapravo, lažem, kad bolje promislim, jasno mi je zašto si učinio upravo tako kako si učinio. Pogotovo mi je jasno kad pred oči stavim vlastiti život. Milo, što misliš što je nama činiti, činiti sada. Ajde da čujem!"

„Što je nama činiti sada? Bar je to jasno! Sada, kad smo na slobodi, preostaje nam onaj tihi masarykovski rad, podzemni rad protiv zla, protiv svakog zla.“ Milo se ozario. Odavao je lice čovjeka koji u svoju ideju vjeruje iskreno i potpuno.

Priča četrnaesta – jauk legende

Kuća? Opet me u snu pohodila naša stara kuća.

Plakao sam. Zar sjećanja mogu biti tako opaka?

Župnik Joža, drag čovjek, kod kojeg sam u župnoj crkvi kao dječarac ministrirao, mnogo godina poslije rekao mi je da sjećanja mogu biti ugodna, ali i itekako neugodna, čak brutalna. Ako su mnoge stvari, one otprije, u našem kasnijem životu ostale nerazjašnjene, govorio je on, mi ćemo patiti cijelo vrijeme, sve dok ih sebi, ako je ikako moguće, ne razjasnimo.

Teško je to, rekao je Joža. Ponekad, uza sva naša nastojanja, razjašnjenje nije moguće. Tko ga priječi? Mi ili ono nešto izvanjsko, neobjašnjivo? Tko će ili što će nadvladati našu patnju, naše nedoumice? Najava Svevišnjega koji će neopozivo doći da nas spasi baš u trenutku kad nam se poslije duga putovanja gorskom usjeklinom najednom pred očima ukazala druga žuđena najava, najava plaže. Možda će elementarno more moći isprati našu izgubljenost? Tako, eto, župnik Joža.

Agnes, Beatriče i skvoter Milo promatrali su me, vidljivo zabrinuti. Osobito stoga što sam dan prije pokazivao izrazitu veselost, naime kad je prihvaćen moj prijedlog da se u spomen pokojnoj Marici Flisk krene ovim našim krajevima, bar nekima od njenih bezbrojnih landranja.

Tako je prihvaćen prijedlog da prva naša ruta bude ona kojom se od Crnog Luga ulazi u Risnjak, koji je nacionalnim parkom proglašen davne 1953. godine. Već nakon nekoliko sati hodnje, prekrasne planinske rudine, bogate šume i planinske livade ostavile su nas bez daha.

Agnes i Beatriče neprestano su škljocale aparatima. Sve to malo Milo je uzdizao ruke prema neobično plavom nebu, podvikivao pozdrav planini i jeka ga je vraćala sonornim odzdravom.

Do izvora rijeke Kupe, do tog krškog vrela jedinstvene plavozelene boje uz pomno označene staze dočekivali nas rododendroni, žute siništare, bijeli zvjezdani i pokoji runolist. Risu, vuku i medvjedu – ni traga! Što dalje od ljudi – znaju oni.

Od ljepote ugodno umorni prenoćili smo u planinarskom domu.

Ujutro, obuzet svježinom jutra, zaboravio sam štošta, osobito kad nas je po dogovoru poslije bogata doručka lovočuvar svojom Ladom šumskim zavijutcima prebacivao tik do obale mora.

Beatriče i Agnes neprestano su uslikavale krajolik i usput komentirale lovočuvarev nos. Doista neobično dug nos. Nosina.

Milo je neprekidno kašljao, mislim da ga je dobrano iziritirao planinski zrak. Da sam bar vidio medvjeda ili risa! Znate, u vožnji obratio se lovočuvaru, ja vam jako volim životinje.

„Ma nemojte! Tko bi rekao!“

„Tko bi rekao? Ja.“

Brodićem, imao se dojam da nam i on želi dobrodošlicu, sretno smo stigli do druge, ovaj put otočne obale. U obližnjoj oštariji naručili smo pržene srdelice.

„Imate sreću, baš su svježe“, pohvalio se debeljko, vjerojatno vlasnik. Ribice su doista bile vrlo ukusne. Jedan sam, mislim, od rijetkih koji obožava riblje glavice. To je u srdelice najzdravije, ima puno joda, zdravo za oči, davno sam čuo od prijatelja, starog oftamologa. Ovaj put, valjda sam bio jako gladan, glavica mi je zapela u grlu, počeo sam se gušiti. Debeljko me dva-tri puta pošteno udario po leđima.

„Morda vi ne volite pržene srdelice, nego…one…?

„A koje one?“, umiješao se Milo.

„One, znate, one…“

„One u konzervi, one u ulju!?“

„Jes“, potvrdio je debeljko, „jes, one u ulju – jeben te u bulju!“ Milo se, vidljivo uvrijeđen, naglo ustao i krenuo prema

šanku. Vidjevši da vrag uzima šalu, Agnes i Baatriče stale su pred njega i smirile ga. Debeljko je, za svaki slučaj, šmugnuo iza šanka.

„Judi, pa šta je vami! Ja san se samo šalija“, njegov se glas čuo, ali ga se, osim pola glave, nije vidjelo. Debeljko je odbio da platim račun. Kuća časti, rekao je. I drugi put, ali bez ovog – pokazao je na Mila.

Moram reći da se meni već prije silaženja s brodića, zagledanom u tros, u brodsko uže, u mislima isponova javila naša stara kuća: „Koja glupost, Mariofile, ti bi da me skršiš, a ja tako živa!“, govorila je ona.

Da, ta naša stara kuća! Danas zapuštena i urušena, u mojim će mislima uvijek zadržati one zidove iza kojih sam se u djetinjstvu skrivao da se od bilo koga i bilo čega zaštitim, zidove koje sam u djetinjstvu grlio. Zidovi? Zaštita i zatvaranje od vanjskog svijeta? Sigurnost i utamničenje?!

Djetinjstvo? Dijete? Koje dijete? Nevinost koja nije znala za nemir, tjeskobu. Kasnije, u odrastanju, u životu, neki drugi zidovi, neke druge prepreke tu djetinju nevinost izubijale su do neprepoznatljivosti. U onu negdašnju djetinju jednostavnost i prostodušnost polako se i uporno malo-pomalo nastanjivalo zlo, opačine.

Najprije smo svratili na Mljet. Beatriče se zaželjela uslikati školjkaše, u Mljetskim jezerima, bar neke od oko 150-ak vrsta.

Bože, koje bogatstvo, rekla je. Po nebu letom se utrkivali morski vranac i vjetruša, njihov let Beatriče je zaustavila kamerom. Milo je rekao da će to biti, zasigurno biti, okamenjena ljepota i usput predložio da posjetimo Odisejevu špilju. Odustali smo jer se Agnes usprotivila rekavši da joj je navrh glave Odiseja, nimfe Kalipso i Penelopine vjernosti.

Milo se na to nemalo iznenadio. Naglas je počeo s molitvom. Prije toga prekrižio se dva-tri puta. Na njegove riječi molitve Agnes se ubacila s još neviđenim performansom. Milo je prekinuo s molitvom i oštro opsovao.

„Agnes, nije lijepo, opskurno je, da se sprdaš s božjim

riječima! Nisu te riječi bogohulne kao ove moje izazvane, molitva je pitanje vjere. Ili vjeruješ ili ne vjeruješ.“

„Vjera nije racionalan čin, Milo moje“, ironizirala je Agnes, „nije činjenica. Moj performerski čin je činjenica. Nemoj se uvrijediti, nemaš se razloga uvrijediti.“

„Nisam se uvrijedio. Samo bi htio reći da je molitva put nade, ništa drugo i ništa više. Tko hoće neka moli, tko neće ne mora. I na one koji mole ne mora se bacati sprdnja.“ Agnes međutim nije ostala dužna.

„Ja mislim“, rekla je, „da si ti, Milo, malo previše zarobljen ezoteričnim folklorom.“

„Nemojmo više o tome, molim!“, oglasila se Beatriče, „ imamo toliko toga napraviti.“

Na brdašcu iznad otočnog mjestašca – crkvica.

Po dogovoru crkvenjak nas je dočekao, umiljat i razdragan. Nikog vam danas ne zanimaju naše crkve, opravdavao se.

Na ograđenu prostoru uz crkvu nekoliko ovaca blejalo je. Napustilo škrtu travu i pobjeglo. Ni ovce ne podnose nepoznate. Oprostite, rekao je crkvenjak Šime, samo da pronađem ključ, tu je negdje iza kamena, pokazujući rukom na suhozid. Ogromnim ključem, kakva sam davno vidio kod zvonara crkvice Svetoga duha, otvorio je teška crkvena vrata. Na ulazu sličnom atriju memljiv zrak zapahnuo nas je.

Tišina. Netaknut svijet.

Nikog nema, samo nekoliko staričica, mladi se razbježaše za boljim, staro poumiralo. Ponekad dođu, ali rijetko, neke grupice stručnih ljudi za zaštitu spomenika kulture i to je sve, opravdavao se.

S polukružnog nadsvođa s onih nekoliko oronulih fresaka zabrinuto nas promatrala apsida.

Tako vam je to, dragi moji, crkvenjak je uzdahnuo.

Beatriče i Agnes birajući najpogodnija mjesta napravile su puno snimaka. Najviše, s različitih rakursa, žrtvenika.

„E, ovdje se obavlja bogoslužje, ovdje se slavi misa božja“, oglasio se Milo.

„Slavilo se, kako da ne, davno je to bilo“, crkvenjak Šime opet je uzdahnuo, „nema ljudi, nema vjernika, nema svećenika, kome da se slavi misa božja? Nego, i vi ste konzervatori? Dolaze oni svake godine, govore treba ovo, treba ono, ali ništa od svega toga. To je njima vikend, mislim ja.“

“A ne, nismo mi od toga“, oglasila se Beatriče, „ mi vam ovo za dušu. Spremamo izložbu svetih crkvenih predmeta, između ostaloga. Da pokažemo narodu nebrigu za našu kulturnu baštinu. Možda ih potaknemo da se zamisle i osvijeste, da prionu čuvanju onoga što imamo.“

„Lijepo je to čuti. Samo ne znam…svašta sam ja ovih godina čuo. Od toga ništa! I doživio.“

„I doživjeli?“

„Bila je tako prije par godina jedna skupinica mladih ljudi iz Francuske. Kad su otišli, otišo je s njima s oltara i obsidijan, prekrasni tamnozeleni zavjetni dar domaćeg moreplovca od prije dvjestotinjak godina.“

„Ulovljeni su?“, upitao je Milo.

„Jesu. Ali obsidijana nigdje.“

„Gospon Šime, rekli ste – domaći moreplovac?“

„Da, domaći momak, moreplovac. Nije bio kapetan broda, kako bi se moglo pomisliti. Bio je običan mornar, takvih je na brodovima bilo oduvijek.“

„Otkud mu, onda, obsidijan? Malo mistično. Malo čudna priča, zar nije?“, pitao sam crkvenjaka očekujući pravi odgovor. Dobio sam odgovor. I dandanas nadam se da je bio pravi.

„Momak je, idući na brod – oduvijek je, znate, težak bio život ovdje – ostavio svoju djevojku, otočku ljepoticu – tako kaže priča. Priča također kazuje da se nakon brodoloma uz Srednju Ameriku spasio nekim čudom samo on. Nekim čudom, ili nekako drukčije, priča ili legenda – ne znam ja ali tako se govori – vratio

se i voljenoj poklonio taj obsidijan o kojem govorimo, ne znajući da se ona – prem mu je obećala vjernost da će ga čekati – u međuvremenu udala za otočkog veleposjednika.

Ne mogavši otrpjeti zao mig sudbine, mladac se ubio.

Nesuđena je, prije no što se objesila, kaže priča, u znak kajanja i oprosta za ono što je učinila ostavila obsidijan na oltaru ove crkvice, crkvice Srca Isusova. Tako kaže priča ili legenda“, poduže objašnjenje crkvenjak Šime priveo je kraju.

„Mariofile, eto što ti je ljubav“, kroz smijeh obratila mi se Agnes, „eto što ti je prava ljubav. Zato pazi, nemoj se zaljubiti! Moglo bi te koštati života. Srećom, tebe prava ljubav nije ošinula, je li tako?“

Šutio sam. Ako odgovorim – da, tako je, nije dobro, ako odgovorim – ne, nije tako, nije dobro. Pri izlazu iz crkvice, tik ispred ulaza opet nas dočekalo blejanje onih nekoliko ovaca. Razbježale se.

„Dosta vaših glupavih prepucavanja, treba raditi. Moram uslikati tornjić“, Beatriče se uzrujala. „Gospon Šime, rekli ste da tu ima još nekoliko crkvenih zdanja.“

„Ima, ima. U blizini, nema pet-šest kilometara do drugog brda. Tamo su još dvije crkvice, jedna skroz ruševna. Morate paziti da ne padnete u kakvu škrapu, put je neravan. Ima makije. Ima poskoka, pazite.“Pozdravili smo se i zahvalili. Pri odlasku Šime nas je, onako škiljeći, zagonetno promatrao. Činilo se, ne samo zagonetno nego i sažaljivo.

Beatriče je uperila fotoaparat u sam vršak tornjića.

Još jednom, valjda u znak pozdrava, ovce su zablejale.

Nemalo smo se iznenadili kad nas je vrlo uspaničeno nazvao Marek. Rušit će našu zgradu, vikao je. Koju zgradu, pitala ga je Beatriče. Našu, skvotersku. Morate se odmah vratiti, ovdje je velika gužva, policija, redari, mnogo ljudi. Policija je izvukla nekoliko skvotera iz zgrade. Opirali su se, neki su ozlijeđeni – urlao je Marek.

Gotovo je s našom misijom, rekla je Agnes. Svemu je kriva gradska vlast, pokvarena oligarhija, jebem im mater! Gradski oci, fuj!

Ja se pridružujem – fuj, fuj, vikao je Milo.

Ništa od mojih fotki, rekla je Beatriče.

Shvatili smo da se moramo vratiti. Niz kamenitu padinu spustili smo se na obalu otoka. Mjesni ribar prebacio nas je na kopno. Nakon osam sati tandrkanja vlakom evo nas konačno pred skvoterskom zgradom.

„Ovdje će biti zeleni trg“, preko megafona, pojačanim tonom, napinjao se neki mladac, možda referentić u službi gradske vlasti, „ne mogu vjerovati da vam nije drago! Ne mogu vjerovati da su vam draži štakori i druga gamad. Osim toga ova se stara zgrada svaki čas može urušiti, i što onda? Ona je ionako po novom prostornom planu već u prošlom mandatu predviđena za rušenje.“

„On je plaćenik, on je domaći isilovac“, vikala je Agnes, „štiti gradske vlastodršce, privatne investitore i građevinsku mafiju. Jebe se njima za zelene površine, njima miriši lokacija. Ona skriva interes, a interes je, dragi ljudi – lova. Demokracija? Koja to i kakva demokracija! Demokracija na prodaju pa tko više daje, kao na sajmu. Glas naroda? Ma kakav glas naroda? I sloboda je odavno na prodaju. Političari su moderni opsjenari.“

Ljudi su pljeskali. Bravo, bravo, vikali su. Policajci su se smješkali. Baš je bilo veselo, veselo. Kao u pučkoj kuhinji kad, premda si zakasnio, dobiješ jelo.

„Zar se nije, uz malo novca, ova zgrada mogla i trebala urediti za kulturna događanja?“, Milo je vikao iz puna grla, pri kraju opet ga je uhvatio kašalj.

„Ma kakva kultura, šta će nam kultura! Pučka kuhinja – to ti je naša kultura! Prizemlje, prvi i drugi kat – pučka kuhinja! Sirotinje i obespravljenih svakim danom sve je više. Množe se ko političari“, zaorio je kraj policajčeva uha mlad čovjek, mršav ko letva. Što ga je , tako mlada čovjeka, napelo? Nostalgija, možda. Ali, što je u biti nostalgija? Nostalgija, očito, nije samo žudnja

za prošlim, domom i zavičajem, što bi bilo najjednostavnije, nostalgija je, mislim, žal za onim što je bilo bolje – ma u kojem obliku, ali bolje od ovog danas.

Da mi je barem ovdje hrčak, eventualno Bigi, pomislio sam. Šteta, oboje uginuli su. Nisu uginuli – umrli su. Od tuge ili od radosti, tko će znati?

Možda se i u to, u njihove živote uplela nostalgija?

Priča petnaesta – iskašljavanje?

Hoće li biti ono što je bilo? Ako ikad bude – tko će pratiti odgovara li ono prošlo istini? Uljepšavanja, ili pak omalovažavanja i pogrde, moguća su. Ne samo da su moguća nego su, iskustvo uči, stvarna. No, ostaje glavno pitanje koje traži odgovor: kako obuzdati razmišljanje o tome? Jednostavno – ako ne razmišljaš, nema pitanja, nema odgovora. Ipak, u prkos svemu možda svjestan, kobno svjestan, da ne možeš promijeniti svijet u kojem živiš i s kojim se ne slažeš, čak u protimbi si, reklo bi se.

U *našoj* i skvoterskoj prostoriji – zgradu do daljnjega nisu srušili, nikakav zeleni trg iz obećanja nije na vidiku – netko je pomaknuo stolac, premjestio ga iz kuta tik do lavaboa. Pogledao sam lijevo-desno, svi stolci do jednoga premješteni su s mjesta na kojem su bili na drugo, svi do jednoga u pravilan niz, jedan do drugoga, uz sam najduži zid prostorije. Koliko znam u čudnom ovom našem društvu nema duhova, ili možda ipak ima? Ne vjerujem u duhove, što ne znači s apsolutnom sigurnosti da onoga u što ne vjerujem – nema.

Kroz onih četiri-pet prozora dopiralo je slabo vanjsko svjetlo, u prostoriji je bilo sumračno. Čak da je i bila upaljena ona jedina sijalica, ne bi bilo puno bolje. Hvala Elektri da nam nije isključila struju!

Iz mračnog dijela prostorije čulo se komešanje.

Ubrzo se pred mene, jedno za drugim, počela pojavljivati čudna, sitna stvorenjca, njih desetak, nijedno više od metra. Ipak na ovom svijetu ima patuljaka, nisu to samo priče, pomislio sam. Priča kaže da su patuljci simpatična bića, bezazlena i dobra. Ova stvorenjca, postrojena ispred mene, u najmanju ruku izazivala su nelagodu: velike ukočene oči, velike glave i ruke, više batrljci nego ruke. Njihova lica, kakva već mogu biti lica rugoba i nakaza, ulijevala su strah.

Uhvatila me panika. U panici čovjek ne zna što radi, kažu. Počeo sam pjevati. Kako je panika rasla, i moj se pjevni ton podizao. Kad je panični pjevni ton dopro do neslućenih visina, premetnuo se naglo u nešto što je sličilo vrištanju, krikovima. Ona stvorenjca tada su zapjevušila tiho, bilo je to nešto vrlo slično mišjem cijukanju, ipak umilno i pomalo uspavljujuće – čudna li uspavanka! Iako u polumraku njihova rugobna lica odavala su misli i osjećaje. Možda bi na danjem svjetlu odavala jasnoću, ali danjeg svjetla nije bilo. Može li se lice uopće vidjeti, lice drugoga može, vlastito ne može. Preko zrcala da, no to je lažna slika, to nije vlastito lice premda mu apsolutno sliči, to je varka hiralnosti.

Patuljasta stvorenjca otpjevala su svoju ariju, naklonila se pred mojim nogama, a potom oblikovala nešto slično špaliru. Onaj najviši među njima vrlo je poskočio i dodirnuo mi rever kaputića. Ono ukočeno oko sad se pomaknulo ustranu i svi se zvonko nasmijaše.

„Eto, šefe, stigli mi!“, vrlo snažno i razgovijetno rekao je jedan od najmanjih među njima, tako snažno da se špalir vidljivo zaljuljao. Nisam znao, nisam mogao izreći ijednu riječ.

Drmalo me i drmusalo ko da sam pao na mlinski kamen. Ovaj put panika me ispunila do vrha. Malo-pomalo počeo sam razabirati ta nakazna lica preda mnom. Zaboga, ovo je Marek, ovo bradati starčić skvoter, ono je Beatriče, ono je Milo…Agnes, Agnes, gdje je Agnes?

„Tu sam, stara ljubavi, tu sam. Kaj me zbilja ne prepoznaješ?“, usred špalira, koji je još uvijek nepomično stajao, prepoznao sam Agnesin glas, lice i stas njezin nisam uočio. Tek kad je iz špalira izišla, prepoznao sam je po hodu. Odvrnuo sam pogled od njezina ružna lica i ona je to primijetila.

„Što je? Niti me prepoznaješ, niti me ne voliš više. Mariofile, Mariofile, što se to dogodilo s tobom?!“

„Pa“, mucao sam, „zatečen sam. Ne bi ni u snu očekivao ovakve promjene. Bili ste prije normalni ljudi a sad?“

„A sad? Što a sad?“, prepoznao sam Marekov glas.

„Sad – patuljci! Ružni patuljci.“

„Ovo ti, da znaš, nikad neću zaboraviti ni oprostiti. Nismo mi, Mariofile, nikakvi patuljci, normalni smo ko što smo uvijek bili. Ono što je sve nas šokiralo, tvoj je izgled. Ti, ako hoćeš, nisi onaj normalan stvor kakav si bio i kakvim te znamo, ima već nekoliko dana kako si netragom nestao, kako te tražimo i kako se raspitujemo za tebe bez uspjeha. A sad, gle, ni iz čega pojavio se“, rekla je Agnes.

„Nisam se izgubio, stalno sam ovdje. Vi ste nestali. Čak su i stolice nestale s mjesta gdje su bile.“

„Ja bi reko da je naš Dock Duck šenuo. Ne puno, ne dokraja, ali dovoljno. Jel vi, ljudi, vidite njegov pogled. To je izbezumljenost, ništa drugo. Izbezumljenost kao da je našao sveti Gral. Od prvog dana shvatio sam da je Dock Duck čovjek koji traži savršenstvo. Ljudi, to je to“, uključio se Milo.

Onda je došla tresavica.

Prostor i vrijeme ispremiješali se.

Takvu tresavicu, sjećam se, imao je Pablo, konj djeda Ivana. Ovaj put tresavica je bila od trešnje skvoterskih prijatelja. Kad sam došao k sebi, glava puna mamurluka, nisam je osjećao, moglo je se kotrljati kao strano tijelo. Agnes nada mnom, zaplakana. Što je, što se dogodilo, jecao sam. Koliko je sati?

„Što se dogodilo? Mislila sam da si odapeo, gade jedan“, tako, u svom stilu, Agnes. Tri su sata, tri sata.“

„Kako tri sata? Pa dan je koliko vidim.“

„Tri sata. Popodne.“

„Bože, kako dugo sam spavao. Nisam spavao – da barem jesam. Mučio sam se cijelo vrijeme. Mora! Teška noćna mora. Grozno sam sanjao, eto.“

„Onda“, Agnes je prešla na šalu, „onda jesi našao sveti Gral. Milo kaže da si sigurno tražio sveti Gral i da ga dugo nisi mogao naći. Kad si ga našao vratio si se, jel tako?“

„Nevjerojatno!“

„Što je nevjerojatno?“

„Znaš, Beatriče, da se u mojoj noćnoj mori sasvim zbiljski pojavio sveti Gral, ti vražji patuljci cerekali su se nad njim, meni se cerekali. Izazivali me, ne znam što su namjeravali. Kad me se pita što je nevjerojatno – e, to je nevjerojatno.“

„A nisi ga mogao drpiti? A bio ti je pred nosom“, Marek se smješkao.

„Da si ga drpio, bio bi slavan. Tvoja slava bi obišla svijet. Ovako, jebiga!“, Agnes je prestala s jecanjem.

„Ma skoro da sam uspio. Taman kad sam razradio plan kako to učiniti, vražji patuljak nečim oštrim bocnuo me iznad trtice. Jauknuo sam i odustao. Ali da sam uspio zamislite koliko bi skvoterskih zgrada mogao kupiti. I to samo od ulaznica onih koji bi prije smrti voljeli uživo vidjeti sveti Gral, možda u tom času uhvatiti zrnce spasenja. No. što se može, bilo je tako kako je bilo, kažem vam. Bila je to divna prilika, skoro za dlaku izmakla je“, pokušao sam cijelu priču okrenuti na šalu. Beskućničko društvo promatralo me širom otvorenih očiju, oni ne vjeruju u moju priču, znam. Oni, ne da misle, oni vjeruju da sam imao jedinstvenu priliku, jer je Bog tako htio, da nam podari blaženstvo božje ovdje, u ovom opakom svijetu, ovdje na zemlji i na kamenu, i ja sam tu priliku prokockao. Oni su sigurni da sam ih izdao. Imao sam pred očima i nadohvat ruku raj na zemlji, odustao sam i odabrao izgon iz vlastitoga tijela, misle oni.

Sjetio sam se djeda Ivana, oca mog oca. Konj Pablo vukao je plug, djed je blagoslivljao obrtanje brazde. Crna zemlja podatno je otvarala njedra, uzimala u se zrnje kukuruza, pšenice, raži, boba. Darovala nam kruh. Darovala nam život. Je li sve to sveti Gral? Vjerujem, duboko vjerujem da na djedovini, u Donjem Klokočevcu, blizu potoka koji i dandanas bistro teče, negdje u guštari, obrubljen lijeskom, kupinom, poljskim cvijećem i korovom u tišini skriven od ljudi razmišlja sveti Gral. Čeka hoće li se ipak roditi dijete koje će kad naraste na zapuštenoj domaji zaorati prvu brazdu, a on, sveti Gral, iznova udahnuti klicu života.

„Ma znaš“, rekla je Agnes, „bilo kako bilo, ti ćeš uvijek biti u mom srcu. Šteta, jebiga, da nemamo svoju djecu! Bila bi ludasta na tebe, a lijepa na mene.“

„A je, je, kako da ne! Bila bi to prekrasna skvoterska menažerija.“ Marek nas je zagonetno promatrao. Skvoter starčić podrignuo se, nadam se u znak odobravanja.

„Da je otac, moj dobri Markan živ izderao bi se na vaše gluparanje, možda vas i izlemao.“

„Tako ti je to, Moj Marek! Oni dobri, oni najbolji zauvijek odlaze, nestaju ili umiru“, oglasio se Milo.

„Mislim da bi bilo dosta“, oglasila se Beatriče, „toliko je toga pred nama što čeka ostvaraj, a vi tjerate svoje gluposti, umjesto da mi pripomognete.“

„Pripomognemo? U čemu? U glupostima?“, oglasio se skvoter starčić.

„U okvirivanju mojih atula. Spremam izložbu, konačno i ja, znate dobro, a vi to trutovi. Baš vas briga!“

„Oprosti, nemoj zamjeriti“, opet će starčić, „ja mislio da se radi o umjetnosti, a kad tamo nekakve nadstrešnice!!“

„Kad bi ti znao što je stvarnost i o čemu se zapravo radi, zatvorio bi svoju labrnju, šutio bi i ne bi srao“, Agnes se žestoko stavila u obranu.

„Da bar mogu, da bar mogu srati. Četiri dana šoder u želucu. Teško da ću ikad moći. I to je stvarnost! Je ili nije?“

Nekoliko golubova zaletjelo se u prozorska stakla. Otkud tolika navala letećih štakora? Nitko nije dao zadovoljavajući odgovor. Agnes me poljubila, onako kako samo ona zna, usred usta. „Ljubavi, smrdiš po duhanu! Ali dobro je, bit će bolje. Rekla sam ti da iskašljavaš taj odvratni sekret.“

„Ali meni je muka u glavi!“

„Počelo je u glavi, spustilo se dolje, u pluća. Dobro je da su se sekretna govna iz glave spustila dolje, zato i moraš iskašljavati, vidjet ćeš bit će bolje.“

„Ne mogu, ne kašlje mi se.“ Ipak, nakon nekoliko pokušaja, uspio sam izbaciti zelenožućkasti smrad. Ispljunuo ga pred Milove noge.

„Eto vidiš! Moraš! Nasilu!“

„Koja kultura, bože moj!“, Milo je protestirao.

ABECEDARIJ STRAHA

Priča šesnaesta – lobotomija?

Nije da sam priželjkivao, ipak dogodilo se. Dragi prijatelji, od znanaca do doista pravih prijatelja bilo je zabrinuto otkako sam sve to malo iskašljavao odvratnu zelenkastožućkastu sluz. S vremenom, Agnes je bila moja osobna kontrolorka, tempo iskašljavanja ubrzao se. Oči, moje oči, gotovo da od napora izađu iz očne duplje. Vrlo sam se zabrinuo što će se dogoditi ako … odsad ću vidjeti, moći vidjeti, ono drugo, ono izvan normalnog vida, hoću li na kraju obnevidjeti, hoće li mi se ovaj dosad tako zorni svijet premetnuti u drugi, neki drugi, novi i nepoznati strani svijet i nastaniti košmar koji neću znati razmrsiti.

Strašne misle pohodile me, jače od nastojanja da ih se oslobodim.

„Odvrati se od tih gluposti!“, rekla je Beatriče. Pridružili joj se odobravanjem Marek, i Milo, i onih nekoliko skvotera, „nije valjda da vjeruješ u njih, ako vjeruješ – gotov si, tek tada si gotov, vjeruj meni, ne njima“, Beatriče me gledala ravno u oči.

Da se nešto, nisam znao što, događa sa mnom, da se nešto čudno događa u mom tijelu, shvatio sam ono jutro kad sam sam sebe šokantno iznenadio. Blago rečeno, jer ne mogu protiv sebe ma koliko htio, osovilo se ono slobodno zrnce opsjene i nisam znao ni umio kako protiv njega, ono je likovalo.

Moraš ići putom kojim tijelo želi, pusti misao, šaputala je tlapnja. Nemoj razmišljati, gola fizika neka te vodi.

Oslobodi se emocije, ona je smrt.

Pjevaj, urlaj, napusti artikulaciju! Odrekni se značenja koje te sjenom prati, odrekni se sjene koja bi da potvrdi da jesi. Jer ti si tek, ako i to, lažno dijete lažnog doba, ti si vrijeme lažnog potvrđivanja. Za utjehu – nisi sam, mi smo s tobom. Izgubljeni ljudi izgubljenog doba. I moje negdašnje reportaže, kolumne ili ogledna zapažanja mora da su bili dobri – sam sebi darovao sam

kompliment. Da sam pisao gluposti, neistine i laži, da sam išao niz dlaku onima koji su samo za to znali, da sam se podrepljivao – koju bi sad sinekuru imao, koji lagodan život!

Iskašljavanje je prestalo, potom dva-tri dana držao me strašan proljev. Pojeo sam tri table čokolade za kuhanje, četvrti dan stanje se neznatno poboljšalo. Po Agnesinoj recepturi ostavio sam se čokolade, jebeš čokoladu, rekla je ona, treba te sanirati ugljenom! Poslije toga u velikom ritmu srao sam još bolje, naši politički oci rekli bi: fenomenalno. Održao sam riječ da ću se držati svega što ona preporučuje.

Kao i svako zlo, unutarnja tjelesna pobuna ovaj put se smirila.

Ali nakratko.

Šesti dan vratio sam se staroj recepturi, nastavio sam s čokoladama, jeo i jeo, zapravo žderao. Deveti dan proljev se stišao, deseti sasvim prestao.

Iznenada nadošli su novi problemi!

Noću sam sanjao da sam se cijel cjelcat pretvorio u čokoladu, ogromnu čokoladu. Osim glave, očiju i ruku, ruke nisu išle iz ramena nego su izlazile tik ispod vrata – sve drugo bila je tamnosmeđa čokolada. Dobro, pomislio sam, valjda tako mora biti.

Onda, javio se glas iz čokolade, bio je to teški bariton, šaputao mi u uho da će proljevne tegobe zauvijek nestati, garantirano nestati, počnem li, i to odmah, s čokoladnim ritualom.

„Kojim pak ritualom“, pitao sam.

„Jesti sam sebe, pojesti sam sebe!“, odgovor je bio kratak i, moram priznati, vrlo precizan.

„Ali kako, ali zašto…“. jadao sam se.

„Naravno“, šaputao je bariton, „trajat će danima i danima, ali nagrada, vjerujte, neće izostati.“

„Tko ste vi, zašto me mučite? Najprije danima proljev, a sad vi? Zašto se ne pokazujete, zašto samo glas?“, zavapio sam.

„Mi smo glas Hiperborejaca! Naša zemlja, Atlantida, nestala je. I mi smo nestali s njom. Jedino se spasio naš glas. Glas koji je nadvisio smrt. On spašava ljude, dobre ljude, u tegobama, one koji će također nestati. Čuli ste za Atlantidu?“

„A, jesam, jesam.“

„Dakle, jesti sam sebe, pojesti sam sebe i izbjeći zlo, pogrom.“

Glas je bio tako uvjerljiv, pun nade.

Počeo sam od nogu, naime od mjesta gdje su nekoć bile, i uopće nije bilo loše. Doduše, malo gorkasto. Možda, mislio sam, od nogu koje ne perem često. Perem kad se sjetim, a ne sjetim se baš.

„Samo polako, polako. Ne halapljivo“, javio se glas bariton, „budite oprezni kad dođete blizu anusa, on može biti vrlo osjetljiv. Inače, obično je vrlo sladak.“ Anus je bio ispupčen, tamnosmeđ, držao se nadmeno, kraljevski. Kao kralj na tronu. Što on, ruku na srce, doista i jest. On je naš čisti bitak, vrhunska ontologija. Zahvatio sam ga zubima i jezikom pedantno, bio je sladak, možda malo presladak. Zubi mi utrnuli, jezik je još kako-tako lomatao.

„Ne mogu više“, obratio sam se glasu baritona, „mislim da sam se preždro. Malo ću prileći.“

Spavao sam, izmoren, dugo. Ako je to uopće i bilo spavanje, kao da je cijela Atlantida sjela na me. Osjetio sam drmanje, netko me svojski drmusao. Konačno, otvorio sam oči iz bunila. Noge, ruke, moje tijelo – sve na svom mjestu, čokolade, glasa baritona nigdje.

„Slatkice moja, čokoladice moja, patniče moj!“, nada mnom Agnes. Do nje onaj starčić. Skvoter. Njegova duga brada škakljala me po nosu.

„Maknite se od mene! Nešto ću poduzeti i bit će opako!“, vikao sam.

„Kažem vam, reko sam, to je problem. Mislim da mu ne gine lobotomija. Strašno je reći, ali tako je“, ljudima oko mene

starčić je tumačio nešto što nisam razumio.

„Kakva lobotomija! Ljudi, jeste poludjeli! Hoćete me ubiti?“, vikao sam još jače.

„Mariofile, slatkice moja, smiri se! Starčić Škvodro želi ti dobro. On je, on je bio, specijalni kirurg, lobotomičar. On misli, da su tvoji problemi u vezi s glavom.“

„Ne s glavom“, starčić se obrecnuo na Agnes, „nego s mozgom. Režanj mozga otišo je kvragu i treba ga operativno hitno odstraniti. Sigurno je to, imam iskustva, izoperirao sam takvih, s takvim simptomima, bezbroj.“

„Kako to s mozgom? Koliko je meni znano, Dock Duck i nema…“, Marek se cinično podsmjehnivao.

„Da ti jebem mater, znaš!“, Agnes se oštro stavila u obranu, „pustite mi Mariofila na miru ili ću vas sve po redu likvidirati! Najozbiljnije vam kažem!“ Svi okolo mene smirili su se.

„Ljudi, pa nije meni ništa, vjerujte! Samo proljev. Proljev me ubio.“

„E, da. Tako to počinje. S prekidima dugo proljev, a onda ludilo jer mozak više ne može normalno funkcionirati“, starčić je objašnjavao svoju dijagnozu.

Beatriče je komentirala kako je svima nama milije baviti se glupostima nego se ozbiljno zamisliti nad činjenicom da će našu, skvotersku zgradu konačno srušiti. I jutros je, rekla je, opet bila gradska komisija za urbanizam, premjeravala i snimala prostor. Pitala je neke od tih ljudi što se sprema, nitko ni usta da bi otvorio. Po tome zaključuje da je cijela stvar vrlo ozbiljna i da se kraj sve više bliži. Šteta, nitko ne mari za spomenik kulture, rekla je. Ovakve ukrasne izbočine na kapitelu rijetko se još negdje na starim zgradama nađu, ovakav ukrasni dio, ovakav astragal možete samo sanjati, naravno sanjati ako ste tu ljepotu vidjeli prije, rekla je.

Slušao je nije nitko, svjetina se razbježala tražeći zaklon od kiše što se iznenada stuštila.

Zaredale se munje i gromovi. Ljudi su ukočeno promatrali

diluvijalnu srdžbu prirode i neka nerazjašnjiva obamrlost obuzela nas je posvema.

Nekoliko mačaka i olinjali pas šmugnuli su kraj nas.

Drugi dan, već izjutra priroda se nasmijala, ukazala se nebom, astralno čistim. I ja sam neobično živnuo. Kraj kante za otpad opazio sam starčića koji me je prije dan-dva neobično obradovao lobotomijom. Na muljevitu tlu pognut štapom je iscrtavao znakove i figure, meni nejasne.

„Doktore“, približio sam se, „kako stvari napreduju?“ Kao pravi gospodin, starčić se pridigao, odbacio štap i pružio ruku.

„Škvodro.“

„Ja sam Mariofil.“

„Znam. Uživao sam čitajući vaše reportaže.“

„Ah, bilo je davno.“

„Ne davno – nedavno. Cijeli život, dragi gospodine, jedan je tren.“

„Nego, da vas pitam, jeste li ono s lobotomijom ozbiljno?“

„Itekako. Uopće nije šala. Vrlo ozbiljna stvar. Može biti da ste doživjeli kakvu stresnu situaciju, a može biti da ste negdje pokupili kakav agresivni virus i on vas je načeo.“

„Doktore, i baš u mozak?“

„Virus napada tamo gdje smo najslabiji. Okrutno, ali je istina. Morate to riješiti. Što prije, to bolje. U svom reportažnom poslu lunjali ste, pretpostaviti je, posvud. Neka od tih mjesta mogla su biti, možda i dalje jesu, legla virusa. Kad im se ukaže prilika, oni rade svoj posao. Negdje mora da ste na takvom mjestu bili.“

„Ne znam. Sve je bilo normalno, osim…možda.“

„Osim, možda?“

„Jednom sam se, ima tome više godina, da napravim neobičnu reportažu sa speleolozima sam se spustio u još neistraženu špilju. Sve je prošlo dobro, mislim unutra, iako sam jedva čekao

da opet vidim danje svjetlo. Nedugo zatim počele su nesnosne glavobolje, ali su s vremenom prestajale. Nisam tomu pridavao osobitu pažnju. Tablete, tablete, tablete…“

„Eto, glavobolje. Obično počinje s glavoboljom. Ovo, sada, jak je i vrlo ozbiljan upozor da morate hitno, dok je još vrijeme, nešto za sebe učiniti. Nemojte se šaliti! Ako mogu pomoći, a mogu, bilo bi mi drago. Znam nekoliko svojih prijatelja, vrsnih operatera, vrhunskih stručnjaka za lobotomiju.“

„Pa i vi ste, doktore Škvodro, vrhunski stručnjak? Kako to da ste se zatekli ovdje, među nama, obespravljenima?“

„Dogodilo se ono što se dogodilo, znate. U životu dogodi se dobro, ali se dogodi i zlo. Dobro se uglavnom brzo zaboravi, zlo se pamti. Mladac, ah, taj mladac! Nikad se neću osloboditi te more. Pri operaciji mozga, koja je prošla besprijekorno, nešto neobjašnjivo u tren je pošlo po zlu. Umro mi je pred očima. Meni i cijelom timu, strašno! Ni naknadna obdukcija nije ustanovila što se zapravo dogodilo. Osjećao sam se krivim, iako ni dandanas nemam odgovor za to što se dogodilo kako se dogodilo. Napustio sam kliniku i posao koji sam obožavao i kojem sam u potpunosti posvetio svoj život. Eto me, ovdje. Eto vam materijal za priču. Tragičnu priču.“

„Dragi doktore, ne pišem više. Ni reportaže, ni oglede, ni priče. Ni one izmišljene, ni one stvarnosne. I priče mogu biti itekako opasne. Nerijetko i smrtonosne.“

„Vjerujem, Mariofile. Nego – gdje je Agnes? To je daleko bolja tema.“

Priča sedamnaesta – maskenbal, karneval!

Od 6. siječnja do 13. veljače, do Pepelnice, do dana korizme, vrijeme je karnevala, opće i sulude raspojasanosti, četrdeset dana prije Uskrsa kad se mrsi i orgija i ljudi se opuštaju, vole se premetnuti u nešto drugo od onog što jesu i što su dotad bili, uživaju u raskalašenosti, plešu, i ti su plesovi, obično kostimirani, nerijetko pomalo opsceni. Stavljaju se na glave maske životinja, demona, bogova, uglavnom neobičnih stvorova, rugajući se svemu i svačemu, daju si oduška u kojem će lakše, nadaju se, prebroditi svakodnevne probleme.

To što ljudi u to vrijeme rade, razumljivo je, ljudima svojstveno, rekao je doktor Škvodro. Nikakvo čudo da čovjeka, bar jednom na godinu, uzbuđuju ovakve manifestacije. Sve se zapravo svodi na to, mislim on, da se ljudi u ovakvoj maskiranoj preobrazbi pokušavaju poistovjetiti s božanskim jer je maska, ma kakva bila, ništa drugo do božansko lice.

Sve vam je to zapravo oživljavanje mitova, a bez njih teško da možemo opstati. Mitovi su, mislim ja, odsjaj kozmogeneze, u kojoj je, na primjer posmrtna maska, sublimacija duhovnosti, ona bi da shvatimo da smo bili i da će doći dan kad nas više biti neće, što će reći da smo preko njezina simbola integracija i reintegracija smrti – konačno rješenje. Hoćemo li ikad dosegnuti razaznavanje toga mističnoga koje nas obavija ili ćemo i dalje prinositi žrtve svoga trajanja – tko će znati, rekao je Škvodro. Sigurno je međutim da će nas orgije i bjesomučna razuzdanost karnevalskih dana i dalje lažnom nadom odvoditi od kaosa.

Doktora Škvodru saslušao sam bez daha, šutio sam, nikako da pronađem protuslovnu misao za kakvu-takvu stvarnu, životnu ravnotežu.

Napolju, na pokrajnjim ulicama, na dijelu ispred naše ruinirane zgrade svjetina je urlala, podcikivala, vriskala. Maske su, ne ljudi, carevale!

„Ja ću“, rekao je doktor Škvodro, „nataknuti masku egipatskog boga Ozirisa.“

„Zašto baš njega“, pitao sam.

„Zato što je on bio bog vegetacije, a ja jako volim bilje, osobito korovno bilje. Uopće me ne zanima vjerovanje što je s njim bilo kasnije, ja vjerujem u njegovu prvotnu fazu. Uostalom, ako baš hoćete, neku novu obrednu inicijaciju mogu sam sebi bez ispomoći sa strane ostvariti.“

Milo, onako sa strane, vrtio je u rukama masku ovna, možda je to ipak bila maska jarca.

„Milo, zašto jarac?“

„Nemam pojma. Ali znam. Sve druge bile su rasprodane. Što fali? Mariofile, da istinu rečem, obožavam kozletinu. Osim toga, vidi kako lijepi rogovi!“

„Još ti samo fali jezik. Jezičina od pola metra. Crveni. Goli golcati vrag, sotona!“, situaciju je podjarivao Marek. Napeo me smijeh, Marek je oduvijek podbadao, bilo ili ne bilo razloga za to.

Doktor Škvodro, s maskom boga Ozirisa u rukama, smrtno ozbiljan.

Milo je, ne budi dužan, zamolio Mareka da mu pridigne tobože ispalo zubalo, a onda mu je, napnuvši se iz sve snage, prdnuo u uho. To nisam bio ja, opravdavao se, to te pozdravlja tvoj prijatelj Crveni.

„Bravo! Nisam očekivao da ćeš me ovako elegantno zaribati! Ne ljutim se, drago mi je, uistinu mi je drago. Nisi bogzna što, ali sad si ispao vrlo pametan.“

Marek je vitlao maskom koja me nije ninašta podsjećala. Nešto čudnovišno, neugledno, zastrašujuće, jezovito. Oči, ako su to uopće i bile oči, duboko u dupljama, prijeteće. Njuška, nijednoj životinji slična, izdužena i ljigavo slinjava. Odvratno! Iz nje su virile izdužene čekinje, nimalo slične brčinama, više metli. Nekoliko insekata raspoređivalo se po njima gore–dolje, neki su pokazivali ružičasta rilca.

„Marek, koje li ti je ovo čudovište?“, pitala je Beatriče, „ti bi baš da strašiš ljude, ne?“ Usput je pljunula. Maska klauna ispala joj je iz ruku.

Agnes nas je vidljivo ignorirala. Njezino izvijanje tijela bilo je oku ugodnije od kreštanja razularene gomile koje je razaralo sluh. Tapa tapa tap, oponašala je takav-takav takt, psujući usput zaglušnu buku.

„Ovo je, ako hoćete znati, maska štakora. Moje djelo. Zašto da kupujem? Blesavo je kupovati ako možeš napraviti sam.“

„Ja mislim da se uopće nisi trebao truditi. Tvoja faca odvratnija je od štakorske, ali može proći“, za podbadanje otprije Milo nije ostao dužan.

Agnes se i dalje izvijala tijelom, mašući svojom maskom.

„Glupani moji“, govorila je, „ ovo je maska, nemate pojma koja?“

„Možda – žaba?“, javio se najstariji skvoter.

„Možda – morski pas. Meni sliči na morskog psa!“, javio se još jedan skvoter.

„Možda – utopljenik. Utopljenik ima tako blijedo lice“, komentirao je Milo.

„Ma kakvi, ni žaba, ni morski pas, ni utopljenik! To vam je lice mrtvozornika Štefa, odmah sam prepoznao. Agnes, jel da sam u pravu?“

„Pa – skoro!“

„Kako – skoro? Čisti Štef, sjećaš se Štefa?“, Marek je bio uporan.

„Opet kažem – skoro! Sličnost je zbilja velika, ali, koliko se sjećam, pokojni Štef imao je brkove, moja maska nema brkove.“

„U redu, u redu“, Marek nikako da popusti, „imao je brkove, istina je, ali…ali…možda ih je obrijao.“

„Niste u pravu, glupani moji. Ovo je maska djevice. Ovako lijepa, ovako savršena, ovako pametna izgleda – tko to može biti?

Tko? Samo ja – nitko drugi. Mariofile, jel tako?“

„Kad bolje pogledam, maska djevice – ipak si to ti.“ Doktor Škvodro vrlo diskretno mi je namignuo i brzo skrenuo pogled, tobože nema pojma o čem se govori. Ipak, oči mu se zacaklile, primijetio sam. Možda je u sjećanje prizvao mladost, svoju mladost.

„Dobro ste se izvukli“, rekao je i opet mi namignuo.

„Ne znam“, rekao sam, „nisam baš siguran. Agnes zna biti vrlo zahtjevna.“

„To je dobro, pametni ljudi obično su zahtjevni. Nikakva novost.“

Sve je moguće.

Uopće se ne čudim Agnes.

Ni njoj ni njezinoj kombinaciji s maskom djevice. Odavno me je navikla na vjerovanje da je čak i nemoguće moguće.

I susjed Dragec, prirodno inteligentan čovjek, davno je to bilo, pripomogao je takvu razmišljanju. Ispričao mi je šaljivu no vrlo ozbiljnu pričicu, više životnu nego anegdotalnu, o dva božja namjesnika – mladog popa i župnika. Mladi popo je, kazuje tako pričica, pitao monsinjora župnika da kako to da se pravoslavni *sveštenici* mogu ženiti, mogu imati djecu i obitelj, kako to da nama katolicima zabrana, nekakav celibat to ne dozvoljava. Hoćemo li ikad doživjeti taj dan da se taj celibat, ta zabrana ukine? Ne znam – teško, rekao je stari župnik, monsinjor. Ne vjerujem da ćemo mi, vi i ja, to doživjeti. Možda tek naša djeca.

Agnes me zabrinuto promatrala. Da je riješim zabrinutosti predložio sam joj skromnu šetnju do crkvice Svetoga duha, na vrhu brdašca, nekih tri-četiri kilometra seoskoga puta. Odbila je, jer da će navodno opet doći nova komisija iz urbanističkog odjela.

„Jedva čekam da ih vidim“, bila je vidljivo nabrušena.

„Možda bi poslije posjeta Svetom duhu dobila neku drugu, spasonosnu ideju za spas našeg obitavališta“, primijetio sam.

„Ma, tvoj prijedlog je, dragi Mariofile, moram reći – *piz... dim*! Oprosti, nema to blage veze s crkvicom. U svete stvari ne

diram, znaš vrlo dobro:“

„Onda ću sam, možda se meni ukaže kakva spasonosna misao.“

„Samo izvoli. Bivši ministranti mogli bi imati poseban popust u svojim molbama, ja – stara grešnica – mogu računati na roštiljanje u paklu, ništa drugo.“ Za neravan, vododerinom razrovan put do crkvice trebala bi, dobro bi došla, prikladna obuća.

U ostavi skvoterske zgrade našao sam odbačene planinarske cipele, doduše bez žniranaca. Nema veze, pomislio sam, glavno da paše broj. Broj cipela uopće nije odgovarao, veći za barem dva broja, snašao sam se i u mjesto gdje bi trebali biti nožni prsti natiskao novinski papir, i bilo je dobro. Pri samom vrhu, tik do crkvice otpočinuo sam, čemu žuriti. Da bar malo odmorim trudne noge, izuo sam teške planinarske cokule, nalegnuo se na ogroman panj i uperio pogled u crkveni tornjić. Pas, sigurno pas lutalica, iskoristio je trenutak moje opuštenosti, ukrao moju planinarsku cokulu i odmaglio.

„Hej, nemoj to raditi! To je moje! Vrati to!“, bio sam molećiv. Stari kudronja, lutalica, nasmijao se, mislim da se nasmijao, i ponosno, uzdignutim repom u znak pozdrava, s cipelom nestao. Htio sam opsovati i kudronju i život, odustao sam, pred ulazom u crkvicu zaključio sam da ne bi bilo primjereno. S jednom cokulom na nozi, s drugom bosonog, pri prvom oltariću pomolio sam se za sve ljude, prijatelje i neprijatelje, čak i za naše obitavalište, predano zazivajući u molitvi spas za naše beskućničke duše i oprost za mafiju na vlasti. Oprosti im, Bože, jer oni ne znaju što rade – šaptao sam staru spasonosnu formulu.

Kako se vratiti, kako doći do obitavališta, s cokulom na lijevoj nozi, desna bosa, kako sad, put obiluje većim i manjim oštrim kamenovima? Ispočetka, dok su noge bile odmorne, još kako-tako, kasnije nikako da se suzdržim.

Psovao sam žustro i glasno, oponašajući Agnesin psovački repertoar.

Na ovećem kamenu sjeo sam i otpočinuo.

Nemalo sam se iznenadio kad uz gromadu kamena kudronja, sjedi. Gleda me, samilosno. Do njega moja cokula.

„Kudro, što se dogodilo? Ne valja, ha?“ Kudronja je šutio. S cipele se cijedila pasja slina. Ah, da, shvatio sam, stara cokulna koža nije ono što je bila kad je prvi put gazila planinske prijevoje, ostarilo se, zar ne, sad smo – željezo, dabome.“ Na lijevu nogu navukao sam tu poluoglodanu cokuletinu, zahvalio Svevišnjem i krenuo.

Kao da se oduvijek znamo – i kudronja za mnom.

Priča osamnaesta – monstranca

Ne znam zašto je bilo kako je bilo, ali bilo je. Ne znam ni zašto je sada ovako kako jest, iako sam svjestan da jest kako jest. Mislim da bi i to, kad bi netko umio, trebalo zabilježiti.

On, koji je na đubrištu sadio duhan, bio je moj otac, Ivan. Starinsko gunđalo. Prema materi i meni. Danas, sada, mislim da je bilo tako, onda o tom ni mater ni ja nismo razmišljali. O čemu smo razmišljali? Možda o đubrištu?

Na našem đubrištu – od dviju krava i dviju svinja – na rubovima je ljeti, čak i pred jesen, iznicalo lijepo cvijeće. Onda nisam znao, danas o tom mislim drukčije, kako i cvijeće može biti lijepo, iznimno lijepo, čak i na hrpetini govana. Bilo je to nekad, danas cvijeća nema, ali ima govana, posvud, ne samo na đubrištu. Danas ni ljudi nema, mlado razbježalo se, nema živadi ni stoke, pokoji pas lutalica.

Umire se sporo ali sigurno.

„Mariofile, što si se zamislio! Ubit će te filozofiranje! Ostavi se toga.“ U kutu, skutren, znatiželjno nas je promatrao kudronja. Oči, bože, opet oči, gledale nas molećivo.

„Jebote, otkud pas? Otkud ovaj pas? Stalno nekog vraga dovlačiš!“, tražeći odgovor pitala je Agnes.

„Možda se netko od nas okotio i taji“, javio se Marek.

„Reko sam da je to onaj pas koji mi je ukrao cokulu, reko sam?! Uostalom …pitajte…“

„Ništa nisi rekao. Možda si sanjao, ali rekao nisi ništa. Znano je – voliš izmišljati. I koga da pitamo, koga? Njega?“, opet se javila Agnes i pokazala na kudronju. Svojim intervencijama, glupim upadicama, zbunili me, ni sam nisam bio siguran je li bilo onako kako mislim da je bilo, ili uopće nije bilo tako, ili uopće ništa bilo nije.

„Znate što“, smislio sam, „ ne vjerujete da mi je ovaj kudronja najprije ukrao a onda vratio cipelu, tako da ne znam hoćete li, možete li vjerovati ovo što ću vam sada reći. Kad mi je crkvenjak otvorio crkvene dveri Svetoga duha odmah sam opazio da pred glavnim oltarom nema monstrance. I začudio se…“

„Što je to monstranca?“, upitao je mladac skvoter.

„Mladiću, monstranca ti je ona posudica u kojoj se čuvaju hostije“, Beatriče mu je pokušala objasniti.

„Znači, posudica za klopu, kaj ne. I tko ju je maznuo? Možda ju je taj, kako veliš, Duh sveti spremio na sigurno, baš zato da ju netko ne mazne. Kak to da crkvenjak nije primijetio?“, mladac je bio uporan.

„Prvo, monstranca nije posudica za klopu, drugo, crkvenjak je otišao dočim mi je otvorio. Ako ne vjerujete – osvjedočite se!“ Beatriče, koja je obožavala sakralije, predložila je da se najprije ide pogledati, možda je još nešto nestalo, a onda da se javi policiji.

„Ja se slažem. Idemo odmah“, rekao je mladac skvoter. I drugi su prihvatili Beatričin prijedlog. Za najviše dva sata lagana hoda – vratit će se, pomislio sam

„Ja neću“, rekao je doktor Škvodro, „put do crkvice uzbrdo je, a ja star, nisam za planinarenje.“

Nisu prošla ni dva sata, jedva sat i pol, društvance se vratilo.

„Mariofile, Dock Duck, Mariofile!“, čula se vika izvana, „Monstranca je na mjestu! Nitko je nije ukrao“, objašnjavale su uglas Beatriče i Agnes.

„Nitko je nije maznuo, nije“, pojasnio je mladac skvoter. Škvodro me pogledao, onako iskosa, i namignuo mi.

„Eto vidite! Ako je ovaj kudronja mogao Mariofilu vratiti cokulu, tako je i lopov, možda se pokajavši, vratio monstrancu na staro mjesto pred oltarom. Je li tako?“

„Moguće je, moguće. Mariofile moj, jel da je puno toga moguće?“, rekla je Agnes, samo što nije prasnula u smijeh. Mislim, siguran sam da joj je sve bilo jasno.

„Moguće je, moguće. Kako da ne.“

Kudronja me i dalje zagonetno promatrao, htio se staviti u moju obranu, osjećao sam da hoće, ali kako, kojim jezikom da ga svjetina razumije, onda je zacvilio. Razumiju li ljudi cvilež?

Iz posude na staru štednjaku – miris variva!

„Tko je donio? Jel to varivo? Po mirisu to bi trebalo biti varivo“, pitao sam. Više zato da skrenem temu.

„Varivo, varivo. Grah-varivo, ako inzistiraš“, oglasio se Marek, „bilo je grah-varivo, ako ga još ima, još su neki nanjušili miris. Pas, pas, pas, e da! Ne mora mu nitko servirati, on može direkt iz posude. A poklopac? Nema problema. Ako zna požderati jelo iz lončine, siguran sam da zna poslije gozbe staviti poklopac na lonac. Tobože, nema on pojma o čem se radi!“

„Ja nisam jeo, Nanjušio jesam, ali jeo nisam. Nije pristojno sam sebe ponuditi kad te nitko ne nudi, je li tako?“, vrlo učtivo, s poznavanjem dobrog ponašanja javio se doktor Škvodro.

„Ni ja nisam jeo“, rekao je Milo.

„Ni ja nisam okusila“, rekla je Beatriče.

„Jebeš bonton kad si gladan. Ja sam ga sredila, pa što?!“, dometnula je Agnes.

„No, konačno da čujem tko je donio ovo grah-varivo?

„Tko ga je donio? Dostavila ga je gospođa Filo, tvoja prijateljica iz zgrade preko, jebem joj mater, da znaš, Naravno – pitala je za tebe! A ja joj rekla vaš Mariofil je umro, još prekjučer, kako ne znate. Kad šeće gore-dolje kraj vaše zgrade, to vam ne promakne, a kad umre to vam promakne. E, nije lijepo, nije lijepo. Tako ja njoj.“

„Agnes, to je bezobrazno. I nekulturno“, prosvjedovao sam.

„A tako je li? Kad se šetuckaš pred njenim ulazom, kad očekuješ hoće li se pojaviti da se očima sav staviš među njene noge – je li to kulturno Znam te, lijo stara!?“

„Hoćete prestati, vas dvoje! Koje li gluposti? U vašim

godinama, baš glupo?“, ljutio će Beatriče.

„Godine ili negodine, nije važno. Ljubav nema granica! Kad se dvoje voli, štošta je dopušteno“, javio se Milo. Bio sam ljut, strašno ljut.

„Ja nikoga ne volim, nikoga!“, valjda sam vikao jer mi je Marek sugerirao da se smirim.

„Ni ja nikoga ne volim!“, rekla je Agnes.

„Eto, vidite“, oglasio se doktor Škvodro, „točno je rekao Milo. Ljubav nema granica, Sve je ovo, ova svađica, sve je to zbog ljubavi.“

„Ma kako da ne“, javila se Agnes, „Možda ti i jesi doktor za mozak, ali nisi doktor za srce.“

„No dobro! Nemoj zamjeriti – ja tako! Samo da se zna: ima stalna veza između srca i mozga. Razum i osjećaji nisu stalno u dobrim odnosima. Toliko od Škvodre.“

„Ja nemam srca, ja…ništa nemam. Mene nitko ne voli“, izletilo mi, baš sam se uzrujao, skoro da zajecam.

„Mariofile, nemoj srati, molim te! Svi te volimo. Jesi malo ludast – točno je, ali svi te volimo. Je li tako, ljudi?“, Agnes se obratila prisutnima.

„Nije istina“, iz dna prostorije podviknuo je mladac skvoter, „ja ga ne volim. Baš mi je bezveze. Neki dan me ošamario. Iz čista mira. Samo sam rekao da naša draga Agnes ima lijepe noge.“

Priča devetnaesta – akupunktura

Jednog jutra, jutra punog magle, u prostoriji koju smo zvali moderno umiralište, osim Kudronje i mene svi se razmiljeli. Kud koji. Neki lunjanjem gradom, neki po pučkim kuhinjama, neki po crkvama, neki vozikajući se tramvajima – u njima je uglavnom toplo, neki po tržnicama, na kojima se od hrane uglavnom toliko reklamirane veganske štošta od odbačenoga nađe.

Kudronja je, netremice me motreći, meni bosonogom pred nos donio one teške, iznošene planinarske cokule. Ne trebam, danas nećemo nikamo, zahvalio sam mu, nije mi nekako dobro, glavobolja – znaš. Još me neko vrijeme s nevjericom promatrao, na koncu ih je vratio na mjesto s kojeg ih je donio. Kako pametan pas, sve razumije, pomislio sam! Nesnosna glavobolja nije prestajala, još se na mahove pojačavala, urlao sam od bolova. Kudro je očito shvatio o čem se radi, njegova masaža jezikom po mom tjemenu trenutačno je pomogla, ali ne zadugo.

Nesnosna bol opet se vratila.

Kudro se uspaničio i počeo tužno zavijati.

Uto se vratili doktor Škvodro i Agnes. Lijepo sam vam neki dan rekao da se ne treba šaliti. U pitanju su režnjevi mozga, siguran sam. Bar jedan je bolestan. A imam toliko divnih prijatelja, vrsnih lobotomičara.

„Neću da mi kopaju po glavi, možda će se smiriti“, rekao sam. Nisam siguran jesam li ja to rekao ili Kudro. Hvatala me nesvjestica. Kudro je cvilio.

„Doktore, a da pozovem Hitnu?“, javila se Agnes.

„Imam prijatelja u Hitnoj, a znam i šofera. Neće oni odmah, zna se kako to može potrajati. A susjeda Filo? Ona ima auto. Bilo bi brže.“

„Ni misliti – pa makar odapeo!“, odbrusila je Agnes.

„Što se mene tiče…radite kako vam volja. Ipak, molim, nemojte tjerati mak na konac. Čovjek je u polunesvijesti, ne vidite?“

„Ma nije, ma kakvi u nesvijesti. On samo spava. Mariofile, jel tako?“

Osobnom inicijativom Škvodro je nazvao prijatelja u Hitnoj. Začudo, da ne povjeruješ, Hitna je začas stigla. Da li zbog straha ili zbog nečeg drugog bolna glavobolja naglo je prestala, kao da je nikad nije ni bilo. Može bilo kamo i bilo gdje samo ne na lobotomiju! vapio sam. S mladim liječnikom u kolima Hitne Škodro je potiho razgovarao, nisam mogao razabrati što razgovaraju, Agnes je slušala i tu i tamo kimnula glavom u znak potvrde.

„Sve može, samo ne na lobotomiju!“, opet sam zavapio. Šofer se nasmijao. Agnes ozbiljna, Škodro također.

„Nećemo, nećemo“, rekao je doktor Škvodro. „A ne tamo“, obratio se šoferu, „to je puno dulji put.“

„A kud vi zapravo oćete?“

„U Novu. U Novu hoćemo.“

„Koju novu, nema nove, sve su stare.“

„U novu Ambulantu boli, niste čuli?“

„Aha. A tako, kaj ne velite“, šofer se počeškao iza uha. Opet me hvatala nesvjestica. Bol nije popuštala. Ležeći na boku jednim okom zapazio sam da šofer ima stravično velike brčine. Ili mi se pričinilo.

„A gdje je Kudronja?“, pitao sam.

„Otkud te sad spopao Kudronja? Ovo su kola Hitne, nismo doma, Mariofile!“

„Ja bi reko da on nas zajebaje“, oglasio se šofer.

„Ma kakvi, ma nije! Gospon šofer dajte malo potegnite! Gubimo čovjeka, ne vidite?“, mislim da je Agnes jedva čujno zajecala.

„Ne gubimo ga. Pa on je tu. Nije njemu ništ. On nas samo zajebaje.“

U Ambulanti boli vrlo malo ljudi, tek nekoliko u čekaonici. Doktorice, jedna mlađa, druga starija – toliko sam još vidio, nešto su šaputale kad im je doktor Škvodro vrlo uznosito objašnjavao moje stanje.

„Prije postupka mislim da bi trebalo rezonanciju“, rekla je mlađa obraćajući se starijoj.

„Svakako, svakako.“

Poslije rezonancije, gledajući u nalaz, opet su nešto komentirale s doktorom Škodrom. Znači, blaga anestezija, rekla je ona mlađa. Svakako, svakako, starija doktorica vrlo ležerno je potvrdila.

„Samo ne lobotomiju!“, opet sam moleći zavapio. Blaga anestezija, istini za volju baš i nije bila blaga, djelovala je brzo. Nakon nepunih pola sata doktorice me zamoliše da pogledam u ekran iznad moje glave. Uperio sam pogled i – skoro da opet padnem u nesvijest. Iz ekrana ponad moje glave promatrala me nečija glava, po licu, iznad očiju, po čelu, iza oba uha, vjerujem i po tjemenu – stravično izbodena iglama, bolje reći – iglicama, jedna do druge.

„Nemojte se bojati! Sve je prošlo u najboljem redu. To je vaša glava. Akupunktura. Najnovija metoda uklanjanja boli.“

„A ove igle? Oće ostati? Oćete ih skinuti?“

„O, svakako, svakako. Terapija traje oko pola sata. Ipak, morat ćete ostati ovdje pet-šest dana pa ćemo vidjeti nakon pet-šest terapija koliko smo napredovali ili ćete svaki dan dolaziti, što je lošija varijanta“, rekla je starija doktorica, specijalistica anesteziologije i reanimatologije.

„Doktorice, oprostite, neće biti lobotomije?“

„Ma kakve lobotomije? Rezonancija je pokazala da je mozak plus-minus O.K. Mala upala desnog režnja, ali i to ćemo brzo sanirati. Kranijalni dijelovi O.K., ovojnica mozga O.K., likvor

O.K. Tko vas tjera na tu vražju lobotomiju? Tko vam je to rekao?“

„Jedan doktor“,u tom sam času opazio da je doktor Škvodro stavio prst na usta, znak da ušutim.

„Da nije možda kolega Škvodro?“

„Ma kakvi! Gdje bi on. To je bio jedan drugi doktor. Doktorice, ja bi ipak radije dolazio svaki dan, znate…“

„O.K., O.K.“

„Ne, ne“, Agnes se ubacila, „doktorice oprostite! Koliko ga poznam, a poznam ga dugo, on je, kako da kažem, još uvijek smotan, nije pri sebi, bolje da vam je pred očima. Neka on samo bude ovdje. Jedino, neugodno mi je reći, možda problem s prijevozom.“

„O.K. Kako hoćete. Problem s prijevozom lako ćemo riješiti. Kolega Škvodro vi samo nazovite, O.K. Problema nema.“

„O.K. Problema nema“, Škvodro je ponovio.

Na povratku, pred *našom* zgradom opći metež. Beatriče, Milo, Marek i nekoliko skvotera uskomešalo se i vikalo pred policijom.

„Koja gužva, ljudi“, zabrinuo se naš šofer Hitne, „ja bi reko da će dijelit pendreke!“

„Što je? Što se dogodilo?“, najbližeg policajca pitala je Agnes.

„Glupost! Dogodila se glupost! Okolni stanari nazvali su da ovdje, na broju 22“, policajac je pokazao na *našu* zgradu, „netko kolje, tako su rekli, da netko kolje psa. Evo, zar ne čujete, još se dere. Mi došli, pas, neka neugledna beštija nikako da prestane zavijati. E, još da je zavijanje!? To je urlanje i cvilež, zbilja ko da ga kolju. Htjeli smo ga ubiti, a onda se umiješali ovi“, policajac je prstom pokazao na Beatriče, Mareka i ostale.

„Gospon policajac, to je moj pas. Nije on beštija, on je Kudronja“, htio sam objasniti, iako sam bio siguran da će se stvar još više zakomplicirati.

„E, kad je tako, onda će biti samo kazna. Pišem prijavu, jasno?“

„Piši!“

„Možeš da se žališ“, odrješit je bio policajac.

„Gospon“, javila se Agnes,“to je naš pas. Morali smo u bolnicu, hitno. Došla je Hitna, morali smo hitno. Evo vam svjedoka. Pas ne smije u bolnicu, jasno.“

„Vjerujem ja vami. I ja idem u bolnicu kad moram.“

„A imate psa? Kud s njim.“

„Nemam psa. Imam ženu. Ali ona ne laje“, policajac je, što se ne bi očekivalo, pokazao smisao za šalu. „Neka vam bude ovi put, ali sljedeći…“

Unutra Kudronja me dočekao tako veselo da sam se vrlo rastužio. Oblizao me od glave do pete, usput mijenjao registar umiljata javljanja. Kudro, Kudro, čemu takva zabrinutost? Vidiš, vratio sam se, nisam te napustio!

„Istina! Samo mene napušta, pa se vrati“, Agnes mu se obratila. Kao, tobože prečuo sam što je rekla, iskoristio priliku i društvancu objasnio što se ustvari dogodilo. „Po cijelom tijelu, pogotovo po glavi pozabijalo mi igle. Akupunktura. Najnovija metodologija. Protiv svih vrsta bolova. Sve sam mogao gledati na ekranu. To vam je tehnika!“

„Imaš sreću da si ćelav“, podbadanjem javio se Marek.

„Koju sreću? Ćelav?“, pitao je Milo.

„Mogao je, ne bilo mu dosadno, prebrojiti sve igle do jedne“, opet Marek. Kudro se naglo okrenuo, oštro na Mareka zalajao, usput me po glavi ošinuo repom.

Doktor Škvodro šutio je. I ja sam imao psa, bio je to rijetko pametan pas, rekao je. Na krevetu je spavao s mojom pokojnom ženom. A ja na fotelji. Podletio je pod kamion i skončao na licu mjesta. Ako ćete vjerovati, plakao sam za njim.

„Kako dirljiva priča! Tko bi rekao? Hm, a ono pas“,

komentirao je Milo.

„A žena? Vaša pokojna žena? Jeste za njom…kad je umrla?“, opet Marek.

„Ne, nisam. Imala je rak debelog crijeva. Umirala je dugo i u strašnim bolovima. Bog joj se smilovao. Nisam plakao, nisam. Pas je plakao, sjećam se vrlo dobro.“

„Kako dirljiva priča! Eto što ti je život! Dobiješ rak – i gotovo. Podletiš pod kamion – i gotovo“, opet se javio Milo. Doktor Skvoter se zamislio. Od mladih skvotera ni traga.

Agnes i Beatriče čavrljale su.

Kudronja se smješkao. Zna li se pas smješkati? Ako mene pitate – zna, itekako zna!

Priča dvadeseta – umjetnička fotografija

Predložio sam Beatriči, još uvijek je trajalo – oduljilo se *bablje ljeto* – da izložbu svojih umjetničkih fotografija ksimsa oli atula, možda i izložbu fotografija sa zajedničkih landranja putovima pokojne Marice Flisk, napravi na otvorenom, ispred naše zgrade. Agnes, Milo, Škvodro i Marek također se s mojim prijedlogom složili.

Marek je, cijuknuvši kao miš, čujno pokazivao oduševljenje.

Činila se nezainteresiranom, Beatričino se čelo ipak naboralo.

„Ne znam baš“, ponovila je, „a što bude li kiša*? Bablje ljeto*, sve je to u redu, ali može iznenadna kiša, ne mora kiša može iznenadna oluja i – što onda? Sve će propasti! I fotografije i okviri, okviri su skupi, a nije da bi mi bilo drago da i moje, ne tuđe nego baš moje, fotografije nastradaju i propadnu. Osim toga, ni okvira još nemam, prerano je o tom.“

„Lako ćemo s okvirima, imam mnogo poznatih, osobito ljubitelja umjetnosti, oni će financirati i siguran sam da će im biti drago.

„Mariofile, ti ćeš organizirati svoje medijske snobove“, javila se Agnes.

„Hoću, hoću, još imam dobrih starih poznanstava i veza.“

Drugi tjedan, vremenske prognoze i dalje su nam išle naruku, usred tjedna, moj znanac, likovni kritičar, doduše amater, pred doista mnoštvom ljudi uz uznosito slovo – u sedamnaest sati, sunce je bilo visoko – otvorio je izložbu.

Došlo je fotoreportera, škljocalo se i snimalo s različitih rakursa. Pitao sam za koga rade, rekli su da rade za lokalne medije i nisu sigurni hoće li eventualno išta u lokalnim glasilima biti objavljeno. Znate kako je, prolaze gole fufice, senzacije… tabloidni

tračevi…kultura…fuj! , rekli su uglas. Sve kao i prije, mislio sam. Zapravo shvatio.

„Bez brige“, rekao sam, „to je moj posao, bit će objavljeno, najbolje snimke uz popratnu noticu sigurno će biti objavljene, moj je prijatelj na desku *bog i batina*.“

Tek sada, kad su bile ovako istaknute, Beatričine umjetničke fotografije, osobito one atula, doista su zasjale punim sjajem. Čak i one njezine kokile, sjetio sam se da mi je pričala kako ih je davno snimila u sisačkoj željezari, djelovale su živo, moglo se bez ikakva napora doživjeti ono u njima tek naliveno žitko željezo.

Nekoliko medijskih fotografa inzistiralo je da se autorica, naša draga Beatriče, uslika uz njih. Gospodin s uglađenim i njegovanim brčićima raspitivao se je li izložba prodajnog karaktera jer da je iznenađen upravo tim kokilama, kupio bi nekoliko izložaka atula, novac nije u pitanju, objašnjavao je.

Beatriče je, bilo je vidljivo, blistala od sreće.

Unatoč galami, unatoč prometnoj halabuci, čulo se kad je bradatom mladiću pred jednom fotografijom pustog ličkog krajolika objašnjavala nakanu koja joj se nametala prije svakog snimanja.

„Meni je, znate, oduvijek želja bila da u fotografiji zadržim onaj doživljajni timbar koji spaja ono naoko nespojivo, oduvijek sam voljela drske provokacije, osobito one skrivene, pritajene, na primjer one u mrtvoj prirodi, koje tek neki s posebnim darom mogu vidjeti i osjetiti. Vizualno“, govorila je Beatriče, „ima u sebi nešto što je metafizično, i to je ono što me je uvijek na poseban način privlačilo, naime da tu metafizičnost kamerom ovjekovječim na način da ona izvan svog prirodnog obitavališta nadraste vlastitu stvarnost.“

Mladac novinar od oduševljenja je poskakivao.

„Polako mladiću, polako“, rekla je Beatriče, „nije dobro uzbuđivati se. Znate, to može biti kobno, ja najbolje znam.“

Gospodin s njegovanim brčićima opet mi je pristupio. Bojažljivo, bio je dojam. I opet je ponovio svoju želju.

Pozvao sam Beatriče, njegovu ponudu, koja i nije bila bezazlena, odmah je odbila.

„Ja, barem ja, ne prodajem svoju djecu. Sve ovo što vidite moja su djeca.“

„To iznimno poštujem, ipak…ne mislim – od ovih koje su mi posebno ušle u srce i dušu – da bi ih preprodavao, sačuvaj bože, bile bi kod nas na posebnom, istaknutom mjestu. Meni ove dvije-tri neobične su, neću reći u svom fahu antologijske, ali moja žena, moja Elza – koja je slikarica i koja zna što je posebno dobro a što je najobičnija mazarija ili plitka foto-snimka – prišapnula mi je da bi baš te tri, kad je nitko ne bi otkrio, bila kadra otuđiti, ukrasti.“

„To, ovo zadnje što od vas čujem, gospodine moj, najveći je kompliment koji sam uopće dosad dobila. Ako je tako, ako baš navaljujete, jednu od tri koje vam se dopadaju voljna sam vam pokloniti, ne prodati nego pokloniti.“

„To ne, to nikako ne! Elza“, obratio se gospođi pod ogromnim šeširom, „ovo je moja žena, a ovo gospođa umjetnica“, rekao je, činilo se prestrašeno.

„Elza.“

„Beatriče.“

„Neobično ime. Dragi, koje si odabrao, baš me zanima? Ja sam tri, onu mističnu s oltarićem, onu s gorskim izvorom i onu jedni s očaravajućim ksimsom. Ova druga doista me je frapirala. Izvor na njoj zaustavljen, ali ipak teče, teče… Neobična mi je i ona s križem, ona sa slovima INRI, ali sam odustala, ti si ateist, ne?“

„Odabrao sam i ja neke, očarale su me one s kokilom, ali…“

„Ali što?“

„Ali umjetnica svoje umjetničke fotografije ne prodaje.“

„Svoju djecu, a ovo jesu moja djeca, ne prodajem“, rekla je Beatriče.

Gospođa Elza pridigla je svoju ljetnu haljinu, možda zato se zapaze skupocjene cipele.

„Dragi, a ja mislila da nema toga što se ne bi moglo kupiti“, rekla je obraćajući se gospodinu s njegovanim brčićima. Mužu?

„Ima, ima. Vidiš.“

„Jesi ponudio pravu cijenu, ha? Nema toga što se ne bi moglo kupiti.“

„Ne prodajem svoju djecu. Ovo su moja djeca“, opet je ponovila Beatriče. Gospođa Elza i gospodin vidljivo razočarani protestno se okrenuli i otišli.

„Što se tu može. Tako je kako je“, Beatriče je ponosno podigla glavu.

S prijateljem s deska i s nekim ljudima iz glasila dogovorio sam da se zauzmu, bude li se o izložbi pisalo, da se tekst objavi što prije, dok su ljudi obuzeti onim što su vidjeli, dok su dojmovi svježi.

„A jeste sigurni da će se uopće pisati? Mnogi pišu, čak interesantno i dobro, a ipak sve, gotovo sve, završava u košu.“ Znao sam za to, kako ne bih znao, imam dovoljno osobnoga iskustva.

„Nadam se da će ovaj put biti drukčije.“

„Možda, možda“, rekao je novinar sa strane, koji je cijelo vrijeme šutio i ponešto bilježio u svoj notesić.

Sunce je zalazilo i mi smo – doktor Škvodro, Milo, Marek, Agnes, Beatriče i ja – panoe s umjetničkim fotografijama, njih tridesetak, od kojih su neki bili pogolemi, odnosili u posebnu prostoriju *naše* zgrade. Da nam pomognu, ponudilo se nekoliko mladih skvotera, zahvalili smo, možemo sami, rekli smo. Kad smo s prijenosom panoa završili, doktor Škvodro pozvao nas je na piće u vrlo uređen susjedni bistro. Iznosili smo, možda preuzbuđeno, svoje dojmove s izložbe. Na izložbi je bilo doista mnogo ljudi, od mladaca do starijih, od elite do odrpanaca, od fotoreportera i novinara do iznenađujuće puno snimatelja. Pijuckali smo kave, sokove, ja – kao obično – neizbježni burbon. Tiho smo pjevušili. Možda bismo i glasno, ali nas je vlasnik upozorio i zamolio da se u njegovu bistrou ne pjeva, pogotovo ne pjeva bučno. Beatriče i Agnes, osobito njih dvije, vidno se, ipak ne pretjerano, raspojasale.

Agnes je, ona tako kad se razveseli, pokretima ruku i nogu započela sa svojom performerskom umješnošću. Na naše iznenađenje pridružio joj se i vlasnik bistroa, potom i Marek. Vlasnik je bio tolerantan, zadržali smo se u bistrou dokasno.

Drugi dan, već izujtra pokupovali smo sve tiskovine. Nigdje ni slova.

„Bagra!“, komentirala je Agnes.

„To bi bilo prerano, treba tri-četiri dana. To vam je tako, imam iskustvo“, nastojao sam ublažiti stvar. Iako sam i sam bio ozlojeđen medijskim ponašanjem.

Četvrti dan u avangardističkim novinama, kupili smo i sva druga novinska glasila, u rubrici Kulture osvanuo je oveći prikaz izložbe, s posebnim osvrtom na intervju s autoricom umjetničkih fotografija, gospođom Beatriče Badalo. Odmah su me šokirale dvije stvari, prva, da je Beatriče prezimenom Badalo, kako je u tekstu navedeno, i drugo, da je dala intervju. Ona treća stvar s potpisom Emte Be mene uopće nije iznenadila. Svi smo naime – ne baš svakodnevno, ali ipak – gutali tekstove potpisane Emte Be, opake eseje, zagonetne najobičnije trivijalnosti iz običnog, osobito političkog života, tekstove pune aluzija, pa i iluzija o svemu i svačemu, najviše o nama samima.

U tekstu i ntervjuu o Beatričinoj izložbi umjetničke fotografije, o umjetnici Beatriče Badalo (?), već istaknuto u uvodu, nečem kao *lied*, pisalo je o koincidenciji različitih foto-kadrova. Sinergija, istaknuto je, koja među njima vlada, drži na okupu naoko dijametralno sukobljene teme, naoko drži. Međutim, pisac teksta misli, da se ta, nazovi kakofonija autoričina umjetničkog izraza nužno mora promatrati kao sukob metaprostora, stvarnog i nestvarnog. Iako se na fotografijama, piše dalje, donose eksterijerni podaci, od kojih mnogih nema ili ih doskora biti neće, ono što se nameće kao stalnost jest neumoljivost nestajanja zbilje, nestajanje pred našim očima. Odavna probodeni smo, teško je reći tko će se eventualno spasiti – to bi bila, iz autoričina intervjua, osnovna njezina misao, poruka i zabrinutost.

Bez daha gutali smo slova s potpisom Emte Be.

„Da mi je samo znati, tko je taj Emte Be. Pseudonim, možda. Mariofile znaš ti?“

„Otkud ja, zaboga.“

„Zašto ti nisi nikad pisao takve pametne tekstove, je li?“, opet Agnes.

„Da znam, pisao bi. Moje mogućnosti su skromne, male.“

Nitko, ama baš nitko, čak ni Agnes, ni u primisli nije imao da često, u gluho doba noći kad se blaženim snom spava ima čovjek koji na starom Remingtonu slaže slovo do slova kako bi smirio svoja sukobljena razmišljanja i ta slova, te misli objavljuje u mnogim tiskovinama. Pseudonim Emte Be, što je kratica od M. B., zaštićeni je pseudonim. A konto? Zaboga, i njega sam strogo zaštitio.

Priča dvadeset i prva – konačno?!

Znanci iz jednog od mnogih ureda gradskih vlasti dojavili mi da će *našu* i skvotersku zgradu ipak sravniti sa zemljom. Prva osoba kojoj sam vijest prenio bila je Agnes. Nije istina, rekla je ona, iz pouzdanih izvora koji su sigurno bolji od tvojih rečeno mi je da je upravo, a bilo je to prije nepuna dva dana, odgoda rušenja produžena na još dva mjeseca. Ako je istina, a vjerujem da je istina, onda će odgoda vrijediti ne samo dva mjeseca nego do daljnjega jer će za nepuna dva-tri mjeseca zima biti u punoj formi, zar ne, i tko bi, ma bili i supertrutovi iz gradske vlasti, bio tako lud da se usred zime bavi građevinskim radovima. Odgoda je sigurna, sto posto sigurna, a hoće li je ikada i biti, e to ćemo vidjeti.

„Bez obzira na tvoje informacije, pa i moje, kad-tad zgrada će biti srušena, kad-tad napravit će ovdje zelenu površinu, ili će napraviti produženje i proširenje prometnice, ili će, ako ovo što kažem padne u vodu, ovu atraktivnu lokaciju nekom politički podobnom tajkunu prodati za debele pare. A to se već sutra može dogoditi. Mito i korupcija, draga moja, to ti je život, a ne neke posrane zelene akcije! Zato sam predložio što sam predložio!“

„Ooo, baš vas je lijepo slušati! Sitna svađica ili oštrija diskusijica, ha! Tako se to radi, mili moji! A o čemu se radi ako se smije znati?“, Marek je iskoristio priliku i prislonio uho tik do Agnesine glave.

„Ma, ni jedno ni drugo. Ova zgrada… o njoj razgovaramo, samo razgovaramo. Da će je srušiti ili je do daljnjega ili nikad neće srušiti. O tom smo razgovarali.“

„Bezveze. A ja čuo, dugo se o tom… da je zgrada odavno prodana, čeka se pogodan trenutak da se stvar „*legalno“* privede kraju. Zato bi bilo daleko bolje da se prihvati ono što je Dock Duck predložio, nego se baviti glupostima.“

„Da mi je samo znati“, uključila se Agnes, „tko bi bio tako

lud - a da ste svi ludi uopće se ne čudim – pa da se upusti u temeljitu obnovu stare kuće… krov koji prokišnjava, prozori slupani, štakori koji orgijaju. Osim toga, ona je u predgrađu, u najgorem dijelu predgrađa, i to još na osami. A nema ni vode ni struje. Na kraju krajeva otkud novac?“

„Uopće nije tako, Agnes“, nisam mogao otrpjeti, „kuća je stara, točno, prozori su čitavi, ima i struju i vodu, struja je doduše isključena ali to se može srediti, to što malo prokišnjava… lako s tim, dva-tri crijepa… i gotovo. Malo teže bi moglo biti sa štakorima, ali se i to da riješiti.“

„Kako da ne? Okrenemo ih na gradelama?“, Agnes je postala zajedljiva.

„Zašto ne! Ideja s gradelama uopće nije loša“, javio se Marek.

„Kako na cijelu stvar gledaju drugi – Škvodro, Milo, Beatriče? Znaju išta o tome ili misliš da znaju a zapravo nemaju pojma. Na koncu, i što će biti s tvojim obožavanim Kudronjom?“, opet je progovorila Agnes.

„Svi znaju. Znaju i skvoteri. Zna i Kudronja.“

„No krasno! Još ćemo i o njima brigu voditi. Njima je, većini sigurno, sve ovo produžena vikend-terapija, pustolovina, mnogi – sinovi bogatih - imaju toliko para da ne znaju kud s njima.“

„A Raspopova djeca? Nećemo ih valjda ostaviti na cjedilu?“, javio se Marek.

„S njima nemamo ništa. Pa nismo ih mi napravili! Ona su pod skrbništvom“, objasnila je Agnes.

Milo, doktor Škvodro i Beatriče šutjeli su. Beatriče je, da nam skrene pozornost s teme, pokazala neke svoje najnovije snimke s izložbe. Pogledali smo ih i pohvalili. Na jednoj od njih, zahvaćenoj u totalu, upiljio sam pogled u *an face* snimljeno lice. Da, to je on!

Sjetio sam se što mi je nedavno, zapravo na samoj izložbi Beatričinih radova rekla susjeda Filo.

„Sused“, prišapnula mi je, „ono, vidite, ono je gospodin Novak. Bio je gospodin dok je bio urednik novina. Mislio je, bezveznjak, da će ga politika avansirati, kad tamo – politika ga je pojela.“

„Znate ga vi, susjeda?“

„Kako ne! Radila sam u korekturi u vrijeme dok je on gazdovao i poslije njega sve do umirovljenja. Tu i tamo se vidimo, slobodan je, nema posla, riječ-dvije, popijemo kavu, i tako. Često vas spominje. Uvijek me iznova pita, ne znam zašto, da li sad, kad imam vremena na bacanje, da li u tiskovinama pratim što se i kako se piše. Uvijek me pita da li čitam članke s potpisom Emte Be.“

„I što mu vi kažete?“

„Kažem mu da ni mrtva ne bi mogla uzeti novine u ruke. Još uvijek, naročito noću, pred oči mi dolaze sve nove i nove količine korektura. Za novac koji bi eventualno davala za novine kupujem hranu za svoje dvije mačke, bolje tako.“

„Imate mačke?“

„Imam, imam. Otkako je prije par godina moj Mucifaj umro, društvo mi prave mačke.“

„A je li Novak, onako usput, možda spomenuo tko je to Emte Be?“

„Nije. Ali je rekao da zna, vrlo dobro zna tko se skriva pod Emte Be. Međutim, nikad da spomene tko bi to bio. A mene vam, sused, takva znatiželja i ne žulja.“ Gospođa Filo, tad sam prvi puta doznao da se zove Filo Mucifaj, nikad ne dopušta da uz svoju platim i njezinu bijelu kavu i obligatno pecivo. Bio sam oprezan, krajnje oprezan, zvjerkao lijevo-desno, božesačuvaj da me Agnes vidi!

U dogovoru, kako je i planirano, s Milom, Škvodrom i Marekom – samo muško društvo – započeli smo s obnovom moje, ali baš moje, stare obiteljske kuće. Čak i nije bila toliko ruševna koliko se očekivalo. Unutra smo u dvije prostorije, treću nismo stigli, uostalom zašto pretjerivati kad se vremena ima napretek, sa stijena sastrugali napola poispadalo vapno, sjećam se kako je u

početku bilo bijelo a sad na mnogim mjestima ispucano i oljušteno, na mjestima blizu podu obavijeno zelenkastom plijesni.

Vlaga, vlaga! Prokišnjavanje!? To će se nakon provjetravanja osušiti, a kad se osuši opet ćemo na staru klasiku – vapno, to je najzdravije.

Zaključili smo da moramo, i to hitno, sanirati krov. Marek, najmlađi među nama, dobio je zadaću da se popne na krov i ustanovi što nam je činiti, što je i obavio. Trebat će nam pedesetak crjepova, ne znam kakvi su rogovi ispod, možda truli, vidjet ćemo kad razotkrijemo. Doktor Škvodro se ponudio da će on – to mi je uvijek bio hobi, rekao je – srediti prozore, zamijeniti okvire i tamo gdje je potrebno staviti ili zamijeniti prozorska stakla. Sutra ćemo, bude li nam se dalo, navaliti na onu treću prostoriju i možda onim dvjema, budu li se provjetravanjem osušile dati novu, svježu vapnenu frizuru.

Trebalo bi, svakako bi trebalo dovesti i Kudronju, neka se privikava.

Sutradan smo vrlo ozbiljno prionuli poslu. Krovni rogovi bili su začudo dobri, uklonili smo letve gdje je trebalo, zamijenili stari crijep novim, ne pedesetak – kako je rekao Marek, nego svega trideset i šest. Treću prostoriju očistili smo od svakojake starudije, skinuli paučinu sa zidova, odahnuli, zapalili peć, starog *gašpara*, na plehnati tanjur narezali kruh i kolut lovačke.

Bože, koja gozba!

Kudronja se oblizivao. Ubrzo zaspao. I on se naradio.

Ujutro, nismo ni otvorili vrata, dva-tri vrlo repata štakora, predosjećajući zlo, pobjeglo je brzinom koju je teško opisati. Unutra je, pak – da se zna tko je odsada ovdje šef – Kudronja njuškom iskontrolirao svaki pa i najmanji kutak.

Marek je, tko će ga znati, odnekud izvadio litru crnjaka. Bogme se i zapjevalo. Milo je pomalo piskutavim altom, ali što ćemo – nitko nije savršen – započeo s *Ima dana kada ne znam što da radim.*

Kad smo se vratili u našu zgradu, prvi mračak odavno je

već pao. Zapahnuo nas je miris kiselog zelja. I Kudronja je podigao nos.

„Dečki“, skoro uglas rekle su Beatriče i Agnes, „sigurno ste se naradili. I sigurno ste ogladnjeli?“ Mi, radna trojka, pogledali smo se i zvonko nasmijali. Milo je opet zapjevao *Ima dana kada ne znam što da radim.* Začudo, i Agnes i Beatriče prihvatile su. U predahu ipak smo se, svi osim doktora Škvodre, on tobože drži dijetu, dohvatili kisela zelja i kuhanih, dimljenih kobasica.

Kudronja je protestirao. Zašto meni, koji sam toliko radio, samo pola para kobasica?

Ni Beatriče, ni Agnes nikako da performiraju. Pokušavale su, naročito Agnes, ali nije išlo, naprosto nije išlo. Očekivao sam da će se Agnes obratiti s nekim opravdanjem, što se i dogodilo, no to i nije bilo opravdanje, više kritika na moj račun, razumije se.

„Mariofile, jesi zaboravio?“, rekla je.

„Moja je sudbina, moja zla kob, da zaboravljam. Ono što treba zaboraviti i, nepotrebno, ono što ne treba zaboraviti.“

„A akupunktura? Zaboravio, hm? Igle, zaboravio si? Slabo ti o svom zdravlju! Tko će o tebi brigu kad…“

„Sutra. Sutra moram“, rekao sam, „nisam zaboravio.“

„Oprosti“, javio se doktor Škvodro, „nije sutra, trebalo je jučer. Ali… sredit ćemo…“

„Zaboravio sam pa šta! Razumljivo, ne? Kad bulja ne boli, kad šuti i samo upija vanjske bljuvotine, kad te ništa ne boli, lako se zaboravlja, ne?“

„Ni meni nije dobro“, Marek se stavio u moju obranu, „Agnes, kod koga si nabavila ove pokvarene kobasice? Zelje – bravo! Ali kobasice?! Kriminal! Mariofil je zdrav ko dren! Ove dane ako je netko radio udarnički – to je Mariofil.“

„Nije Agnes, ja sam kupila kobasice“, javila se Beatriče, „ako ti nisu išle u tek, imao si dovoljno vremena da prestaneš.“

„Prestao bi“, Marek se snašao, „nisam htio nikoga povrijediti.“

„Prestanite, prestanite!“, podviknuo je Milo, „Kad smo iz Istre morali put pod noge, bili smo gladni, sestra i ja – djeca, otac je ne imajući ništa drugo u seoskoj mesnici kupio za nas četvero jedan, pazite jedan par kobasica. Bile su tako smrdljive, još i danas osjećam taj smrad. Pojeli smo ih i nitko nije prigovarao. Marek, zato nemoj tako! Ove kobasice su izvrsne, naprosto izvrsne!“

„Dobro“, vrlo ležerno javio se Marek, „tvoja je priča zanimljiva i… poučna, ali moram konstatirati da je kiselo zelje bilo odlično, kuhano ni premalo ni previše, taman.“

Priča dvadeset i druga – jauk mladog jaguara

Za dan koji je uslijedio imao sam detaljno razrađen plan. Najprije – akupunktura! Nakon dosad obavljene tri terapije glavobolja se stišavala, gotovo prestajala. Gradskim prijevozom uspio sam se bez kupljene karte prošvercati do Ambulante boli.

Doktorica anesteziologinja, ona starija – mlađe nije ni bilo, čudno me promatrala. Odmah sam shvatio da nešto nije u redu, ali nikako na brzinu da ustanovim što bi to bilo.

„Zašto niste došli jučer kako je dogovoreno?“

„Došo sam po dogovoru. Rečeno je srijeda, ne?

„Točno, srijeda. Samo, danas je četvrtak.“

„Oprostite, ne znam kako se to dogodilo. Još uvijek mislim da je danas srijeda.“

„Sve se bojim da ćemo morati ponoviti magnetsku.“

„Doktorice, oprostite, mislite da se stvar s mozgom zakomplicirala?“

„Ne, ne mislim ja! Umjesto mene u vašem slučaju misli Alzheimer. No, zasad ćemo obaviti akupunkturu pa ćemo za dva-tri dana vidjeti dokle smo došli s vašom anamnezom. Samo, potrudite se da ne zaboravite – prekosutra u osam. Morate trenirati razmišljanjem, morate se usredotočiti na ugodne stvari, na primjer – ljubav! Vaša Agnes je tako divna!“

„Oprostite, znate Agnes?“

„Bože, tko ne zna!? Prekosutra – trudite se ne zaboraviti.“

Poslije akupunkture, trajalo je kraće no inače, u ambulantnom klozetu ispišao sam se, oprao ruke, pogledao se u ogledalo iznad lavaboa. Iz ogledala začuđeno me promatralo lice, tkaninasto gešprictno lice, koje nikako da dovedem u vezu sa sobom. To mora da je od akupunkture, od onih iglica, pomislio

sam. A da nije, ipak, popustila *getriba* u mozgu, prokleti mjenjač razmišljanja?

Da, tobože, zametnem trag, iz Ambulante boli vratio sam se tramvajem. Do tramvaja je, doduše, trebalo dopješačiti kojih tristotinjak metara, ali što je to za mlada čovjeka, ha, ha, ha!!! U tramvaju gužva, iznenadilo me kad je netko zapjevao *To je bio mali pas, vau, vau!* Bio sam siguran da je Marek. Ali nije bio Marek. Bio je nepoznati starčić. Shvatio sam, i bilo mi je jako drago, da je Marekova melodija postala *hit* bez ikakvih intervencija sa strane!

Pred našom zgradom dočekao me Kudronja, oblizao me sa svih strana i usput dva-tri puta diskretno ošinuo repom, što mi je bilo do znanja da unutra nema nikoga. Sad ćemo mi, sad ćemo!

Kako je razrađeni plan govorio, poslije akupunkture idemo u Zoo. Na noge, nekih tri kilometra, to je zdravo, zar ne! Obećao sam Kudronji i sebi, a obećanje se mora izvršiti.

U Zoo-u Kudro je bio iznimno veseo, što se moglo zapaziti u stalnom mahanju repom. Najprije smo uz jezero promatrali labudove i divlje patke, na granama osušena drveća divlje golubove, rode i čaplje.

Kudro uopće nije bio oduševljen, vukao me dalje. Zatim smo kroz debelo staklo promatrali gmazove i zmije. Ni to mu se nije dopalo. Malo bolje volje bio je vidjevši medvjede, one mrke i one bijele, polarne. Bijeli su ga oduševili, na mrke je oštro zalajao. Da ga smirim, iz džepa sam izvadio nekoliko psećih keksića i ponudio ga. Pojeo ih je u mahu i opet počeo s lajanjem.

Morali smo dalje. Prošli smo uz nastambe divljih životinja, Kudro je bio totalno nezainteresiran. Djelovao je uvrijeđeno. Čak i kad se na nj obrecnula bradavičasta svinja.

A onda smo došli pred kavez u kojem se amo-tamo u brzom ritmu prešetavao mladi jaguar, koji se, opazivši Kudronju, oglasio nečim što nije bila ni rika ni kreštanje, nešto između. Kudro je, negiravši ga, došao do njegova kaveza i pošteno ga zapišao. Jaguar je poludio! Poludio je i čuvar. Kudro je na nj oštro zalajao.

„Nije dozvoljeno voditi psa u ZOO, mogli ste pročitati pri

ulazu“, rekao je čuvar vrlo uzrujano.

„Znamo! Ali ovo nije pas“, pokazao sam na Kudronju.

„Nego što je ako nije pas?“

„Ovo je moj poni. A on je samo zaigran:“

„Koje gluposti“, rekao je čuvar,“neka je i poni ali on ne reži i ne laje.“

„Točno! Ali je ovo takav poni koji, kad je razdragan, reži i laje. Gospon čuvar, on vas samo pozdravlja, znate!“ Čuvar se, promrmljavši psovku, okrenuo i otišao.

„Vidiš“, obratio sam se Kudri, „često u životu moraš biti ludast – da bi ispao pametan. Tako ti je to.“ Kudro se nasmijao, bogme nasmijao! Istim putom vratili smo se. Nećemo doma, kad smo već u formi idemo do moje – oprosti, i tvoje kuće, rekao sam za nas oboje. Kudro je bio neočekivano miran, kraj nepoznatih ljudi prolazio je kao da ih nema.

Tako, tako, vidiš da možeš kad hoćeš.

Na moju molbu dvaput smo otpočinuli.

Pre kućom, mojom starom kućom neki začuđeni, meni nepoznati ljudi, kola Hitne, policija, trakom ograđen prostor oko kuće. Podalje, Agnes, Beatriče, doktor Škvodro, Milo i Marek. Još malo dalje gospođa Filo Mucifaj.

„Ljudi, što se dogodilo?“ Kudro je zalajao.

„Maknite tog psa! Još i to!“, upozorio me policajac.

„Ali – ovo je moja kuća. Ovo je moj pas“, rekao sam.

„Još i to! Onda možda znate tko je u kuću postavio eksplozivnu napravu. Vi? Čovjek je pošteno spržen, ali živ“, policajac, opet. „Sad ću ja“, obratio se svom kolegi.

„Nemam pojma o čem vi govorite.“

„Iz bolnice mi je malo prije javilo da se stradali zove Vlado Novak. I da je riječ o bivšem uredniku propalog političkog glasila *Magnum*“, oglasio se doktor Škvodro.

„Kog vraga bi on u ovu, tvoju kuću…? Dock, jesi ga poznavao, možda?“, obratio mi se Marek.

„Kad sam ja, prije desetak godina još radio u listu *Zapad*, on je bio glavni redaktor i urednik. Tipični karijerist i poltron, zna se. On mi je, i ne samo meni, uručio otkaz i zapečatio sudbinu. Razlog: Moji napisi, navodno, bili su provokativni i upereni protiv vlasti. Kad je za nagradu imenovan za glavnog urednika političkog glasila *Magnum*, koji je u međuvremenu s promjenom političke garniture propao, ponadao se, valjda, da je *uhvatio Boga za bradu*. Bog je, međutim, očito s njim i njemu sličnima imao druge račune.“

„Mariofile“, javila se Agnes, „možda ga je zapekla savjest. Onda kad je i sam propao. Možda, kad se i njemu svijet urušio, možda ti se želio ispričati, objasniti što je bilo posrijedi? Možda. Ali otkud eksplozivna naprava? Tko bi to? Ipak, onaj tko je to napravio i postavio znao je točno što radi i zašto to radi.“

„Ispričati se s eksplozivnom napravom? Svašta. Tko bi to bio? Možda Kudronja? On svašta zna“, rekao sam.

„Možda koji *isilovac*?“, rekao je Milo.

„Gospodo moja, nije dobro ni pošteno sprdati se sa sirotinjom!“, uzvratila je Beatriče.

„A da nije sam gospodin Novak? Nikad se dokraja ne zna zašto čovjek čini što čini“, vrlo precizno svoje mišljenje iznio je doktor Škvodro.

Glavni policajac, premda se ni to nikad sa sigurnošću ne zna, približio nam se i od nas šestero uzeo podatke.

„Kad vam dođu pozivi, obavezno se morate odazvati“, rekao je, sjeo u policijski auto i otišao.

Hoćemo unutra, upitali smo se pogledima. Uokolna policijska traka zabrane pristupa bila je uklonjena i lako smo ušli, Kudronja prvi. A što ako još ima eksplozivnih naprava, tiho rekao je netko. Ako ima onda ćemo svi u raj nebeski. Tamo je sigurno i dobro, pomislio sam.

Ona prva najveća prostorija u koju se izravno iz hodnika

ulazilo – razrušena, strop poispadao, na podu žbuka i ono malo od namještaja izlomljeno u nepravilne dijelove.

„Ovo više nema smisla popravljati. Više štete nego koristi“, rekla je Agnes.

„Ne slažem se, nije prilika govoriti o smislu. Ko da je smisao nešto? Pogotovo smisao u životu?!“, javila se Beatriče. Kudronja je zalajao, slaže se s Beatriče.

„Agnes, slažem se s tobom, konačno je došao moj dan!“, uzviknuo je Marek.

„A koji to dan?“

„Dan, davno sam ti rekao, sjeti se, kad ćemo u onaj kaštel, onu škulju, u onu špilju koju sam godinama čuvao za nas i naše prijatelje. Tamo ćemo se zauvijek smjestiti, slobodno kreirati i rekreirati.“

„Marek, ipak si, baš kao i Mariofil, malo šenuo. Žao mi je reći, ali – blizu vam je ludara!?“, odgovorila je Agnes i obratila se meni. Znao sam, osjećao sam da mi nešto važno, jako važno želi reći.

„Mariofile moj, jel ti mene voliš?“ Svi smo je u čudu promatrali.

„Kako da ne! Volim te jako, cijeli svijet zna.“

„Puno me voliš?“

„Puno, baš puno. Tako puno da ne mogu izreći koliko.“

„Da smo mlađi imali bi puno djece, ne?“

„Puno, puno. Cijelu nogometnu ekipu.“

„A bilo bi i ženske dječice, i kako onda…ekipa?“

„Neka. Ja sam oduvijek za ravnopravnost spolova.“

„Mariofile, opet te pitam: jel ti mene voliš?“

„Jako, jako te volim.“

„Onda dobro. Onda dobro, gade moj stari!“

„Ljudi, nemojte se zezati. A kad ćemo, zadnji je čas, u moj kaštel, u onu moju škulju? Nema izlaza. Shvaćate li to? Jedini izlaz u zalazu je sunca“, krajnje ozbiljno rekao je Marek. U očima mu se vidjelo da se radi o sudbonosnom pitanju. Nitko ga, međutim, osim mene i Kudronje, nije ni slušao ni razumio.

Hm, hm, da. Ipak, nadam se, možda će ljudi – kasnije, mnogo kasnije – shvatiti to što je Marek rekao. U nekom drugom životu, bude li sreće.

Kazalo

ATOMIUM

Dio životopisa Mariofila M., Dock Ducka, iz izvještaja Sigurnosne službe 9

TALOG U AORTI

Pred blagajnom megamarketa 13

Marica? Marek? Bigi i ostali 17

Suzi, Suzi, Beatriče! 19

BESKUĆNICI

Motiv s Bigijem 23

Priča prva – Ja, Dock Duck 24

Priča druga – intermezzo s Fabekom 28

Priča treća – božanska spravica 29

Priča četvrta – intermezzo s Agnes 31

Priča peta – zašto? 34

Priča šesta – brabonjci 37

Priča sedma – pakne 41

Priča osma – libido? 46

Priča deveta – konjanik i crvi, poezija 49

Priča deseta – talog u aorti 53

Priča jedanaesta – Steve Lonlein 58

Priča dvanaesta – Agnes, opet 64

Priča trinaesta – Milo 68

Priča četrnaesta – jauk legende 72
Priča petnaesta – iskašljavanje? 80

ABECEDARIJ STRAHA

Priča šesnaesta – lobotomija? 89
Priča sedamnaesta – maskenbal, karneval! 95
Priča osamnaesta – monstranca 101
Priča devetnaesta – akupunktura 105
Priča dvadeseta – umjetnička fotografija 111
Priča dvadeset i prva – konačno?! 117
Priča dvadeset i druga – jauk mladog jaguara 123

Knjiga je otisnuta uz novčanu potporu
Ministarstva kulture Republike Hrvatske

Neke od objavljenih knjiga
istog autora

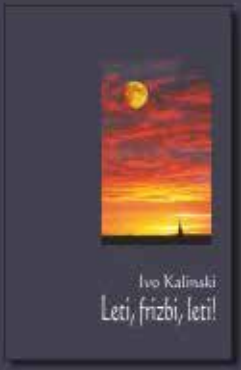

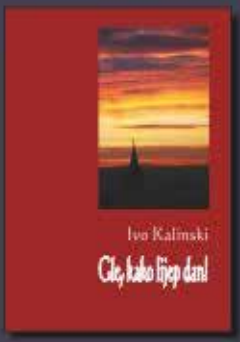

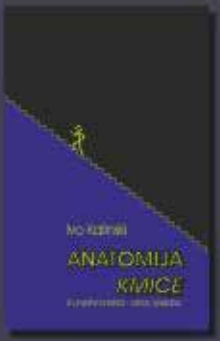

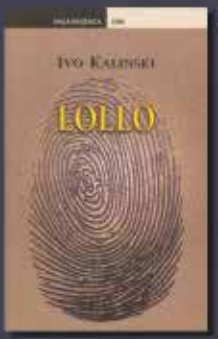

pou-zelina.hr

Ivan (Ivo) Kalinski

Dosad objavljene knjige: Pha kaj [zbirka poezije, »August Cesarec«, Zagreb 1979.], Valctakt i lajno [zbirka poezije, »Kajkavsko spravišče«, Zagreb 1982.], Poetika i jezik kajkavskih pjesama Dragutina Domjanića [monografija, »Kajkavsko spravišče«, Zagreb 1988.], Anatomija kmice ili umjetnina teksta - zanos i tjeskoba [eseji, Mala biblioteka »Dragutin Domjanić«, Sv. Ivan Zelina 2003.], Kristalni aed [zbirka poezije, »Disput«, Zagreb 2005.], Ono drugo more [kratke priče, »Disput«, Zagreb 2006.], Cicirici & Senjali [zbirka poezije - zajedno s Vladimirom Pernićem, »Kajkavsko spravišče«, Zagreb 2007.]. Lollo, [zbirka poezije, DHK, Zagreb 2008.], Kiborg kao emotivni alien [eseji, Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina, Sv. Ivan Zelina 2009.], Nemir podvornika Szerbe [zbirka poezije, Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina, Sv. Ivan Zelina 2009.], Četverolisni četveropreg [zbirka poezije, Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina, Sv. Ivan Zelina 2010.], Gle, kako lijep dan [kratke priče, Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina, Sv. Ivan Zelina 2011.], Leti, frizbi, leti! [roman, Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina, Sv. Ivan Zelina 2013.] Knjige objavljene u suautorstvu: Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika [10 svezaka], Zagrebački KAJ [monografija], Riečnik Cerja zagrebečkoga, [Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina , Zagreb, 2012.]

Cijena: 110,00 kn

9 789536 540662